

Қазақстан Республикасының кейбір нормативтік құқықтық актілеріне сақтандыру нарығын реттеу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтыру енгізу туралы

Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігі Басқармасының 2024 жылғы 27 желтоқсандағы № 88 қаулысы. Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2024 жылғы 30 желтоқсанда № 35585 болып тіркелді.

ЗҚАИ-ның ескертпесі!

Осы бұйрықтың қолданысқа енгізілу тәртібін 4 т. қараңыз

Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігінің Басқармасы ҚАУЛЫ ЕТЕДІ:

1. Осы қаулыға қосымшаға сәйкес Сақтандыру нарығын реттеу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтыру енгізілетін Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерінің тізбесі (бұдан әрі – Тізбе) бекітілсін.

2. Сақтандыру нарығы және актуарлық есеп айырысу департаменті Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен:

1) Заң департаментімен бірлесіп осы қаулыны Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде мемлекеттік тіркеуді;

2) осы қаулыны ресми жарияланғаннан кейін Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігінің ресми интернет-ресурсына орналастыруды;

3) осы қаулы мемлекеттік тіркелгеннен кейін он жұмыс күні ішінде Заң департаментіне осы тармақтың 2) тармақшасында көзделген іс-шараның орындалуы туралы мәліметтерді ұсынуды қамтамасыз етсін.

3. Осы қаулының орындалуын бақылау Қазақстан Республикасының Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігі Төрағасының жетекшілік ететін орынбасарына жүктелсін.

4. Осы қаулы, 2025 жылдың 1 сәуірінен бастап қолданысқа енгізілетін Тізбенің 1 тармағын қоспағанда, алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі.

Қазақстан Республикасының
Қаржы нарығын реттеу және
дамыту Агенттігінің Төрағасы

М. Абылкасымова

"КЕЛІСІЛДІ"

Қазақстан Республикасы
Стратегиялық жоспарлау
және реформалар агенттігінің
Ұлттық статистика бюросы
"КЕЛІСІЛДІ"

Қазақстан Республикасының
Цифрлық даму, инновациялар
және аэроғарыш өнеркәсібі министрлігі
"КЕЛІСІЛДІ"
Қазақстан Республикасының
Қаржы министрлігі

Қазақстан Республикасының
Қаржы нарығын
реттеу және дамыту
Агенттігінің Басқармасының
2024 жылғы 27 желтоқсандағы
№ 88 Қаулыға
қосымша

Сақтандыру нарығын реттеу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізілетін Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерінің тізбесі

1. "Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдары, Қазақстан Республикасы бейрезидент-сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдарының филиалдары үшін тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесін қалыптастыру қағидаларын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкі Басқармасының 2018 жылғы 27 тамыздағы № 198 қаулысына (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 17462 болып тіркелген) мынадай өзгеріс енгізілсін:

Осы қаулымен бекітілген Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдары, Қазақстан Республикасы бейрезидент-сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдарының филиалдары үшін тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесін қалыптастыру қағидалары Сақтандыру нарығын реттеу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізілетін Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерінің тізбесіне (бұдан әрі – Тізбе) қосымшаға сәйкес редакцияда жазылсын.

2. Күші жойылды - ҚР Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігі Басқармасының 03.04.2026 № 42 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

3. "Қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға), терроризмді қаржыландыруға және жаппай қырып-жою қаруын таратуды қаржыландыруға қарсы іс-қимыл мақсатында сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдары, сақтандыру брокерлері, өзара сақтандыру қоғамдары, Қазақстанның экспорттық-кредиттік агенттігі, Қазақстан Республикасының бейрезидент-сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдарының филиалдары және Қазақстан Республикасының бейрезидент-сақтандыру брокерлерінің филиалдары үшін ішкі бақылау қағидаларына қойылатын талаптарды бекіту туралы" Қазақстан Республикасының Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігі Басқармасының 2020 жылғы 12 қазандағы № 97

қаулысына (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 21425 болып тіркелген) мынадай өзгерістер енгізілсін:

көрсетілген қаулымен бекітілген Қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға), терроризмді қаржыландыруға және жаппай қырып-жою қаруын таратуды қаржыландыруға қарсы іс-қимыл мақсатында сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдары, сақтандыру брокерлері, өзара сақтандыру қоғамдары, Қазақстанның экспорттық-кредиттік агенттігі, Қазақстан Республикасының бейрезидент-сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдарының филиалдары және Қазақстан Республикасының бейрезидент-сақтандыру брокерлерінің филиалдары үшін ішкі бақылау қағидаларына қойылатын талаптарда:

5-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

"5. Ұйымның және (немесе) сақтандыру брокерінің ішкі құжаттарында белгіленген тәртіппен ұйымның басқару органы (сақтандыру брокерінің уәкілетті органы) ұйымның басшы қызметкерлерінің және (немесе) сақтандыру брокерінің немесе ұйымның және (немесе) сақтандыру брокерінің өзге де басшыларының қатарынан ұйымның және (немесе) сақтандыру брокерінің тиісті құрылымдық бөлімшесі басшысының және (немесе) сақтандыру брокерінің деңгейінен төмен емес тұлға тағайындайды ішкі бақылау қағидаларын іске асыруға және сақтауға жауапты (бұдан әрі - жоғары білімі, ұйымдағы және (немесе) сақтандыру брокеріндегі жұмыс өтілі (техникалық немесе қосалқы персонал лауазымындағы жұмыс өтілін қоспағанда) кемінде бір жыл не КЖ/ТҚҚ саласындағы жұмыс өтілі кемінде екі жыл не қаржы қызметтерін ұсыну және (немесе) реттеу саласындағы жұмыс өтілі Сақтандыру қызметі туралы Заңға сәйкес кемінде үш жыл қызмет көрсету және мінсіз іскерлік беделі белгіленеді, сондай – ақ құзыретіне КЖ/ТҚҚ мәселелері кіретін ұйымның қызметкерлері не бөлімшесі (бұдан әрі - КЖ/ТҚҚ жөніндегі бөлімше) айқындалады.

КЖ/ТҚҚ жөніндегі заңнама талаптарының сақталуын бақылау еңбек қызметін ұйымда және (немесе) сақтандыру брокерінде тұрақты негізде жүзеге асыратын жауапты қызметкерге жүктеледі.";

мынадай мазмұндағы 5-1-тармақпен толықтырылсын:

"5-1. КЖ/ТҚҚ жөніндегі заңнама талаптарының сақталуын бақылайтын жауапты қызметкер КЖ/ТҚҚ мәселелері бойынша алған білімдерін растау үшін 3 (үш) жылда кемінде 1 (бір) рет тестілеуден өтеді."

4. "Сақтандыру төлемдеріне кепілдік беру қоры" акционерлік қоғамындағы тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесіне қойылатын талаптарды бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігі Басқармасының 2022 жылғы 12 қыркүйектегі № 63 қаулысына (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 29698 болып тіркелген) мынадай өзгерістер енгізілсін:

көрсетілген қаулымен бекітілген "Сақтандыру төлемдеріне кепілдік беру қоры" акционерлік қоғамындағы тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесіне қойылатын талаптарда:

2-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

"2. Талаптарда келесі ұғымдар қолданылады:

1) басқару есептілігі – ішкі бақылау және Қордың қызметін бағалау құралы;

2) кепілдік беру резервтері – "Сақтандыру төлемдеріне кепілдік беру қоры туралы" Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес зиянды өтеу резерві, "жалпы сақтандыру" саласы бойынша сақтандыру төлемдеріне кепілдік беру резерві және "өмірді сақтандыру" саласы бойынша сақтандыру төлемдеріне кепілдік беру резервтері;

3) комплаенс-мәдениет – Қордың және оның қызметкерлерінің Қазақстан Республикасының азаматтық, салықтық, сақтандыру заңнамасының, Қор туралы, сақтандыру қызметі туралы, қаржы нарығы мен қаржы ұйымдарын мемлекеттік реттеу, бақылау және қадағалау туралы, бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы, акционерлік қоғамдар туралы Қазақстан Республикасының заңнамасының, сондай-ақ Қордың ішкі құжаттарының талаптарын сақтау мәдениеті;

4) комплаенс-тәуекел – Қордың және оның қызметкерлерінің Қазақстан Республикасының азаматтық, салықтық, сақтандыру заңнамасының, Қор туралы, сақтандыру қызметі туралы, қаржы нарығы мен қаржы ұйымдарын мемлекеттік реттеу, бақылау және қадағалау туралы, бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы, акционерлік қоғамдар туралы Қазақстан Республикасының заңнамасының, сондай-ақ Қордың ішкі құжаттарының талаптарын сақтамауы салдарынан шығындардың туындау ықтималдығы;

5) корпоративтік басқару – Қор қызметін басқаруды қамтамасыз ететін, акционерлер, директорлар кеңесі, атқарушы орган мен акционерлердің мүдделері үшін Қордың өзге де органдарының арасындағы қарым-қатынастарды қамтитын процестер жиынтығы.

Корпоративтік басқару жүйесі Қордағы өкілеттіктер мен жауапкершіліктерді бөлуді ұйымдастыруға, сондай-ақ корпоративтік шешімдер қабылдау процесін құруға мүмкіндік береді;

б) лимиттеу – қабылданатын тәуекелдердің сапалық, сандық шектеулерін белгілеу, Қордың мәмілелеріне (операцияларына) шектеулерді белгілеу.

Лимиттеу кезінде мынадай өлшемдер анықталады:

лимит белгіленетін көрсеткіш;

лимит белгіленетін көрсеткішті есептеу әдісі;

көрсеткіштің шекті (ең жоғары, ең төмен) мәні;

7) мүдделер қақтығысы – Қор қызметкерінің (лауазымды тұлғасының) жеке мүдделері мен оның лауазымдық өкілеттіктерінің арасындағы Қор қызметкерінің (

лауазымды тұлғасының) жеке мүдделері оның өз лауазымдық өкілеттіктерінің орындалмауына әкеп соқтыруы мүмкін қайшылық;

8) стресс-тесттер – Қордың қаржылық жағдайына және кепілдік беру резервтері қаражатының сақталуына әлеуетті ықпалды, айрықша, бірақ Қордың қызметіне ықпал етуі мүмкін ықтимал оқиғаларды өлшеу әдістері;

9) тәуекел – Қор қызметінің күтілетін нәтижесін алу сенімсіздігін немесе мүмкін еместігін туындататын жағдаяттардың пайда болу, кепілдік берудің меншікті активтері мен резервтері бойынша шығыстардың (зиянның) туындау ықтималдығы;

10) тәуекелдерді бағалау жүйесі – Қордың қаржылық жай-күйіне және кепілдік беру резервтерінің сақталуына кешенді талдау жүргізуге арналған коэффициенттердің жиынтығы;

11) тәуекелдерді басқару жөніндегі бөлімше – тәуекелдерді мониторингтеу, қамтамасыз ету және қадағалау, тәуекелдерді тиімді басқару және ішкі бақылау функцияларын жүзеге асыратын Қордың құрылымдық бөлімшесі;

12) Қордың тәуекелдерді басқару жүйесі – өзара байланысты элементтердің: акционер үшін қолайлы тәуекел деңгейі шеңберінде іске асырылған және әлеуетті тәуекелдерді басқару жөніндегі бірыңғай процеске біріктірілген және тәуекелдерді басқару жөніндегі мақсаттар мен міндеттерге қол жеткізуге бағытталған рәсімдердің, әдістемелердің, ақпараттық жүйелердің жиынтығы. Қордың қызметіне әсер ететін іске асырылған және әлеуетті тәуекелдерді анықтау және басқару процесіне өзіне жүктелген құзырет пен жауапкершілік шегінде директорлар кеңесі, басқарма, құрылымдық бөлімшелердің басшылары мен қызметкерлері қатысады;

13) тәуекелдерді басқару саясаты – Қордың тиімді жұмыс істеуін және оның қызметінің стратегияға және тәуекелдің жол берілетін деңгейіне сәйкестігін қамтамасыз ететін қажетті өлшемшарттарды, өлшемдерді, тәсілдерді, қағидаттарды, стандарттарды, рәсімдер мен тетіктерді айқындайтын саясатты және (немесе) өзге де ішкі құжаттарды қамтитын ішкі құжаттардың жиынтығы;

14) тәуекелді идентификаттау – тәуекел элементтерін табу, тізбесін құру, және сипаттау процесі;

15) тәуекел картасы – кепілдік беру резервтерінің төмендеу тәуекелдерін қоса алғанда, бір "ось" бойынша тәуекелдің ықпал ету күші немесе маңыздылығы көрсетілген, ал екіншісінде оның пайда болу ықтималдылығы не жиілігі көрсетілген кестеде орналастырылған Қор тәуекелдерінің графикалық және мәтіндік сипаттамасы;

16) тәуекел лимиті – қабылданатын тәуекелді сандық не сапалық шектеу құралы;

17) тәуекел мәдениеті – тәуекелдерді Қордың қаржылық жай-күйіне олардың әсерін азайту мақсатында түсінуге, қабылдауға, басқаруға және бақылауға бағытталған процестер, рәсімдер, Қордың ішкі қағидалары, сондай-ақ ұйымдық құрылымның барлық қатысушыларының кәсіби қызметінің этикалық нормалары мен стандарттары. Тәуекел мәдениеті ұйымның қолданыстағы бекітілген рәсімдерін, процестері мен

тетіктерін толықтырады және тәуекелдерді басқару жүйесінің ажырамас құрауышы болып табылады;

18) тәуекел-менеджері – Қордың тәуекелдерді мониторингтеу, қамтамасыз ету және қадағалау, тәуекелдерді тиімді басқару және ішкі бақылау функцияларын жүзеге асыратын штаттағы қызметкері;

19) тәуекелді өлшеу – оқиғаның басталу салдары мен ықтималдығын математикалық жолмен ықтималдық теориясын және статистикалық деректер негізінде үлкен сандар заңын қолдана отырып бағалау арқылы жүзеге асырылатын тәуекелдің ықтималдығы дәрежесін және әлеуетті шығыстар (шығындар) мөлшерін анықтау;

20) уәкілетті орган – қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын реттеу, бақылау мен қадағалау жөніндегі уәкілетті орган;

21) ішкі аудит – ішкі аудит қызметі (ішкі аудитор) сақтандыру қызметі туралы, Сақтандыру төлемдеріне кепілдік беру қоры туралы, акционерлік қоғамдар туралы Қазақстан Республикасы заңнамаларына, ішкі құжаттарға, ішкі аудиттің халықаралық кәсіби стандарттарына сәйкес келу дәрежесін одан әрі көрсету мақсатында қаржылық есептілікті, сондай-ақ Қор қызметін сандық және сапалық жағынан бағалауға келетін басқа деректер мен ақпаратты бағалайтын басқарушылық бақылаудың ажырамас элементі;

22) ішкі бақылау – бұл Қордың директорлар кеңесі, алқалы органдары, басқармасы, қызметкерлері жүзеге асыратын, мынадай санаттар бойынша мақсаттарға жетуді қамтамасыз етуге бағытталған процесс:

қызметінің тиімділігі;

кепілдік беру резервтері қаражатының сақталуын және олардың нысаналы пайдаланылуын қамтамасыз ету;

қаржылық есептіліктің және өзге де басқарушылық есептіліктің сенімділігі, толықтығы мен уақтылылығы;

Сақтандыру қызметі туралы, Сақтандыру төлемдеріне кепілдік беру қоры туралы, акционерлік қоғамдар туралы Қазақстан Республикасының заңнамасын және Қордың ішкі құжаттарын сақтау;

23) ішкі бақылау жүйесі – мыналарды қамтамасыз ететін бақылау рәсімдерінің, іс-шаралар мен әдістемелердің жиынтығы:

Қордың қаржы-шаруашылық қызметін тиімді жүргізу;

Сақтандыру қызметі туралы, Сақтандыру төлемдеріне кепілдік беру қоры туралы, акционерлік қоғамдар туралы Қазақстан Республикасы заңнамаларының және Қордың ішкі құжаттарының талаптарын сақтау;

жауапкершілікті тиімді бөлу;

Қор қызметкерлерінің ішкі құжаттардың талаптарын уақтылы орындауы;

мүліктің сақталуын қамтамасыз ету;

алаяқтық фактілерін және басқарушылық қателердің алдын алу және анықтау;

қаржылық есептілікті және өзге есептілікті дайындау уақтылығы, шынайылығы мен толықтығы.";

5-1-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

"5-1. Қордың директорлар кеңесінің комитеттері Қордың директорлар кеңесі бекіткен, олардың өкілеттіктері мен құзыретін, комитеттердегі Қордың директорлар кеңесі мүшелерінің жұмыс мерзімдері бойынша шектеулерді қоса алғанда, жұмыс тәртібін айқындайтын регламентке сәйкес қызметті жүзеге асырады.

Қордың директорлар кеңесі өкілеттіктердің шоғырлануын болдырмау және директорлар кеңесі комитеттерінің құзыретіне кіретін мәселелерге жаңа көзқарастарды ілгерілету үшін директорлар кеңесі комитеттерінің мүшелерін (тәуелсіз сарапшыларды қоспағанда) мерзімді ротациялауды көздейді.

Директорлар кеңесінің комитеттері мәселелерді қарау нәтижелері бойынша шешімдер қабылдаудың ықтимал нұсқалары, осындай шешімдер қабылдаудың оң және теріс факторлары мен салдарлары ашылған директорлар кеңесіне ұсынымдар дайындалады.

Директорлар кеңесі комитеттерінің отырыстары күндізгі нысанда өткізіледі. Директорлар кеңесі комитеттерінің мүшелеріне Қордың ішкі құжаттарында көзделген техникалық байланыс құралдары арқылы отырыстарға қатысуға жол беріледі.

Директорлар кеңесі комитеттерінің отырыстарына корпоративтік хатшы мен директорлар кеңесі комитетінің төрағасы хаттама жасайды және қол қояды.

Стратегиялық жоспарлау мәселелерін қарау үшін Қор директорлар кеңесінің жеке комитетін құрады.

Стратегиялық жоспарлау мәселелері жөніндегі директорлар кеңесі комитетінің төрағасы болып IT технологиялар саласында немесе қаржы нарығының екі және одан да көп секторларында басшылық лауазымдарда кемінде үш жыл жұмыс тәжірибесі бар Қордың тәуелсіз директоры тағайындалады.

Стратегиялық жоспарлау бойынша директорлар кеңесі комитетінің құзыретіне директорлар кеңесіне келесі мәселелер бойынша ұсыныстар беру және қарау кіреді:

1) Қор қызметінің тиімділігін арттыру мақсатында стратегияны іске асыру және стратегиялық жоспарды орындау бойынша бағалау және мониторинг;

2) әзірленген стратегияны іске асыру бойынша Қор қызметінің нақты жоспарларына ұсынымдар беру, стратегиялық жоспарлар мен ұзақ мерзімді міндеттерге қол жеткізу мақсатында ресурстарды бөлу және оларды орындау;

3) Қордың даму жоспарын алдын ала қарау және мониторингтеу, Қордың даму жоспарына түзетулер енгізу;

4) ақпараттық технологиялар саласындағы стратегиялық мақсаттарды іске асыру жөнінде ұсыныстар әзірлеу және оларды орындау;

5) Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкестігін қамтамасыз ету мақсатында Қордың ішкі құжаттарын әзірлеу және мерзімді қайта қарау;

б) Қордың ішкі құжаттарында белгіленген қорды стратегиялық жоспарлауға және дамытуға байланысты өзге де мәселелерді қарау.

Аудит мәселелері жөніндегі директорлар кеңесі комитетінің төрағасы болып кемінде үш жыл мерзімге аудит, бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік саласында жұмыс тәжірибесі бар Қордың тәуелсіз директоры тағайындалады.

Директорлар кеңесінің өзге комитеттерінің төрағалары мен өкілеттіктеріне қойылатын талаптар (бар болса) Қордың ішкі құжаттарында айқындалады.";

16-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

"16. Тәуекелдерді басқару жөніндегі бөлімше (тәуекел-менеджері) тәуекелдерді басқару саясатын әзірлейді және стресс-тестілеуді, сценарийлік талдауларды тұрақты жүргізуді көздейді және мыналарды айқындайды, бірақ олармен шектелмейді:

1) Қордың ұйымдық құрылымының құрамында инвестициялық комитеттің (инвестициялық комитеттердің), Тәуекелдерді басқару жөніндегі бөлімшенің (тәуекел-менеджерінің) болуын;

2) басшы қызметкерлерге қойылатын біліктілік талаптары;

3) тәуекелдерді басқаруға тікелей қатысы бар қызметкерлерге қойылатын біліктілік талаптары, оның ішінде жоғары білімнің болуы бойынша талаптар және тәуекелдерді басқару саласында мынадай халықаралық сертификаттардың біреуінің болуы (FRM (Financial Risk Manager) - Қаржы тәуекел-менеджері, PRM (Professional Risk Manager) - Кәсіби тәуекел-менеджер, CFA - Сертификатталған қаржы талдаушысы) және (немесе) ISO 31000 сериялы стандарт бойынша сертификаттың немесе Қорда Тәуекелдерді басқару жөніндегі бөлімше құрылатын кезде тәуекел менеджері немесе Тәуекелдерді басқару жөніндегі бөлімшенің басшысы үшін қаржы ұйымдарында тәуекелдерді басқару немесе ішкі аудит саласында кемінде бір жыл жұмыс өтілінің болуы жөніндегі талаптар;

4) алқалы органдардың, ішкі аудит қызметінің (ішкі аудитордың), басқарманың, Тәуекелдерді басқару жөніндегі бөлімшенің (тәуекел-менеджерінің) тәуекелдерді басқару жөніндегі өкілеттіктері мен функционалдық міндеттері;

5) Қордың алқалы органдары, басқармасы және директорлар кеңесі арасында есептілікті ұсынудың ішкі рәсімдері және тәуекелдерді басқару үшін қажетті ақпаратпен алмасу жөніндегі тәртіп;

б) Қордың қызметіне байланысты тәуекелдер көрсеткіштерінің сандық мәндерін айқындау тәртібін қоса алғанда, тәуекелдерді идентификаттау, бағалау, мониторингтеу және бақылау жөніндегі рәсімдер;

7) басқарушылық шешімдердің орындалуына тұрақты мониторинг жүргізу және қабылданған басқарушылық шешімдердің тиімділігін айқындау рәсімдері;

8) тәуекелдерді басқару жүйесінің тиімділігін бағалаудың ішкі өлшемшарттары;

9) сапалық және сандық тәсілдерді қоса алғанда, тәуекелдер картасын әзірлеу тәртібі;

10) тәуекелдердің жол берілетін мөлшеріне лимиттер;

11) Қордың қызметі процесінде туындайтын тәуекелдерді басқару жөніндегі шаралар;

12) идентификацияланған (анықталған) тәуекелдерді мониторингтеу, бағалау және бақылау, Қордың тәуекелдер картасын жасау жөніндегі рәсімдер, оның ішінде:

Тәуекелдерді басқару жөніндегі бөлімшенің (тәуекел-менеджерінің) басқа алқалы органдармен, Қор қызметкерлерімен бірлесіп, тәуекелдерді идентификациялау бойынша қабылдайтын шаралары;

Қазақстан Республикасының аумағында сақтандыру төлемдерін жүзеге асыруға кепілдік беретін жалғыз ұйым ретінде кредиттік бюролардың, сақтандыру ұйымдарының және өзге де ұйымдардың жұмысындағы іркілістерге, сондай-ақ Қорға тән тәуекелдерге байланысты тәуекелдік оқиғалардың тізбесі;

тәуекелдердің туындау жиілігін бағалауды, осы тәуекелдерге байланысты әсерлердің кейіннен жіктелуін мен тәуекелдер лимиттерін белгілеуді қоса алғанда, тәуекелдерді басқару жөніндегі бөлімше (тәуекел-менеджері) жүзеге асыратын тәуекелдерді бағалау рәсімі;

тәуекелдер көрсеткіштерінің мәндері мен тәуекелдер көрсеткіштерінің барынша жол берілетін мәндерінің өзгеруін мониторингтеу, сондай-ақ тәуекелдер көрсеткіштерінің мәндері тәуекелдер лимиттеріне сәйкес келмеген кезде тәуекелдерді барынша азайту мақсатында қабылданатын шараларды қамтитын тәуекелдерді басқару жөніндегі бөлімше (тәуекел-менеджері) жүргізетін тәуекелдер мониторингі;

Қордың шығыстарына (шығындарына) әкеп соғуы және (немесе) оның қызметіне ықпал етуі мүмкін немесе заңсыз сипаттағы кез келген елеулі жағдайлар туралы директорлар кеңесіне дереу есеп беру тетігі;

13) стресс-тестілеу және тәуекелдерді бағалауды модельдеу рәсімдері;

14) тәуекелдерді басқару жөніндегі бөлімшенің (тәуекел-менеджерінің) директорлар кеңесіне тәуекелдерді басқару есебін беру тәртібі, оның ішінде:

тәуекелдерді басқару бойынша ағымдағы жағдай (тәуекелдерді азайту және жою бойынша атқарылып жатқан жұмыс);

анықталған тәуекелдер және осы тәуекелдерді азайту жөніндегі іс-шаралар жоспары , сондай-ақ оларды төмендету не болдырмау бойынша жүргізілген жұмыстардың нәтижелері;

Қордың ағымдағы қызметін жүргізу процесінде туындауы мүмкін тәуекелдер және оларды төмендету мен болдырмау жолдары;

Қордың корпоративтік стратегиясын іске асырудың ағымдағы кезеңінде туындауы мүмкін тәуекелдерді және оларды барынша азайту мен алдын алу жолдарын бақылау және мониторингтеу;

тәуекелдерді басқару жүйесінің барабарлығы мен тиімділігі;

15) бақылауды жүзеге асыруға жауапты тұлғалар лауазымдарының тізбесін көрсете отырып, Қордың инвестициялық қызметі және кез келген басқа мәмілелері (операциялары) бойынша белгіленген лимиттердің орындалуын бақылауды жүзеге асыру тәртібі;

16) басшы қызметкерлер, ішкі аудит қызметі (ішкі аудитор), тәуекелдерді басқару жөніндегі бөлімше (тәуекел-менеджері), заң қызметі, корпоративтік хатшы (ол бар болса) ауысқан кезде өкілеттіктерді қабылдау-тапсыру тетіктері, оның ішінде қабылдау-тапсыру актілерін жазбаша ресімдеу.";

17-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

"17. Басқарма тәуекелдерді басқару жүйесінің жұмыс істеуін қамтамасыз ету мақсатында:

1) тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау бойынша белгіленген мақсаттар мен әдістерге сәйкес Қорды басқаруды күн сайын жүзеге асырады;

2) директорлар кеңесі, алқалы органдар, басқарма және тәуекелдерді басқару жөніндегі бөлімше (тәуекел-менеджері) арасында тәуекелдерді тиімді басқаруды және ішкі бақылауды қамтамасыз ететін ақпарат беру тәртібін бекітеді;

3) директорлар кеңесінің шешімдерін, ішкі аудит қызметінің (ішкі аудитордың) ұсынымдары мен ескертулерін, Тәуекелдерді басқару жөніндегі бөлімшенің (тәуекел-менеджерінің) ұсынымдарын, уәкілетті органның талаптары мен шараларын жүзеге асырады;

4) директорлар кеңесі бекіткен тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жөніндегі саясатты іске асыру мақсатында ішкі құжаттарды бекітеді;

5) директорлар кеңесінің бекітуіне операциялардың түрлері бойынша тәуекелдер лимиттерін әзірлейді;

6) сақтандыру саласының ерекшеліктерін, сақтандыру ұйымының тәуекел-бейінін, оның бизнес-стратегиясын, сақтандыру нарығындағы атқаратын үлесін және кепілдік беру резерві жеткіліксіздігінің тәуекелін ескере отырып, міндетті, қосымша жарналар мен шартты міндеттемелердің мөлшерлемелерін есептеу әдістемесін әзірлейді;

7) тәуекелдерді басқару жөніндегі бөлімшенің (тәуекел-менеджерінің) ай сайынғы есептеулері негізінде көрсетілген лимиттердің сақталуын бақылау бойынша тиімді шараларды қабылдауды қамтамасыз етеді;

8) тәуекелдерді басқару жөніндегі бөлімшенің (тәуекел-менеджерінің) инвестициялық шешімдері мен ұсынымдарын орындау туралы тоқсан сайынғы есептерді дайындайды және директорлар кеңесінің қарауына шығарады;

9) директорлар кеңесіне ағымдағы және болашақ экономикалық орта, нормативтік құқықтық базаны ескере отырып, жылдық бюджеттерді, стратегиялық жоспарларды жасау бойынша ұсынымдар береді;

10) Қордың қызметі бойынша іс-шаралар жоспарларының орындалуын бақылайды;

11) ықтималды және болжалды тәуекелдерді басқарудағы саясаттардың, белгіленген лимиттер шегінде тәуекелдер мөлшерінің сақталуын бақылайды;

12) қаржы құралдарының нарықтық құнының серпінін ескере отырып, олармен операциялардан кіріс (шығыстардың) өзгеруіне талдау жүргізуді қамтамасыз етеді;

13) ішкі және сыртқы аудиторлардың ұсынымдарын ескере отырып, есепке алу және есептілік жүйесін жақсартуды қамтамасыз етеді;

14) аудиторлық есептерге талдау жүргізеді және анықталған кемшіліктерді жою бойынша тиісті шаралар қабылдау жөнінде директорлар кеңесіне ұсыныстар береді;

15) Қордың ішкі құжаттарында көзделген нысан бойынша жыл сайын Директорлар кеңесіне өз жұмысының нәтижелері және Директорлар кеңесі тапсырмаларының орындалуы бойынша есеп береді;

16) Директорлар кеңесіне Қордың ішкі құжаттарында көзделген нысан бойынша сақтандыру ұйымының тәуекел-бейінін, оның бизнес-стратегиясын, сақтандыру нарығындағы үлесін және кепілдік беру резервтерінің жеткіліксіздігі тәуекелін бағалауды бағалау туралы есепті жыл сайын ұсынады.";

19-1-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

"19-1. Қордың тәуекелдерді басқару бөлімшесінің басшысы (тәуекел-менеджер) мынадай біліктілік талаптарына сәйкес келеді:

1) жоғары білімі бар;

2) тәуекелдерді басқару саласындағы мынадай халықаралық сертификаттардың біріне ие (FRM (Financial Risk Manager) - қаржылық тәуекел-менеджер, PRM (Professional Risk Manager) - кәсіби тәуекел-менеджер, CFA - сертификатталған қаржылық талдаушы) және (немесе) ISO 31000/COSO Enterprise Risk Management сериясы стандарты бойынша сертификатқа ие немесе қаржы ұйымдарында тәуекелдерді басқару немесе ішкі аудит саласында кемінде бір жыл жұмыс стажының болуы.

Тәуекелдерді басқару бөлімшесінде (тәуекел-менеджер ретінде) жұмыс істеу үшін қызметкерлерді аутсорсингке тартуға жол берілмейді.";

22-7-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

"22-7. Қордың тәуелсіз директорлары директорлар кеңесінің мүшесі ретінде еңбекке ақы төлеу бойынша олардың сыйақыларын қоспағанда, объективті пайымдауды жүзеге асыруға қауіп төндіруі мүмкін кез келген материалдық мүдделерден немесе Қормен, оның басқармасынан немесе оның меншігінен бос.";

22-8-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

"22-8. Қордың тәуелсіз директорлары Тәуелсіз директорлар қауымдастығының мүшелері болып табылады.

Қордың тәуелсіз директорлары адамдар арасынан сайланбайды:

1) Қорға қатысушы сақтандыру ұйымының қызметкерлері, акционерлері, үлестес тұлғалары болып табылатын немесе олар директорлар кеңесіне тәуелсіз директорлар ретінде сайланар алдындағы үш жыл ішінде олар болып табылған;

2) Қордың лауазымды адамымен бағыныстылықпен байланысты немесе олар директорлар кеңесіне тәуелсіз директорлар ретінде сайланғанға дейінгі үш жыл ішінде осы адамдармен бағыныстылықпен байланысты болған;

3) Қор акционерінің өз органдарының отырыстарында өкілдері болып табылатын және олар директорлар кеңесіне тәуелсіз директорлар ретінде сайланар алдындағы үш жыл ішінде олар болып табылған;

4) Қордың аудитіне аудиторлық ұйымның құрамында жұмыс істеген аудиторлар ретінде қатысатын және директорлар кеңесіне тәуелсіз директорлар ретінде сайланар алдындағы үш жыл ішінде осындай аудитке қатысқан адамдар.

5) Қазақстан Республикасының Қор туралы, акционерлік қоғамдар, сақтандыру қызметі туралы заңнамасының және Қордың ішкі құжаттарының талаптарына сәйкес келмейтін.";

22-13-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

"22-13. Корпоративтік хатшы лауазымына кандидат (корпоративтік хатшы) мынадай талаптарға сәйкес келеді:

1) жоғары заң және (немесе) экономикалық білімі бар;

2) кемінде 3 (үш) жыл, оның ішінде басшы лауазымында кемінде 1 (бір) жыл жұмыс өтілі бар;

3) Сақтандыру қызметі туралы, акционерлік қоғамдар және Қор туралы Қазақстан Республикасының заңнамасын біледі;

4) Қор акционерлері мен лауазымды адамдарының үлестес тұлғасы болып табылмайды және Қордың лауазымды адамдарымен туыстық қатынастарда тұрмайды.".

Қазақстан Республикасының
сақтандыру қызметін реттеу
мәселелері бойынша
өзгерістер мен толықтырулар
енгізілетін нормативтік
құқықтық актілерінің тізбесіне
қосымша

Қазақстан Республикасы
Ұлттық Банкі Басқармасының
2018 жылғы 27 тамыздағы
№198 қаулысымен
бекітілген

**Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдары, Қазақстан Республикасы
бейрезидент-сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдарының филиалдары үшін тәуекелдерді
басқару және ішкі бақылау жүйесін қалыптастыру қағидалары**

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Осы Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдары, Қазақстан Республикасы бейрезидент-сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдарының филиалдары үшін тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесін қалыптастыру қағидалары (бұдан әрі - Қағидалар) "Сақтандыру қызметі туралы" 2000 18 желтоқсандағы Қазақстан Республикасы Заңының 52-1-бабының 1-тармағының екінші бөлігіне, "Мемлекеттік статистика туралы" 2010 жылғы 19 наурыздағы Қазақстан Республикасының Заңының 16-бабының 3-тармағының 2)-тармақшасына сәйкес әзірленді және сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдары, Қазақстан Республикасы бейрезидент-сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдарының филиалдары (бұдан әрі - ұйым) үшін тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесін қалыптастыру тәртібін айқындайды.

2. Қағидаларда мынадай ұғымдар пайдаланылады:

1) андеррайтинг - актуарий белгілеген шектерде сақтандыру өтемін, сақтандыру талаптарын, франшизаның және сақтандыру тарифінің деңгейін анықтау мақсатымен сақтандыру тәуекелдерін бағалау негізінде мәлімделген сақтандыру объектісін сақтандыруға немесе қайта сақтандыруға қабылдау бойынша рәсімдер кешені;

2) басқару есептілігі - ішкі бақылау және ұйымның қызметін бағалау құралы;

3) гәп-талдау - ұйымның сыйақы мөлшерлемелерінің өзгерістеріне ұшыраған немесе белгілі бір мерзім ішінде өтелуі тиіс активтері мен міндеттемелерінің көлемін салыстыру негізінде пайыздық тәуекелді және өтімділік тәуекелін өлшеу әдістері;

4) корпоративтік басқару – акционерлер, директорлар кеңесі, атқарушы орган және акционерлердің мүддесі үшін ұйымның өзге де органдары арасындағы қатынастарды қамтитын ұйым қызметін басқаруды қамтамасыз ететін процестер жиынтығы.

Корпоративтік басқару жүйесі ұйымдағы өкілеттіктер мен жауапкершіліктерді бөлуді ұйымдастыруға, сондай-ақ корпоративтік шешімдер қабылдау процесін құруға мүмкіндік береді;

5) лимиттеу - қабылданатын тәуекелдердің сапалық, сандық шектеулерін белгілеу, ұйымның мәмілелеріне (операцияларына) шектеулерді белгілеу.

Лимиттеу кезінде мынадай өлшемдер анықталады:

лимит белгіленетін көрсеткіш;

лимит белгіленетін көрсеткішті есептеу әдісі;

көрсеткіштің шекті (ең жоғары, ең төмен) мәні;

6) мүдделер қақтығысы - ұйымның лауазымды тұлғаларының және (немесе) оның қызметкерлерінің жеке мүддесі мен олардың өздерінің лауазымдық өкілеттіктерін орындауы немесе ұйымның және (немесе) оның қызметкерлерінің және (немесе) клиенттерінің ұйым және (немесе) оның клиенттері үшін қолайсыз салдарлар туындатуы мүмкін мүліктік және өзге де мүдделері арасында қайшылықтар туындататын ахуал;

7) клиенттің жолданымы - адамның құқықтары мен бостандықтарын немесе басқа адамдардың құқықтары мен бостандықтарын іске асыруға көмек көрсету туралы

өтінішхаты не Сақтандыру қызметі туралы Қазақстан Республикасы заңнамасының және (немесе) ұйымның ішкі құжаттарының бұзылуы, ұйымның, оның лауазымды адамдарының жұмысындағы кемшіліктер туралы хабарлама не олардың қызметін сынау, сондай-ақ ұйым қызметі бойынша оң пікірлер, үн қосулар, ұсыныстар;

8) саясат - ұйымның тиімді жұмыс істеуін және оның қызметінің стратегияға және тәуекелдің жол берілетін деңгейіне сәйкестігін қамтамасыз ететін қажетті өлшемшарттарды, өлшемдерді, тәсілдерді, қағидаттарды, стандарттарды, рәсімдер мен тетіктерді айқындайтын саясатты және (немесе) өзге де ішкі құжаттарды қамтитын ішкі құжаттардың жиынтығы;

9) стресс-тестілеу - ұйымның қаржылық жағдайына айырықша, бірақ ұйымның қызметіне әсер етуі мүмкін ықтимал оқиғалардың әлеуетті әсер етуін өлшеу әдістері;

10) тәуекел - ұйым қызметінің күтілетін нәтижесін алу сенімсіздігін немесе мүмкін еместігін туындататын жағдаяттардың пайда болу, шығыстардың (зиянның) туындау ықтималдығы;

11) тәуекел мәдениеті – тәуекелдері ұйымның қаржылық жай-күйіне олардың әсерін азайту мақсатында түсінуге, қабылдауға, басқаруға және бақылауға бағытталған процестер, рәсімдер, ұйымның ішкі қағидалары, сондай-ақ ұйымдық құрылымның барлық қатысушыларының кәсіби қызметінің этикалық нормалары мен стандарттары. Тәуекел мәдениеті ұйымның қолданыстағы бекітілген рәсімдерін, процестері мен тетіктерін толықтырады және тәуекелдерді басқару жүйесінің ажырамас бөлігі болып табылады;

12) тәуекелдерді бағалау жүйесі - ұйымның қаржылық жай-күйіне кешенді талдау жүргізуге арналған коэффициенттердің жиынтығы;

13) тәуекелдерді басқару жүйесі - тәуекелдерді және олардың ұйымның мақсаттарына жетуге әсер ететін салдарын анықтау, бағалау, мониторинг жүргізу, төмендету мақсатында бүкіл ұйым шегінде жүзеге асырылатын, ұйымның директорлар кеңесі мен басқармасы белгілеген тұрақты құрылымдалған процесс;

14) тәуекелге негізделген талап етілетін капитал – бұл стресс-тестілеуді жүргізуді, тәуекелдердің пайда болу ықтималдығын бағалауды және олардың корреляциясын қамтитын жеке модель негізінде ұйым анықтайтын ықтимал шығындарды өтеуге арналған қаражат сомасы;

15) тәуекел картасы - бір "ось" бойынша тәуекелдің ықпал ету күші немесе маңыздылығы көрсетілген, ал екіншісінде оның пайда болу ықтималдылығы мен жиілігі көрсетілген кестеде орналастырылған ұйым тәуекелдерінің графикалық және мәтіндік сипаттамасы;

16) тәуекел лимиті - қабылданатын тәуекелді сандық не сапалық шектеу құралы;

17) тәуекелді сәйкестендіру - тәуекел элементтерін табу, тізбесін құру, және сипаттау процесі;

18) тәуекелді өлшеу - оқиғаның басталу салдары мен ықтималдығын математикалық жолмен ықтималдық теориясын және статистикалық деректер негізінде үлкен сандар заңын қолдана отырып бағалау арқылы жүзеге асырылатын тәуекелдің ықтималдығы дәрежесін және әлеуетті шығыстар (зияндар) мөлшерін анықтау;

19) уәкілетті орган - қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын реттеу, бақылау мен қадағалау жөніндегі уәкілетті орган;

20) ішкі аудит - ішкі аудит қызметі сақтандыру қызметі туралы, міндетті сақтандыру туралы, акционерлік қоғамдар туралы, бағалы қағаздар нарығы туралы, қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл туралы Қазақстан Республикасы заңнамасына, ішкі құжаттарға, ішкі аудиттің халықаралық кәсіптік стандарттарына сәйкес келу дәрежесін одан әрі көрсету мақсатында қаржылық есептілікті, сондай-ақ ұйым қызметін сандық және сапалық жағынан бағалауға келетін басқа деректер мен ақпаратты бағалайтын басқарушылық бақылаудың ажырамас элементі;

21) ішкі бақылау - бұл ұйымның директорлар кеңесі, алқалы органдары, басқармасы, қызметкерлері жүзеге асыратын, мынадай санаттар бойынша мақсаттарға жетуді қамтамасыз етуге бағытталған процесс:

қызметінің тиімділігі;

қаржылық есептіліктің және өзге де басқарушылық есептіліктің сенімділігі, толықтығы мен уақтылығы;

сақтандыру қызметі туралы, міндетті сақтандыру туралы, акционерлік қоғамдар туралы, бағалы қағаздар нарығы туралы, қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл туралы Қазақстан Республикасының заңнамасын сақтау;

22) ішкі бақылау жүйесі - мыналарды қамтамасыз ететін бақылау рәсімдерінің, іс-шаралар мен әдістемелердің жиынтығы:

ұйымның қаржы-шаруашылық қызметін тиімді жүргізу;

сақтандыру қызметі туралы, міндетті сақтандыру туралы, акционерлік қоғамдар туралы, бағалы қағаздар нарығы туралы, қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл туралы Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарын сақтау;

жауапкершілікті тиімді бөлу;

ұйым қызметкерлерінің ішкі құжаттардың талаптарын уақтылы орындауы;

мүліктің сақталуын қамтамасыз ету;

алаяқтық фактілерін және басқарушылық қателердің алдын алу және анықтау;

қаржылық есептілікті және өзге басқарушылық есептілікті дайындау уақтылығы, шынайылығы мен толықтығы.

Қағидалардың талаптарын Қазақстан Республикасы бейрезидент-сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының филиалына қолдану кезінде:

Қазақстан Республикасы бейрезидент-сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының тиісті басқару органы директорлар кеңесі болып түсініледі;

Қазақстан Республикасының бейрезидент-сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы филиалының басшы қызметкерлері басқарма болып түсініледі;

бас офис шотының сомасы, Қазақстан Республикасы бейрезидент-сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының филиалы қызметінің резервтері мен нәтижелері капитал болып түсініледі;

Қазақстан Республикасы бейрезидент-сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдары филиалдарының бухгалтерлік есебінің деректері бойынша есептілік қаржылық есептілік болып түсініледі.

Қағидалардың 16, 17-тармақтарының талаптары Қазақстан Республикасы бейрезидент-сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының филиалына қолданылмайды.

2-тарау. Тәуекелдерді басқару жүйесін қалыптастыру және ішкі бақылау тәртібі

3. Ұйымның тәуекелдері мынадай түрде жіктеледі:

1) сақтандыру қызметін жүзеге асыруға байланысты тәуекелдер:

андеррайтинг тәуекелі – сақтандыруға қабылданатын тәуекелдерді бұрыс (қате) бағалау тәуекелі;

сақтандыру резервтерінің тәуекелі - жеткіліксіз (барабар емес) сақтандыру резервтерін құру тәуекелі;

сақтандыру төлемдерінің тәуекелі – сақтандыру шарттарының талаптарын бұзумен сақтандыру төлемдерін жүзеге асыруға байланысты тәуекел;

апатты тәуекел - елеулі мөлшердегі бір оқиға әдеттегіден жоғары сақтандыру төлемдеріне әкеліп соқтыратын тәуекел;

қайта сақтандыру тәуекелі - жеткіліксіз қайта сақтандыру өтемінің немесе қайта сақтандырушының қайта сақтандыру шарты бойынша төлемді жүзеге асыруға қабілетсіздігі тәуекелі.

4. Директорлар кеңесі мен басқарма тәуекелдерді басқару мен ішкі бақылаудың барабар жүйесінің болуын, корпоративтік басқарудың, іскерлік этиканың және тәуекел-мәдениеттің тиімді практикасын қолдануды қамтамасыз етеді және ұйым қызметкерлерінің өз міндеттерін орындауына жағдай жасайды, сондай-ақ ішкі аудит қызметінің функционалдық және ұйымдық тәуелсіздігін қамтамасыз етеді.

5. Директорлар кеңесі таңдалған бизнес үлгісіне, қызмет ауқымына, операциялардың түрлері мен күрделілігіне сәйкес келетін тәуекелдерді басқару жүйесінің болуын қамтамасыз етеді, сондай-ақ ұйымның елеулі тәуекелдерін анықтау, өлшеу және бағалау, мониторингтеу, бақылау және барынша азайту рәсімдерінің процесін қамтамасыз етеді.

6. Директорлар кеңесі ұйым қызметінің мөлшеріне, сипатына және күрделілік деңгейіне, ұйымдық құрылымына, тәуекелдер бейініне және ұйымның директорлар

кеңесі мүшелерінің санына байланысты Қағидалардың талаптарын іске асыру мақсатында әртүрлі мәселелер бойынша бір және (немесе) бірнеше алқалы органдар құру туралы шешім қабылдайды.

Ұйымның директорлар кеңесі комитеттерді құру кезінде мүдделер қақтығысын болдырмайды.

7. Андеррайтинг, қайта сақтандыру, сақтандыру төлемдерінің тәуекелдерін және ұйымдағы инвестициялық тәуекелдерді басқарудың барабар жүйесін қалыптастыру мақсатында ұйымда алқалы органдар – андеррайтингтік кеңес пен активтерді және пассивтерді басқару кеңесі құрылады.

Көрсетілген кеңестердің құрамына ұйымның директорлар кеңесі бекітетін мүдделі құрылымдық бөлімшелердің, тәуекелдерді басқару бөлімшелерінің қызметкерлері және басшы қызметкерлер кіреді.

Көрсетілген кеңестердің шешімдері мүшелер дауыстарының жай көпшілігімен қабылданады және жазбаша түрде ресімделеді.

Көрсетілген кеңестердің шешімдеріне шешім қабылдау барысын жан-жақты көрсете отырып хаттама жасалады және мыналарды көрсете отырып, шешім қабылдау үшін негіз болып табылатын құжаттар қоса беріледі:

қаралатын мәселелердің тізбесі мен егжей-тегжейлі сипатталуы;
кеңеске шешім қабылдау үшін берілген құжаттардың тізбесі;
әрбір қаралатын мәселе бойынша дауыс беру қорытындылары;
мүшелердің пікірлері, оның ішінде олардың қабылданған шешіммен келіспеуі және ерекше пікірінің болуы жағдайында негіздемесімен қоса беріледі.

Хаттамаға аталған кеңестердің отырысқа қатысқан барлық мүшелерінің қолдары қойылады және ол ұйымда сақталады.

Директорлар кеңесі аталған кеңестердің және басқарманың жұмысына олардың жұмыс нәтижесі туралы жыл сайынғы есептерінің негізінде бағалайды.

8. Тәуекелдерді басқару барысы мынадай кезеңдерді қамтиды:

1) тәуекелдерді анықтау:

тәуекелді туындататын факторларды және тәуекелді бағалау (барлық ықтимал шығыстардың (шығындардың) себептерін, олардың ықтималдығы мен мөлшерін жүйелі және тұрақты түрде қадағалау, талдау);

тәуекелдерді жіктеу (тәуекелдердің және олардың пайда болуына алып келетін, олардың дамуына ықпал ететін факторлардың ерекшеліктерін зерттеу, тарихи деректерді сараптамалық бағалау, тәуекелдер картасын талдау);

2) өткізу кезеңділігін тәуекелдің маңыздылығына қарай директорлар кеңесі бекітетін, бірақ жылына екі реттен көп емес белгіленетін тәуекелдерді өлшеу;

3) тәуекелдерге жүйелі стресс-тестілеу пен талдауды жүзеге асыру;

4) тәуекелдерді басқару әдісін тандау және қолдану;

5) тәуекелдерді басқару жүйесін түзету.

9. Ішкі бақылау жүйесі ұйымның мыналар үшін қабылдаған ұйымдастыру жүйесін, саясатын, рәсімдері мен әдістерін білдіреді:

1) сақтандыру тәуекелдерін, активтері мен міндеттемелерін басқару тиімділігін қоса алғанда, ұйым қызметінің тиімділігін қамтамасыз ету, активтердің сақталуын қамтамасыз ету;

2) ішкі және сыртқы пайдаланушылар үшін қаржылық, реттеушілік және басқа есептіліктің толықтығын, дәйектілігін және уақтылығын, сондай-ақ ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету;

3) ұйымның сақтандыру қызметі туралы, міндетті сақтандыру туралы, акционерлік қоғамдар туралы, бағалы қағаздар нарығы туралы, қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл туралы Қазақстан Республикасының заңнамасын және ұйымның ішкі құжаттарын орындауын қамтамасыз ету;

4) ұйым мен оның қызметкерлерін заңсыз қызметті жүзеге асыруға тартуға, оның ішінде алаяқтыққа, қателерге, дәлсіздіктерге, алдауға, қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға жол бермеу.

10. Тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйелерінің жұмыс деңгейін арттыру мақсатында ұйым өз қызметінде:

клиенттің мақсаттары мен қажеттіліктеріне сәйкес келетін сақтандыру өнімін және/немесе көрсетілетін қызметін ұсынуға;

клиенттің сақтандыру өніміне деген қажеттілігін, оның тәуекелдері мен қаржылық мүмкіндіктерін ескере отырып бағалауға;

клиенттің сақтандыру тұрғысында қорғау шарттарын түсінуіне ықпал етуге;

сапалы қызмет көрсетуге және клиенттің қанағаттануының жоғары деңгейіне қол жеткізуге бағытталған адал іскерлік практикасын сақтайды.

Ұйым жинақтаушы сақтандыру өнімдерін қоспағанда, жеке тұлғалар сақтандырушылар болып табылатын сақтандырудың ерікті сыныптары бойынша сақтандыру өнімінің тиімділігін кемінде үш жылда бір рет талдайды.

Тиімділікті талдау сақтандыру сыйлықақыларының көлемі сақтандырудың ерікті сыныптары бойынша ұйымның сақтандыру (қайта сақтандыру) сыйлықақыларының көлемінен 20 (жиырма пайыз) асатын сақтандыру өнімдері және сақтандыру өнімі бойынша қайта сақтандырушының үлесін ескере отырып, 30 (отыз) пайыздан аз шығынды сипаттайтын коэффициент бойынша жүргізіледі.

Тиімділікті талдау қорытындылары бойынша ұйым өніммен өтелетін сақтандыру оқиғаларының тізбесін ұлғайтуға бағытталған сақтандыру өнімінің шарттарын қайта қарайды немесе сақтандыру тарифін қайта қарайды.

11. Ұйым қызметінің барлық аспектілері бойынша тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесінің жұмыс істеу тиімділігін тексеру және объективті бағалау үшін ішкі аудит жүргізуді қамтамасыз етеді.

12. Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы Қағидаларға 1-қосымшаға сәйкес тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесінің ішкі құжаттарына қойылатын талаптардың сақталуын қамтамасыз етеді.

Қазақстан Республикасы бейрезидент-сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының филиалы Қағидаларға 2-қосымшаға сәйкес тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесінің ішкі құжаттарына қойылатын талаптардың сақталуын қамтамасыз етеді.

13. Ұйымның қызметкерлері өздерінің функционалдық міндеттері шеңберінде тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесіне қойылатын талаптарды, кәсіби этика мен ішкі құжаттар нормаларын сақтайды, сондай-ақ корпоративтік басқарудың және тәуекел мәдениетінің нормаларын ұстанады.

14. Ұйым жыл сайын есепті жылдан кейінгі жылғы 15 қаңтардан кешіктірмей уәкілетті органға растайтын құжаттардың көшірмелерін қоса бере отырып, Қағидаларға 3-қосымшаға сәйкес нысан бойынша тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесін бағалау туралы мәліметтерді ұсынады.

15. Ұйым ұйымның қаржылық және өзге де есептілігі негізінде есепті күнге тәуекелдер бойынша стресс-тестілеуді жүзеге асырады.

Ұйым уәкілетті органға тәуекелдер бойынша стресс-тестілеуді Қағидаларға 4-қосымшаға сәйкес нысан бойынша жыл сайынғы негізде есепті жылдан кейінгі жылғы 30 сәуірден кешіктірмей ұсынады.

Тәуекелдер бойынша стресс-тестілеуге тәуекелдерді басқару бөлімшесі басшысының қорытындысы қоса беріледі, ол мыналарды қамтиды:

ұйымның тәуекелдерге ұшырағыштығына талдау;

ұйымның қаржылық жағдайына аса әсер ететін тәуекелдерді айқындау.

16. Ұйым жылдық қаржылық және өзге де есептілік негізінде ұйымның тәуекелдерді бағалау жүйесінің коэффициенттерін талдауды жүзеге асырады.

Ұйым директорлар кеңесі бекіткеннен кейін жыл сайын, бірақ есепті жылдан кейінгі жылғы 30 сәуірден кешіктірмей, уәкілетті органға "жалпы сақтандыру" саласы бойынша қызметті жүзеге асыратын ұйым үшін Қағидаларға 5-қосымшаға және "өмірді сақтандыру" саласы бойынша қызметті жүзеге асыратын ұйым үшін Қағидаларға 6-қосымшаға сәйкес нысан бойынша тәуекелдерді бағалау жүйесінің коэффициенттеріне талдауды (стандартты диапазоннан шығатын коэффициенттер бойынша түсіндірмелермен) және ұйымның тәуекелдерді бағалау жүйесі коэффициенттерінің стандартты диапазонның бекітілген шектерінен төрт және одан да көп ауытқулары болған жағдайда, директорлар кеңесі бекіткен тәуекелдерді бағалау жүйесінің коэффициенттерін жақсарту жөніндегі іс-шаралар жоспарын не директорлар кеңесінің тәуекелдерді бағалау жүйесінің коэффициенттерін жақсарту жөніндегі іс-шаралар жоспарын әзірлеу қажеттілігінің жоқтығы туралы шешімін ұсынады.

17. Егер ұйым есепті күнгі жағдай бойынша қызметін екі қаржы жылынан кем жүзеге асырса, ұйымның тәуекелдерді бағалау жүйесі коэффициенттерінің стандартты

диапазонның бекітілген шектерінен ауытқу санын айқындау кезінде есептерінде соңғы екі қаржы жылының әрбір жылдық есепті кезеңінің соңындағы деректер пайдаланылатын коэффициенттер ескерілмейді.

18. Ұйым клиенттердің жолданымдарымен тиімді жұмыс істеу және оларға қызмет көрсету деңгейін арттыру мақсатында жыл сайын ұйым клиенттерінің жолданымдарына талдау жүргізеді.

19. Ұйым жыл сайын есепті кезеңнен кейінгі жылдың 31 шілдесінен кешіктірмей есепті кезеңнің соңындағы жағдай бойынша тәуекелдерге негізделген талап етілетін капиталды бағалауды жүргізеді.

Талап етілетін тәуекелге негізделген капиталды бағалау нәтижелерін ұйымның директорлар кеңесі бекітеді және ұйымның қаржылық орнықтылығын қамтамасыз етуге бағытталған басқару шешімдерін одан әрі қабылдау үшін пайдаланылады.

20. Қызметін "өмірді сақтандыру" саласында жүзеге асыратын ұйым уәкілетті органға "өмірді сақтандыру" саласында қызметін жүзеге асыратын сақтандыру ұйымдарына арналған гәп-талдауды Қағидаларға 7-қосымшаға сәйкес нысан бойынша жыл сайынғы негізде есепті жылдан кейінгі жылдың 30-нан кешіктірмей ұсынады.

3-тарау. Тәуекелдерді басқару жүйесін қалыптастыру тәртібі

21. Тәуекелдерді басқарудың тиімді жүйесін ұйымдастыру мақсатында директорлар кеңесі:

1) тәуекелдерді басқару жөніндегі саясатты және Қағидаларға сәйкес әзірленетін ішкі құжаттарды бекітеді;

2) жыл сайын ұйымның тәуекелдерді бағалау жүйесінің коэффициенттерін талдауды бекітеді және ұйымның тәуекелдерді бағалау жүйесі коэффициенттерінің стандартты диапазонның бекітілген шектерінен төрт және одан да көп ауытқулары болған жағдайда, ұйымның тәуекелдерді бағалау жүйесінің коэффициенттерін жақсарту жөніндегі іс-шаралар жоспарын бекітеді не тәуекелдерді бағалау жүйесінің коэффициенттерін жақсарту жөніндегі іс-шаралар жоспарын әзірлеу қажеттілігінің жоқтығы туралы шешім қабылдайды;

3) жыл сайын тәуекелдерге негізделген талап етілетін капиталды бағалау нәтижелерін бекітеді;

4) ұйым клиенттерінің жолданымдарын талдауды қарайды және клиенттерге қызмет көрсету сапасын жақсарту және орындалу мерзімдерін көрсете отырып, клиенттердің жолданымдарына негіз болған себептерді жою жөнінде шешім қабылдайды;

5) корпоративтік басқару бөлігінде:

алқалы органдардың, ішкі аудит қызметінің, басқарманың, құрылымдық бөлімшелердің қызметін үйлестіреді;

басшы қызметкерлердің функционалдық міндеттемелеріндегі ықтимал мүдделер қақтығысын азайту бойынша шаралар қабылдайды;

ұйыммен ерекше қатынастар арқылы байланысты тұлғаларға жеңілдік шарттарын беру фактісін тексеруді қамтамасыз етеді;

директорлар кеңесінің құзыретіне жататын өзге де мәселелер;

б) стратегиялық мақсаттарды түзету мақсатында мыналарды қарайды:

тәуекелдерді басқару бөлімшесі немесе функциясына көрсетілген талдауды жүргізу кіретін өзге құрылымдық бөлімше жүргізген ұйымның капиталдағы ағымдағы (болашақ) қажеттіліктерін талдау;

ішкі (сыртқы) аудиторлар өздері жүргізген тексеру нәтижелері бойынша анықталған сәйкессіздіктер, сондай-ақ олардың ұсынымдары көрсетілген есеп;

активтерді және пассивтерді басқару кеңесінің (инвестициялық қызмет үшін жауапты бөлімшенің) ұйымның активтерін инвестициялау бойынша жүргізілген операциялардың (мәмілелердің) (қаржы құралдарының түрлері бойынша топтастырылып және олардың баланстық, нарықтық құнын, кірістілігін, сатып алу мен сату сомаларын көрсете отырып) нәтижелері бойынша есебі;

7) тәуекелдерді басқару бөлігінде:

корпоративтік стратегияға, саясаттарға, рәсімдерге және ішкі құжаттарға қайшы келетін операциялардың жасалуын болдырмау мақсатында, сондай-ақ оларды түзету мақсатында құрылған алқалы органдар, ішкі аудит қызметі мен құрылымдық бөлімшелер арқылы ұйымның қызметін тұрақты мониторингтеуді жүзеге асырады;

ішкі аудит қызметі, тәуекелдерді басқару бөлімшесі функцияларының ұйымдастырушылық дербестігін қамтамасыз ету;

уәкілетті орган шараларының, оның ішінде кемшіліктерді жою жөніндегі іс-шаралар жоспарының орындалуын бақылауды жүзеге асырады;

уәкілетті орган талаптары орындалмаған, анықталған кемшіліктер уақтылы жойылмаған (жойылмаған) жағдайда, орындалмау (жойылмау) себептерін анықтайды және жауапты қызметкерлерге тиісті шаралар қолданады;

қабылданатын тәуекелдерді лимиттеу және мәмілелерге (операцияларға) шектеулерді белгілеуді жүзеге асырады;

тәуекелдерді бағалау жүйесінің коэффициенттерін жақсарту жөніндегі іс-шаралар жоспары бекітілген жағдайда, Ұйым тоқсан сайынғы негізде жоспардың орындалуын бақылауды жүзеге асырады.

Осы тармақтың 2), 3), 4) тармақшаларының ережелері Қазақстан Республикасы бейрезидент-сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының филиалына қолданылмайды.

22. Тәуекелдерді басқару бөлімшесі тәуекелдерді басқару саясатын әзірлейді және жүйелі түрде стресс-тестілеуді, сценарийлік талдау жүргізуді көздейді және мыналармен шектелмей, төмендегілерді белгілейді:

1) ұйымның ұйымдық құрылымының құрамында андеррайтингтік кеңестің, активтерді және пассивтерді басқару кеңесінің, тәуекелдерді басқару бөлімшесінің болуын;

2) бағалы қағаздар нарығында инвестициялық портфельді басқару бойынша қызметті жүзеге асыруға лицензиясы бар ұйым үшін – ұйымның ұйымдық құрылымының құрамында төмендегі функцияларды қоса алғанда, бірақ олармен шектелмей, инвестициялық портфельді басқару жөніндегі функцияларды жүзеге асыратын бөлімшенің болуы:

инвестициялық декларацияны әзірлеу, сақтанушылар активтерін инвестициялау лимиттерін айқындау және қайта қарау, сақтанушылар активтерінің есебінен мәмілелер жасасу туралы шешімдер қабылдау кезінде жасалатын ұсынымдарды (бұдан әрі – ұсынымдар) дайындау үшін қажетті ақпаратты жинақтау, өңдеу және талдау;

ұсынымдар жасау;

ұйымның инвестициялық комитеті отырыстарының қорытындысы бойынша қабылданған инвестициялық шешімдер мен хаттамаларды ресімдеу;

сақтанушылар активтерінің есебінен сатып алынған қаржы құралдарын есепке алу;

сақтанушыларға инвестициялық портфельді басқару жөніндегі қызметтің нәтижелері туралы есептерді сақтанушының инвестицияларға қатысу талабы көзделетін сақтандыру шарттарында көзделген тәртіппен дайындау;

активтерді басқарды жүзеге асыру процесінде сақтанушылардың басқа қаржы ұйымдарымен өзара іс-қимыл жасауы;

ұйымның ішкі құжаттарында айқындалған функциялар;

3) тәуекелдерді басқаруға тікелей қатысы бар басшы қызметкерлерге және қызметкерлерге білімінің және жұмыс өтілінің болу талаптарын қоса алғанда, қойылатын біліктілік талаптарын;

4) ұйымның директорлар кеңесінің, алқалы органдарының, ішкі аудит қызметінің, басқармасының, тәуекелдерді басқару бөлімшесінің, құрылымдық бөлімшелерінің тәуекелдерді басқару жөніндегі өкілеттіктерін және функционалдық міндеттерін;

5) ұйымның құрылымдық бөлімшелерінің, алқалы органдарының, басқармасының және директорлар кеңесінің, Қазақстан Республикасы бейрезидент-сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы филиалының Қазақстан Республикасы бейрезидент-сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы арасында тәуекелдерді басқаруға қажетті ақпарат алмасу тәртібін;

6) ұйымның қызметіне байланысты тәуекелдер көрсеткіштерінің сандық мәндерін айқындау тәртібін қоса алғанда, тәуекелдерді идентификаттау, бағалау, мониторингтеу және бақылау рәсімдерін;

7) басқарушылық шешімдердің орындалуына тұрақты мониторинг жүргізу және қабылданған басқарушылық шешімдердің тиімділігін анықтау рәсімдерін;

8) тәуекелдерді басқару жүйесінің тиімділігін бағалаудың ішкі өлшемшарттарын;

9) сапалық және сандық тәсілдерді қоса алғанда, тәуекелдер картасын әзірлеу тәртібін;

10) тәуекел лимитін, оның ішінде Қазақстан Республикасының бейрезидент-сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының филиалы үшін айқындау жөніндегі рәсімдерді;

11) ұйым қызметі барысында туындайтын тәуекелдерді басқару жөніндегі шараларды;

12) сәйкестендірілген (анықталған) тәуекелдерді мониторингтеу, бағалау және бақылау, ұйым тәуекелдерінің картасын жасау рәсімдерін, оның ішінде:

тәуекелдерді басқару бөлімшесі ұйымның басқа құрылымдық бөлімшелерімен бірлесіп тәуекелдерді идентификаттау бойынша қабылдайтын шараларды;

тәуекелдердің туындау жиілігін бағалауды қоса алғанда, тәуекелдерді басқару бөлімшесі жүзеге асыратын тәуекелдерді бағалау, кейіннен осы тәуекелдер көрсеткен ықпалдарды жіктеу және тәуекел лимиттерін белгілеу;

тәуекелдер көрсеткіштері мәндерінің және тәуекелдер көрсеткіштерінің барынша жоғары рұқсат етілген мәндерінің өзгеруін мониторингтеуді, сондай-ақ тәуекел лимиттерінің тәуекел көрсеткіштерінің мәндері сәйкес келмеген жағдайда тәуекелдерді барынша азайту мақсатында қабылданатын шараларды қамтитын тәуекелдерді басқару бөлімшесі жүргізген тәуекелдердің мониторингі;

директорлар кеңесіне шығыстарға (зиянға) ұшыратуы мүмкін және (немесе) ұйымының қызметіне ықпал ететін немесе заңсыз сипаттағы кез келген елеулі жағдайлар туралы есептілікті тез арада ұсыну тетігін;

13) тәуекелдерді тестілеу және бағалануын модельдеу рәсімдерін;

14) тәуекелдерді басқару бөлімшесінің директорлар кеңесіне тәуекелдерді басқару жөніндегі есепті беру тәртібін, оларға мыналар кіреді:

тәуекелдерді басқару бойынша ағымдағы жағдай (тәуекелдерді барынша азайту және жою бойынша жүргізілетін жұмыстар);

анықталған тәуекелдер және осы тәуекелдерді барынша азайту бойынша іс-шаралар жоспары, сондай-ақ оларды төмендету және болдырмау бойынша жүргізілген жұмыстың нәтижелері;

ағымдағы қызметін жүргізу барысында туындауы мүмкін тәуекелдер және оларды төмендету және болдырмау жолдары;

ұйымның корпоративтік стратегиясын іске асырудың ағымдағы кезеңінде туындауы мүмкін тәуекелдерді бақылау және мониторингтеу және оларды барынша азайту және болдырмау жолдары;

тәуекелдерді басқару жүйесінің барабарлығы мен тиімділігі;

15) бақылауды жүзеге асыруға жауапты тұлғалар лауазымдарының тізбесін көрсете отырып, сақтандыру, инвестициялық және өзге қызмет бойынша және мәмілелер (операциялар) бойынша белгіленген лимиттердің орындалуын бақылауды жүзеге асыру тәртібі.

23. Басқарма тәуекелдерді басқару жүйесінің жұмыс істеуін қамтамасыз ету мақсатында:

1) тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау бөлігінде белгіленген мақсаттарға және әдістерге сәйкес ұйымға күнделікті басшылық жасауды жүзеге асырады;

2) директорлар кеңесінің, алқалы органдардың, басқарманың (Қазақстан Республикасы бейрезидент-сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының тиісті атқарушы органы), Қазақстан Республикасы бейрезидент-сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы филиалының басшы қызметкерлерінің және құрылымдық бөлімшелердің арасында тәуекелдерді тиімді басқаруды және ішкі бақылауды қамтамасыз ететін ақпарат беру тәртібін бекітеді;

3) директорлар кеңесінің нұсқауларын, ішкі аудит қызметінің ұсынымдары мен ескертулерін, тәуекелдерді басқару бөлімшесінің ұсынымдарын, уәкілетті органның талаптары мен шараларын іске асыруды жүзеге асырады;

4) тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жөніндегі саясатты іске асыру мақсатында ішкі құжаттарды бекітеді;

5) төлем жасауға қабілеттілік маржасы жеткіліктілігінің қажетті деңгейін сақтау мақсатында активтерді әртараптандыру, рентабельділік, капиталдың өтімділігі және жеткіліктілігі, тәуекелдер бойынша бағдарларды айқындайды;

6) директорлар кеңесі белгілеген тәуекелдер лимиттерінің шегіндегі операциялар түрлері бойынша тәуекелдердің лимиттерін бекітеді;

7) тәуекелдерді басқару бөлімшесінің ай сайынғы есептеулері негізінде көрсетілген лимиттердің сақталуын бақылаудың тиімді шараларын қабылдауды қамтамасыз етеді;

8) тариф саясатының тәуекелдер жөніндегі дәйекті статистикасы негізінде тәуекелдер дамуындағы болжамды үрдістерге сәйкес келуін қамтамасыз етеді;

9) ұйым үшін әлеуетті тәуекелді туындататын ішкі және сыртқы экономикалық факторларға тұрақты түрде талдау жасауды, олардың қаржылық көрсеткіштерге әсер ету дәрежесін бағалауды қамтамасыз етеді;

10) түзету коэффициенттерінің қызметкер еңбек (қызметтік) міндеттерін атқарған кезде оны жазатайым оқиғалардан міндетті сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру сыйлықақыларына барабарлығын бағалау үшін қаржылық көрсеткіштер мен статистикалық ақпаратқа тұрақты түрде талдау жүргізуді қамтамасыз етеді.

Осы тармақшаның талабы "Қызметкер еңбек (қызметтік) міндеттерін атқарған кезде оны жазатайым оқиғалардан міндетті сақтандыру туралы" 2005 жылғы 7 ақпандағы Қазақстан Республикасы Заңының 17-1-бабы 2-1-тармағының негізінде түзету коэффициенттерін айқындайтын сақтандыру ұйымына қолданылады;

11) ағымдағы және болашақтағы экономикалық ортаны, нормативтік құқықтық базаны, капиталдың мөлшерін ескере отырып, жылдық бюджеттерді, стратегиялық жоспарларды жасау бөлігінде директорлар кеңесіне ұсынымдар береді;

12) іс-шаралар жоспарының қаржылық тұрақсыздық және төтенше жағдайлар жағдайында орындалуын және тиісті тоқсан сайынғы есептің ұсынылуын бақылайды;

13) шарттық қатынастардың, сақтандыру қызметі туралы, міндетті сақтандыру туралы, акционерлік қоғамдар туралы, бағалы қағаздар рыногы туралы, қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл туралы Қазақстан Республикасының заңнамасы талаптарының, ұйымның қаржы құралдарымен операциялар жүргізуді регламенттейтін ішкі құжаттарының сақталуына тұрақты түрде талдау жүргізеді;

14) құрылымдық бөлімшелердің ықтимал және әлеуетті тәуекелдерді басқарудағы саясаттарды, тәуекелдердің белгіленген лимиттер шегіндегі мөлшерлерін сақтауын бақылайды;

15) қаржы құралдарының нарықтық құнының серпінін ескере отырып, олармен операциялардан кірістердің (шығыстардың) өзгеруіне талдау жүргізуді қамтамасыз етеді;

16) ұйымның төлем қабілеттілігі маржасының сақтандыру қызметі туралы Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес талап етілетін ең төменгі деңгейіне сәйкес келуін қамтамасыз етеді;

17) сыртқы аудиторлардың ұсынымдарын ескере отырып, есепке алу және есептілік жүйесін жақсартуды қамтамасыз етеді;

18) аудиторлық есептерге талдау жүргізеді және директорлар кеңесіне анықталған кемшіліктерді жою туралы тиісті шаралар қабылдау жөнінде ұсыныстар береді.

Осы тармақтың ережелерін Қазақстан Республикасы бейрезидент-сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының филиалына қолданған кезде осы тармақтың 2), 4), 6) тармақшаларының талаптары Қазақстан Республикасы бейрезидент-сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының тиісті атқарушы органының құзыретіне жатады.

24. Басқарма тәуекелдерді басқару жүйесінің тиімділігі мақсатында сақтандыру қызметтерін ұсыну процесінде келіп түскен клиенттердің жолданымдарын қараудың ішкі тәртібін әзірлеуді және бекітуді қамтамасыз етеді, сондай-ақ ұйымның осы тармақта көрсетілген талаптарды сақтауын мониторингтеуді жүзеге асырады.

Клиенттердің жолданымдарын қараудың ішкі тәртібі Сақтандыру қызметі туралы Заңнама талаптарын ескереді және мыналарды:

1) ұйымға келіп түсетін жолданымдарды қабылдауды, бастапқы өңдеуді, тіркеуді және клиенттердің жолданымдарына жауаптарды қоса алғанда, клиенттердің жолданымдары бойынша ісқағаздарын жүргізу рәсімдерін;

2) клиенттердің жолданымдарын өңдеуді және жауап дайындауды жүзеге асыру тапсырылатын жауапты құрылымдық бөлімшелерге немесе қызметкерлерге келіп түскен жолданымдарды жеткізу (беру) рәсімдерін;

3) клиенттердің жолданымдарын уақтылы өңдеу және клиенттердің жолданымдарына жауап дайындау мерзімдерін;

4) клиенттердің жолданымдарын қарау және клиенттердің жолданымдарына жауаптар дайындау кезінде ұйымдардың құрылымдық бөлімшелерінің өзара іс-қимыл жасау тәртібін;

5) Клиенттердің қанағаттанушылығын бағалау үшін клиенттерден кері байланыс алу тәртібін;

6) ұйым клиенттерінің келіп түскен жолданымдарының сыныптауышын жүргізу рәсімдерін айқындайды.

Ұйым клиенттерінің келіп түскен жолданымдарының сыныптауышында сақтандыру сыныбы, сақтандыру түрі, клиент (жеке/заңды тұлға, тегі, аты және әкесінің аты (ол болған кезде)/заңды тұлғаның атауы, ЖСН/БСН), жолданымның мәні және басқалар туралы ақпарат болады.

25. Клиенттің жолданымын қарау мерзімі ұйымға келіп түскен күннен бастап 15 (он бес) жұмыс күнінен аспайды.

26. Жолданымды қарау мерзімі жолданымды дұрыс қарау үшін маңызы бар нақты мән-жайлар анықталған жағдайда тағы 15 (он бес) жұмыс күніне ұзартылуы мүмкін, бұл туралы клиентке мерзім ұзартылған күннен бастап үш жұмыс күні ішінде хабарланады.

27. Жолданымды қарау процесінде ұйым клиентке оның құқықтары туралы, оның ішінде сақтандыру омбудсманына, уәкілетті органға және (немесе) сотқа жүгіну құқығы туралы хабарлайды.

28. Тәуекелдерді басқару бөлімшесінің функцияларына:

1) мыналарды:

тәуекелдерді басқару жөніндегі саясатты әзірлеуді;

сапалық және сандық тәсілдерді қоса алғанда, тәуекелдер картасын әзірлеуді;

басқарушылық шешімдер қабылдау барысына қатысуды;

басқарушылық шешімдердің орындалуына және қабылданған басқарушылық шешімдердің тиімділігін айқындауға тұрақты мониторинг жүргізуді;

сақтандыру, инвестициялық және өзге де мәмілелер (операциялар) бойынша белгіленген лимиттердің орындалуын бақылауды қоса алғанда, тәуекелдерді басқарудың тиімді жүйесін ұйымдастыру;

2) ұйымның қызметіне байланысты тәуекелдер көрсеткіштерінің сипаттау және сандық мәндерін анықтауды, сондай-ақ тәуекелдер көрсеткіштерінің барынша рұқсат етілген мәндерін айқындауды қоса алғанда, тәуекелдерді идентификаттау және бағалау;

3) "жалпы сақтандыру" саласы бойынша қызметті жүзеге асыратын ұйым үшін Қағидаларға 5-қосымшаға және "өмірді сақтандыру" саласы бойынша қызметті жүзеге асыратын ұйым үшін Қағидаларға 6-қосымшаға сәйкес нысан бойынша жылдық қаржылық және өзге де есептілік негізінде ұйымның тәуекелдерін бағалау жүйесінің коэффициенттерін талдау;

4) актуариймен бірлесіп тәуекелдерге негізделген талап етілетін капиталды бағалауды жүргізу;

5) ұйым қызметі барысында туындайтын тәуекелдерді басқару бойынша шаралар қабылдау;

6) идентификацияланған (анықталған) тәуекелдерді мониторингтеу, бағалау және бақылау, оның ішінде:

ұйымның басқа да құрылымдық бөлімшелерімен бірлесіп, тәуекелдерді идентификациялау шараларын қабылдау;

тәуекелдердің туындау жиілігін бағалауды қоса алғанда, тәуекелдерді бағалау, кейіннен осы тәуекелдер көрсеткен әсерді сыныптау және тәуекелдердің лимиттерін белгілеу;

тәуекелдер көрсеткіштері мәндерінің өзгерісін мониторингтеуден және тәуекелдер көрсеткіштерінің барынша рұқсат етілген мәндерінен тұратын тәуекелдерді, сондай-ақ тәуекелдер көрсеткіштерінің мәндері тәуекелдер көрсеткішінің барынша рұқсат етілген мәндеріне сәйкес келмеген жағдайда, тәуекелдерді барынша азайту мақсатында қабылданатын шараларды мониторингтеу;

ұйымның қызметіне зиян келтіруі және (немесе) ықпал етуі мүмкін немесе заңсыз сипаттағы кез келген маңызды жағдайлар туралы дереу басқармаға және директорлар кеңесіне есептілік беру;

7) ұйымның тиісті құрылымдық бөлімшелерінің анықталған тәуекелдерді барынша азайту бойынша іс-шаралардың егжей-тегжейлі жоспарын (жоспарларды құрылымдық бөлімшелер ұсынады және ұйымның анықталған тәуекелдерді барынша азайту жөніндегі іс-шаралардың жалпы жоспарын тәуекелдерді басқару бөлімшесі әзірлейді) әзірлеу бойынша процесті ұйымдастыру және директорлар кеңесі бекіткен ұйымның тәуекелдерді барынша азайту жөніндегі іс-шаралар жоспарын одан әрі мониторингтеу;

8) төтенше жағдайлар және ұйымның үздіксіз қызметін қамтамасыз ету жағдайына арналған жоспарын орындау жөніндегі іс-шараларды ұйымдастыру;

9) мыналарды тұрақты талдау:

қаржылық көрсеткіштерді (стресс-тестілеу және қабылданған тәуекелдер деңгейін тұрақты мониторингтеу шеңберінде);

қаржы құралдары бағасының өзгеруінің өтімділік, төлем жасау қабілеттілігі көрсеткіштеріне, төлем жасау қабілеті маржасының жеткіліктілігіне ықпалы (стресс-тестілеу және қабылданған тәуекелдер деңгейін тұрақты мониторингтеу шеңберінде);

10) макроэкономикалық факторлардың рентабельділікке, өтімділікке, төлем жасау қабілеті маржасының жеткіліктілігіне ықпал етуінің болжамы;

11) директорлар кеңесі мен басқармаға тоқсан сайынғы негізде мына бағыттар бойынша тәуекелдерді басқару жүйесін бағалау және талдау бойынша есеп ұсыну;

тәуекелдерді басқарудың ағымдағы жай-күйі (тәуекелдерді барынша азайту және болдырмау бойынша жүргізіліп отырған жұмыстар);

анықталған тәуекелдер және осы тәуекелдерді барынша азайту жөніндегі іс-шаралар жоспары, сондай-ақ оларды азайту не болдырмау бойынша жүргізілген жұмыстың нәтижелері;

ұйымның ағымдағы қызметін жүргізу барысында туындауы мүмкін тәуекелдер және оларды азайту және болдырмау жолдары;

ұйымның корпоративтік стратегиясын іске асырудың ағымдағы кезеңінде туындауы мүмкін тәуекелдерді бақылау және мониторингтеу және оларды барынша азайту және болдырмау жолдары;

тәуекелдерді басқару жүйесінің барабарлығы мен тиімділігі;

есепті кезеңде қаржылық көрсеткіштерге қысқаша талдау;

тәуекелдер картасын бағалау және талдау;

тәуекелдерді тестілеудің қолданылатын рәсімдерінің және бағалау модельдерінің барабарлығы мен тиімділігі;

12) директорлар кеңесінің бекітуіне:

есепті жылдан кейінгі жылғы 1 сәуірден кешіктірмей, тәуекелдерді бағалау жүйесінің коэффициенттеріне жүргізілген талдауды (стандартты диапазонның шегінен асып кететін коэффициенттер бойынша түсіндірмелермен бірге);

ұйымның тәуекелдерді бағалау жүйесі коэффициенттерінің стандартты диапазонның бекітілген шектерінен төрт және одан да көп ауытқулары болған жағдайда, тәуекелдерді бағалау жүйесінің коэффициенттерін жақсарту жөніндегі іс-шаралар жоспарын;

есепті жылдан кейінгі жылғы 31 шілдеден кешіктірмей тәуекелдерге негізделген, талап етілетін капиталды бағалау нәтижелерін ұсыну;

13) акционерлердің жылдық жалпы жиналысына тәуекелдерді бағалау жүйесі коэффициенттерінің талдауын (стандартты диапазонның шегінен асып кететін коэффициенттер бойынша түсіндірмелермен бірге) және директорлар кеңесі бекіткен тәуекелдерді бағалау жүйесінің коэффициенттерін жақсарту жөніндегі іс-шаралар жоспарын (болған кезде) ұсыну;

14) мыналардың:

Қағидаларға 8-қосымшаға сәйкес андеррайтинг тәуекелін басқаруға қойылатын талаптардың;

Қағидаларға 9-қосымшаға сәйкес қайта сақтандыру тәуекелін басқаруға қойылатын талаптардың;

Қағидаларға 10-қосымшаға сәйкес сақтандыру төлемдерінің тәуекелін басқаруға қойылатын талаптардың;

Қағидаларға 11-қосымшаға сәйкес сақтандыру резервтері жеткіліксіздігінің тәуекелін басқаруға қойылатын талаптардың;

Қағидаларға 12-қосымшаға сәйкес инвестициялық тәуекелді басқаруға қойылатын талаптардың;

Қағидаларға 13-қосымшаға сәйкес операциялық және ілеспе тәуекелдерді басқаруға қойылатын талаптардың;

Қағидаларға 14-қосымшаға сәйкес комплаенс-тәуекелді басқаруға қойылатын талаптардың орындалуын қамтамасыз ету;

15) корпоративтік стратегияны және тәуекелдерді басқару жөніндегі ішкі саясатты түзету мақсатында стратегиялық жоспарлау және талдау бөлімшесімен не осыған ұқсас функциялар атқаратын өзге де бөлімшемен бірлесіп, басқармаға кемінде жылына бір рет:

барлық тәуекелдер, олардың ықтималдылық дәрежесі, ұйымның дайындық дәрежесі, оларды барынша азайту бойынша жүргізілген іс-шаралар, ден қою шаралары туралы сандық және сапалық деректерді ескере отырып, ұйымның ағымдағы жай-күйіне егжей-тегжейлі шолуды қамтитын есепті;

ұйымның қаржылық жай-күйі мен қызметінің нәтижелеріне егжей-тегжейлі шолуды, сондай-ақ ұйымның қаржылық жай-күйіне, ұйымның тәуекелдер картасына ықпал етуі мүмкін сақтандыру қызметі туралы, міндетті сақтандыру туралы, акционерлік қоғамдар туралы, бағалы қағаздар рыногы туралы, қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл туралы Қазақстан Республикасының заңнамалық актілеріндегі өзгерістерді қамтитын есепті ұсыну.

Қазақстан Республикасының бейрезидент-сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының филиалына осы тармақтың ережелері қолданылатын жағдайда:

осы тармақтың 1) және 2) тармақшаларының ережелері Қазақстан Республикасының бейрезидент-сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының тәуекелдерін басқару жөніндегі бөлімшенің функционалдық міндеттеріне қолданылады ;

осы тармақтың 3), 12) және 13) тармақшаларының ережелері Қазақстан Республикасының бейрезидент-сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының филиалына қолданылмайды.

29. Тәуекелдерді басқару бөлімшесі ұйымның барлық алқалы органдарынан, құрылымдық бөлімшелерінен, филиалдарынан, өкілдіктерінен және қызметкерлерінен өз функцияларын жүзеге асыруға қажетті кез келген құжаттарды және ақпаратты тәуекелдерді басқару бөлімшесінің сұрау салуында көрсетілген мерзімде алады.

30. Ұйымның басшы қызметкерлері және құрылымдық бөлімшелердің басшылары тәуекелдерді бағалауға байланысты барлық қажетті ақпаратты тәуекелдерді басқару бөлімшесіне уақтылы ұсынады.

31. Ұйымның тәуекелдерді басқару бөлімшесінің басшысы (тәуекел-менеджер) мынадай біліктілік талаптарына сәйкес келеді:

1) жоғары білімі бар;

2) тәуекелдерді басқару саласындағы мынадай халықаралық сертификаттардың бірі бар (FRM (Financial Risk Manager) - Қаржылық тәуекел менеджері, PRM (Professional Risk Manager) - Кәсіби тәуекел менеджері, CFA - Сертификатталған қаржы талдаушысы) және (немесе) ISO 31000/COSO Enterprise Risk Management сериясы стандарты бойынша сертификаты, актуарийдің лицензиясы немесе қаржы ұйымдарында немесе уәкілетті органда тәуекелдерді басқару, актуарлық есеп айырысу, бухгалтерия немесе ішкі аудит саласында кемінде бір жыл жұмыс өтілі бар.

4-тарау. Ішкі бақылау жүйесін қалыптастыру тәртібі

32. Ұйымда ішкі бақылау жүйесі:

1) ұйым қызметінің операциялық және қаржылық тиімділігін қамтамасыз ету үшін құрылады, бұл ұйымның активтері мен пассивтерін басқарудың тиімділігі мен рентабельдігін тексеруді және зиян ықтималдығын айқындауды көздейді;

2) қаржылық және басқарушылық есептіліктің сенімділігін, толықтығын және уақтылығын қамтамасыз ету үшін құрылады, бұл дәйекті және сапалы қаржылық есептіліктің және ұйым шешімдер қабылдаған кезде пайдаланатын басқа да қаржылық құжаттардың жасалуын тексеруді көздейді;

3) Сақтандыру қызметі туралы, міндетті сақтандыру туралы, акционерлік қоғамдар туралы, бағалы қағаздар рыногы туралы, қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл туралы Қазақстан Республикасының заңнамасының талаптарын және ұйымның ішкі құжаттарын сақтауды қамтамасыз ету үшін құрылады.

Осы құрауыштардың тиісінше жұмыс істеуі ұйымның тиімді қызметінің маңызды талабы, ақпараттық жүйелердің жұмысы және пруденциялық нормативтерді және ұйымның уәкілетті орган белгілеген сақталуға міндетті өзге де нормалар мен лимиттерді сақтауы болып табылады.

33. Ұйымның ішкі бақылау жүйесі өзара байланысты бес құрауыштан тұратын тұрақты процесті білдіреді:

1) басқарушылық бақылау;

2) тәуекелдерді анықтау және бағалау;

3) бақылауды жүзеге асыру және өкілеттіктерді бөлу;

4) ақпараттық алмасу және өзара іс-қимыл;

5) мониторинг (ішкі бақылау жүйесінің тиімділігін бағалау) және бұзушылықтар мен сәйкессіздіктерді (кемшіліктерді) болдырмау.

34. Ішкі бақылау жүйесінің мынадай үш кезеңнен үздіксіз кезекпен өту қағидаты бойынша жұмыс істеуі:

1) рәсімдерді ұйымның ішкі құжаттарына енгізу арқылы ішкі бақылау жүйесін (тиімділік бағалауының нәтижелерін ескере отырып) қалыптастыру;

- 2) жұмыста ұйымның ішкі құжаттарының орындалуы;
- 3) ішкі бақылау жүйесінің тиімділігіне бағалау жүргізу.

35. Мыналар:

1) ұйымның корпоративтік стратегиясында қойылған мақсаттары мен міндеттеріне құрылымдық бөлімшелердің өздеріне жүктелген функциялары шеңберінде директорлар кеңесіне және басқармаға қаржылық қызметінің жоспарлы көрсеткіштерімен қоса қаржылық қызметтің ағымдағы нәтижелері туралы есептерді ұсынуы арқылы қол жеткізу барысын тоқсан сайын тексеру;

2) кассалық қолма-қол ақшаны және қаржы құралдарын қоса алғанда, кезең-кезеңімен түгендеу жүргізу;

3) тәуекелдің белгіленген лимиттерінің сақталуын және анықталған сәйкессіздіктерді жою бойынша іс-шаралардың іске асырылуын тексеру;

4) міндетті авторизацияны талап ететін операциялар тізбесін белгілеу;

5) операциялар талаптарын және тәуекелдерді басқару модельдерін қолдану нәтижелерін тексеру;

6) жүргізілген операциялардың есепте және есептілікте уақтылы, дұрыс, толық және дәл көрсетілуін тексеру ішкі бақылау рәсімдері болып табылады.

5-тарау. Корпоративтік басқару

36. Корпоративтік басқарудың тиімді жүйесінің негізгі элементтері мыналар болып табылады:

1) корпоративтік құндылықтар, іс-әрекет кодекстері мен стандарттары, сондай-ақ олардың сақталуын қамтамасыз ету үшін қолданылатын құралдар;

2) ұйым қызметінің стратегиясы;

3) жеке қызметкерлер үшін де, ұйым органдары үшін де шешім қабылдаудың иерархиялық құрылымын қоса алғанда, шешімдер қабылдау бөлігіндегі міндеттер мен өкілеттіктерді бөлу;

4) басқару органы, атқарушы орган және аудиторлар арасындағы өзара іс-қимыл және ынтымақтастық тетіктері;

5) тәуекелдерді басқару рәсімдері және әдістемелері;

6) ішкі бақылау жүйесі;

7) ұйым қызметкерлерін тиісті әрекеттерге итермелейтін ақшалай сыйақылар, қызмет бойынша жылжыту және уәждеменің басқа да нысандары түріндегі қаржылық және басқарушылық сипаттағы ынталандырулар;

8) басқару есептілігінің барабар жүйесінің болуы;

9) ұйымдық құрылым;

10) корпоративтік басқарудың ашықтығы.

37. Ұйымның ұйымдық құрылымы таңдалған бизнес-модельге, қызмет ауқымына, операциялардың түрлері мен күрделілігіне сәйкес келеді, мүдделер қақтығысын

барынша азайтады және алқалы органдар мен ұйымның құрылымдық бөлімшелері арасында тәуекелдерді басқару өкілеттіктерін бөледі.

38. Директорлар кеңесінің мүшелері өздерінің функционалдық міндеттерін адал орындайды және өз қызметінде мынадай қағидаттарды ұстанады:

1) ұсынылатын ақпаратты жан-жақты бағалау негізінде шешімдерді ұтымды қабылдау және ұйым мүддесінде әрекет ету;

2) ұйымның мүддесіне нұқсан келтіре отырып, ұйыммен ерекше қатынастар арқылы байланысты тұлғалардың жеке пайдасын, мүдделерін ескермей, ұйымның мүддесіне шешімдер қабылдау және әрекет ету.

3) ұйым қызметіне белсенді тарту және ұйым қызметінің елеулі өзгерістері мен сыртқы жағдайлар туралы хабардар болу, сондай-ақ ұзақ мерзімді перспективада ұйымның мүдделерін қорғауға бағытталған уақтылы шешімдер қабылдау;

4) корпоративтік басқару кодексінің жобасын және (немесе) оған енгізілген өзгерістерді алдын ала қарау.

39. Директорлар кеңесінің міндеттеріне:

1) Ұйымның корпоративтік басқару жүйесінің мынадай қағидаттарға сәйкестігін қамтамасыз ету:

ұйым қызметінің ауқымы мен сипатына, оның құрылымына, тәуекелдер бейініне, ұйымның бизнес-моделіне сәйкестігі;

Қазақстан Республикасының акционерлік қоғамдар туралы заңнамасына сәйкес көзделген акционерлердің құқықтарын қорғау және осы құқықтардың іске асырылуын қолдау;

Қаржы нарығы мен қаржы ұйымдарын мемлекеттік реттеу, бақылау және қадағалау туралы, акционерлік қоғамдар туралы Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес ақпараттың уақтылы және анық жария болуын қамтамасыз ету.

Директорлар кеңесінің мүшелері өз міндеттерін орындау үшін толық, өзекті және уақтылы ақпаратқа қол жеткізе алады;

2) ұйымның басқарма мүшелерін сайлау, тәуекел-менеджмент, ішкі аудит бөлімшелерінің басшыларын және комплаенс-бақылаушыны тағайындау;

3) аудиторлық ұйым куәландырған жылдық қаржылық есептілікті алдын ала бекіту;

4) ұйым қызметкерлері ұйым қызметіне және азаматтық, салық, банк, сақтандыру туралы Қазақстан Республикасының заңнама талаптарына, қаржы нарығы мен қаржы ұйымдарын мемлекеттік реттеу, бақылау және қадағалау туралы, зейнетақымен қамсыздандыру туралы, бағалы қағаздар рыногы туралы, бухгалтерлік есеп пен қаржылық есептілік, қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл, акционерлік қоғамдар туралы, сондай-ақ теріс пайдалану туралы Қазақстан Республикасының заңнамасына қатысты бұзушылықтар туралы конфиденциалды түрде хабарлайтын ұйым рәсімдерінің тиімді сақталуын бақылау;

5) ұйым басқармасының қызметін бақылауды:

ұйым басқармасының директорлар кеңесі бекіткен стратегиялар мен саясаттарды, акционерлердің жалпы жиналысының шешімдерін іске асыруын мониторингтеу;

Қағидаларға сәйкес ұйым басқармасының қызметін реттейтін ішкі құжаттарды бекіту;

ішкі бақылау жүйесін енгізуді қамтамасыз ету;

ұйым басқармасының мүшелерімен тұрақты кездесулер өткізу;

басқарма ұсынған мәліметтерге талдау және сыни бағалау;

ұйымның стратегиясында айқындалған және қаржылық орнықтылыққа бағытталған ұзақ мерзімді мақсаттарға сәйкес келетін қажетті нәтижелілік стандарттары мен басқарма мүшелерінің еңбегіне ақы төлеу жүйесін белгілеу арқылы жүзеге асыру;

6) өзара іс-қимыл және тәуекел-менеджмент бөлімшесі басшысының жұмысын бақылау;

7) қабылданған шешімдердің жазбаларын жүргізуді қамтамасыз ету (отырыстардың хаттамалары, қаралған мәселелер туралы қысқаша ақпарат, ұсынымдар, бар болса, сондай-ақ ұйымның директорлар кеңесі мүшелерінің ерекше пікірлері). Мұндай құжаттар және (немесе) материалдар Қазақстан Республикасының қаржы нарығы мен қаржы ұйымдарын мемлекеттік реттеу, бақылау және қадағалау туралы заңнамасына сәйкес талап ету бойынша уәкілетті органға ұсынылады;

8) тәуекелдерді басқару мақсаттары үшін толық, анық, уақтылы ақпаратты жинау және талдау мақсатында ақпараттық технологиялардың дамыған инфрақұрылымын қамтамасыз ету.

40. Ұйымның тәуелсіз директоры Директорлар кеңесінің мүшесі ретінде еңбекақы төлеу жөніндегі сыйақыны қоспағанда, объективті пайымдауды жүзеге асыруға қауіп төндіретін ұйыммен, оның басқаруымен немесе оның меншігімен қандай да бір материалдық мүдделерден немесе қатынастардан босатылды.

41. Тәуелсіз директор тәуелсіздік мәртебесінің жоғалу ықтималдығын бақылайды және мұндай жағдайлар болған жағдайда директорлар кеңесінің төрағасын алдын ала хабардар етеді. Директорлар кеңесі мүшесінің тәуелсіздігіне әсер ететін мән-жайлар болған жағдайда, директорлар кеңесінің төрағасы тиісті шешім қабылдау үшін осы ақпаратты акционерлерге жылдам жеткізеді.

42. Ұйымның корпоративтік хатшысы ұйымның акционерлер жиналысы мен директорлар кеңесі отырыстарының дайындалуын және өткізілуін бақылайды, акционерлердің жалпы жиналысының күн тәртібі мәселелері бойынша материалдарды және ұйымның директорлар кеңесінің отырысына материалдарды қалыптастыруды қамтамасыз етеді, оларға қол жеткізуді қамтамасыз етуге бақылау жүргізеді.

43. Корпоративтік хатшының құзыреті мен қызметі ұйымның директорлар кеңесі бекіткен ұйымның ішкі құжаттарымен айқындалады.

Корпоративтік хатшының ұйым басқармасы хатшысының функцияларын жүзеге асыруына жол беріледі. Корпоративтік хатшы лауазымын ұйымдағы кез келген өзге лауазыммен қоса атқаруға жол берілмейді, сол сияқты ұйымның корпоративтік хатшысы лауазымын атқару кезеңінде оның ұйымның директорлар кеңесінің тиісті келісімін алмай, өзге де ұйымдарда жұмыс істеуіне жол берілмейді.

44. Корпоративтік хатшы сырқаттану себебінен, кезекті еңбек демалысында болған және басқа себептермен болмаған жағдайда, оның функциялары мен өкілеттіктерін жүзеге асыру құқығы ұйымның заң қызметіне беріледі.

45. Корпоративтік хатшы лауазымына кандидат (корпоративтік хатшы) мынадай талаптарға сәйкес келеді:

- 1) жоғары заң және (немесе) экономикалық білімі бар;
- 2) кемінде 3 (үш) жыл, оның ішінде басшы лауазымында кемінде 1 (бір) жыл жұмыс өтілі бар;
- 3) Сақтандыру қызметі туралы, акционерлік қоғамдар туралы Қазақстан Республикасының заңнамасын біледі;
- 4) ұйымның акционерлері мен лауазымды адамдарының үлестес тұлғасы болып табылмайды және ұйымның лауазымды тұлғаларымен туыстық қатынастары жоқ.

46. Ұйымның алқалы органдары қызметті ұйымның директорлар кеңесі бекіткен, олардың өкілеттіктері мен құзыреттерін, комитеттердегі ұйымның директорлар кеңесі мүшелерінің жұмыс мерзімдері бойынша шектеулерді қоса алғанда, жұмыс тәртібін айқындайтын регламентке сәйкес жүзеге асырады.

Ұйымның директорлар кеңесі өкілеттіктердің шоғырлануын болдырмау және директорлар кеңесі комитеттерінің құзыретіне кіретін мәселелерге жаңа көзқарастарды ілгерілету үшін директорлар кеңесі комитеттерінің мүшелерін (тәуелсіз сарапшыларды қоспағанда) мерзімді ротациялауды көздейді.

Директорлар кеңесінің комитеттері мәселелерді қарау нәтижелері бойынша директорлар кеңесіне шешімдер қабылдаудың ықтимал нұсқаларымен, қажет болғанда осындай шешімдер қабылдаудың оң және теріс факторларымен және салдарларымен ұсынымдар дайындайды.

Директорлар кеңесі комитеттерінің отырыстары қатыса отырып өткізіледі. Директорлар кеңесі комитеттерінің мүшелеріне ұйымның ішкі құжаттарында көзделген техникалық байланыс құралдары арқылы отырыстарға қатысуына жол беріледі.

Директорлар кеңесі комитеттерінің отырыстарында қабылданған Директорлар кеңесінің шешімдері хаттама арқылы ресімделеді және оған корпоративтік хатшы және отырыста төрағалық еткен тұлға қол қояды.

Директорлар кеңесі комитеттерінің төрағалары мен өкілеттіктеріне қойылатын талаптар ұйымның ішкі құжаттарында айқындалады.

6-тарау. Ішкі аудит

47. Директорлар кеңесі ұйымның ішкі бақылау жүйесінің тиімділігін қамтамасыз ету, ішкі аудит қызметінің функционалдық және ұйымдық тәуелсіздігін қамтамасыз ету мақсатында:

- 1) ішкі аудит саясатын бекітеді;
- 2) ішкі аудит қызметі туралы ережені бекітеді;
- 3) ішкі аудиттің жылдық жоспарын бекітеді;
- 4) ішкі аудит қызметінің қызметкерлерін тағайындайды;

5) ұйым аудитіне аудиторлық ұйымды айқындау үшін акционерлердің жалпы жиналысына ұсынымдар береді.

Осы тармақтың 5) тармақшасының талаптары Қазақстан Республикасының бейрезидент-сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының филиалына қолданылмайды.

48. Ішкі аудит саясатына мыналар кіреді, бірақ бұлармен шектелмейді:

1) ішкі аудиттің мақсаты мен міндеттері;

2) ішкі аудит қызметі қызметкерлерінің кәсіби сапасына қойылатын талаптар, олардың өкілеттіктері мен жауапкершілігі;

3) бағалау өлшемшарттарын көрсете отырып, тәуекелдерді және ішкі бақылауды басқару, корпоративтік басқару жүйелерін бағалау әдістемесін қамтитын ішкі аудитті жүзеге асыру тәртібі мен рәсімдері;

4) ұйымның құрылымдық бөлімшелерімен, Қазақстан Республикасының бейрезидент-сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының филиалымен өзара іс-қимыл жасау және ақпарат алмасу тәртібі;

5) ішкі аудит қызметінің бюджеті.

49. Ішкі аудит саясатын әзірлеген кезде мына факторлар ескеріледі:

ұйымның стратегиясы;

ұйым қызметінің мөлшері, сипаты және күрделілігі;

ұйымның ұйымдық құрылымы;

ұйым қызметіне тән тәуекелдердің деңгейі мен тәуекелдері.

50. Ішкі аудит мәселелері жөніндегі алқалы орган:

1) ішкі аудит саясатын, ішкі аудит қызметі туралы ережені, ішкі аудиттің жылдық жоспарын және бағдарламасын әзірлеуді және келісуді қамтамасыз етеді;

2) ұйымның және оның қызметкерлерінің ішкі аудит саясаты сақтауына мониторинг және бақылау жүзеге асырады;

3) ішкі аудит қызметінің, оның ішінде Қазақстан Республикасының бейрезидент-сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының филиалының басшысы мен қызметкерлері кандидатураларын іріктеуді жүзеге асырады.

51. Ішкі аудит қызметі ішкі бақылау жүйесінің, тәуекелдерді басқару жүйесінің жағдайына, корпоративтік басқаруға және оларды жетілдіру бойынша ұсыныстарға объективті баға беру мақсатында құрылады.

52. Ішкі аудит қызметі өз қызметінде ұйымның жарғысын, ұйымның ішкі бақылау жүйесін және ішкі аудит қызметін ұйымдастыру туралы ережелерді, Қазақстан Республикасының бейрезидент-сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының филиалы туралы ережені, сондай-ақ ұйымның қызметін регламенттейтін басқа да ішкі құжаттарды және осы Қағидалардың талаптарын басшылыққа алады.

53. Ішкі аудит қызметі ішкі аудит жоспарын және ішкі аудит бағдарламасын жасайды.

Ішкі аудит жоспары ұйымның мақсатына сәйкес ішкі аудиттің басымды бағыттарын айқындайтын тәуекелге бағдарланған тәсілге негізделеді.

Ішкі аудит жоспарын іске асыру үшін ішкі аудит қызметінің басшысы бекітетін ішкі аудит бағдарламасы әзірленеді.

54. Ішкі аудит қызметінің міндеттеріне мына мәселелерді қарау және талқылау кіреді:

- 1) ішкі бақылау жүйесінің жұмыс істеуі;
- 2) директорлар кеңесі үшін ішкі аудит қызметінің жұмысы туралы есептілік дайындау;
- 3) ұйымның ағымдағы жылы ішкі және сыртқы аудиттен өтуі қажет мәмілелеріндегі (операцияларындағы) тәуекелдер саласы
- 4) менеджментке ұсынылатын қаржылық ақпараттық дәйектілігі мен дәлдігі;
- 5) сыртқы немесе ішкі аудиторлар анықтаған бухгалтерлік есептегі немесе ішкі аудиттегі кез келген маңызды кемшіліктер.

55. Ішкі аудит қызметінің негізгі функциялары мыналар болып табылады:

- 1) ішкі аудит қызметінің саясаты, ережесі, бюджеті, жұмыс жоспарын, аудиторлық қорытынды, ұйым қызметін бағалау өлшемшарттарын әзірлеу және оларды директорлар кеңесінің бекітуіне ұсыну;
- 2) ішкі бақылау жүйесінің тиімділігін тексеру және бағалау, сондай-ақ ішкі бақылау жүйесін үнемі жетілдіруге жәрдем ету;
- 3) ұйымның тәуекелдерін бағалау әдіснамасының және ұйым тәуекелдерін басқару жүйесінің толық қолданылуын және тиімділігін тексеру;
- 4) құрылымдық бөлімшенің, Қазақстан Республикасының бейрезидент-сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының филиалының қызметін тексеру және оның нәтижелері бойынша директорлар кеңесіне есеп беру;
- 5) бөлімшелер, Қазақстан Республикасының бейрезидент-сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының филиалы ұсынатын тиісті есептіліктің немесе сұратылатын ақпараттың (оның ішінде қаржы мониторингіне жататын ақпарат) дәйектілігін, толық ашылуын, объективтілігін, уәкілетті органға, басшылыққа және басқа да мүдделі тараптарға уақтылы берілуін тексеру;
- 6) аудит (ішкі, сыртқы) процестерінің тиімділігі мен тәуелсіздігін қамтамасыз ету;

7) ішкі аудиттің халықаралық кәсіптік стандарттарына және сақтандыру қызметі туралы, міндетті сақтандыру туралы, акционерлік қоғамдар туралы, бағалы қағаздар нарығы туралы, қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл туралы Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарына сәйкес келетін бақылау ортасын бекітілген жоспарға сәйкес тұрақты тексерулер жүргізу арқылы қалыптастыру;

8) бухгалтерлік есеп жүргізуді бақылау;

9) ішкі аудитті жетілдіру бойынша директорлар кеңесіне ұсыныстар беру;

10) ұйым қызметін қаржылық тұрақтылық және төлем жасау қабілетіне, пруденциялық нормативтерді және сақталуы тиіс өзге де нормалар мен лимиттерді сақтау мәніне жүйелі талдау жүргізу және бағалау;

11) активтер мен міндеттемелерді басқару бөлігінде қабылданған басқарушылық шешімдерді орындаудың тиімділігін бағалау;

12) ұйым қызметінің қаржылық есептілікте уақтылы, дұрыс, толық және дәл көрсетілуін және оның халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына сәйкес келуін тексеру;

13) қаржы құралдарын талдау, оның ішінде:

жиынтық баланс және өткен кезеңдегі және жоспарланған қаржылық көрсеткіштермен салыстыра отырып пайда мен шығын туралы есеп;

қаржы құралдарын түрлері бойынша және баланстық және нарықтық құнын, кірістілігін және сатып алудың (сатудың) жалпы сомасын көрсете отырып, топтай отырып инвестициялар туралы есеп;

14) сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары тізілімінің хронологиялық тәртіппен жүргізілуін бақылау;

15) корпоративтік басқару саласындағы тәуекелдерді, ұйымның операциялық қызметін және оның ақпараттық жүйелерін бірдей және тиімді бақылануын бағалау;

16) ұйымның ішкі құжаттарында көзделген ішкі аудит қызметінің құзыреті шеңберінде өзге де функциялар.

56. Ішкі аудит қызметі өз функцияларын жүзеге асыру үшін қажетті, оның ішінде жергілікті есептеу желілерінде және автономды компьютер желілерінде тұрған барлық материалдарға, мәліметтерге, құжаттарға (файлдарға) ақпаратқа оларға өзгерістер енгізу құқығынсыз шектеусіз кіру рұқсатына ие.

57. Ішкі аудит қызметінің басшысы:

1) ішкі аудит бағдарламасын бекітеді;

2) ішкі аудиттің ұйымдық тәуелсіздігі мен объективтілігі фактісін директорлар кеңесіне жылына кемінде бір рет растайды;

3) ішкі аудит қызметінің тәуелсіздігін бұзу фактілері (мүдделер қайшылығының туындауы, ұйымның материалдарына, мәліметтеріне, құжаттарына (файлдарына) кіру өкілеттіктерін шектеу) туралы ақпаратты директорлар кеңесіне жеткізу;

4) аудиторлық тексеру жүргізу басталғанға дейін бір айдан кешіктірмей басшы қызметкерлерден мыналар туралы жазбаша өтініш сұратады:

қаржылық есептілікті айтарлықтай бұрмалау тәуекелін бағалау нәтижелерін толық ашу;

ішкі бақылау жүйесінде маңызды рөл атқаратын қызметкерлер (оның ішінде жұмыстан шығарылған) және қаржылық есептілікке маңызды ықпал етуі мүмкін басқа да тұлғалар тарапынан алаяқтық іс-қимылдар немесе алаяқтыққа күдік туғызатын жайттар туралы ақпаратты ашу.

58. Ішкі аудит қызметінің қызметкерлері күн сайынғы жұмыс барысында:

1) сақтандыру қызметі туралы, міндетті сақтандыру туралы, акционерлік қоғамдар туралы, бағалы қағаздар нарығы туралы, қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл туралы Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарын сақтайды;

2) ішкі аудиттің халықаралық кәсіби стандарттарын басшылыққа алады;

3) алаяқтық салдарынан есептіліктің бұрмалануын анықтайды;

4) аудиторлық шешімдер мен дәлелдерді құжаттандырады;

5) өз өкілеттіктерін жүзеге асырған кезде алынған ақпараттық конфиденциалдылығын сақтайды;

б) алынған аудиторлық дәлелдерді бағалау барысында ұйымның негізгі қызметіне сәйкес келмейтін мәмілелерді (операцияларды) тексеру рәсімдерін орындайды, осы кезде мәміленің (операциялардың) ұйымның мақсаттарына (мақсаттың болмауы) алаяқтық мәніне сәйкес келуі бағаланады;

7) аудиторлық дәлелдердің сенімділігін бағалау қағидаттарын басшылыққа алады:

ішкі дереккөздерден алынған сенімді сыртқы ресми дереккөздерден алынған дәлелдер;

егер бухгалтерлік есепті және ішкі бақылауды жүргізу тиімді болса, ішкі дереккөздерден алынған дәлелдер неғұрлым сенімді;

аудиторлар жинаған дәлелдер құрылымдық бөлімшелер берген дәлелден сенімдірек ;

құжаттар және жазбаша өтініштер нысанындағы дәлелдер ауызша нысанда ұсынылған өтініштерден сенімдірек.

Дәлелдер бір-біріне қайшы келген жағдайда, ішкі аудит қызметі істің дәйектілігін анықтау мақсатында қосымша рәсімдер жүргізеді.

59. Ішкі аудит қызметінің басшысы мен қызметкерлері бір мезгілде өзге құрылымдық бөлімшелердің басшысы және (немесе) қызметкерлері, сондай-ақ алқалы органдардың мүшелері бола алмайды.

60. Ұйымның қызметкерлері ішкі аудит қызметін мынадай мәмілелер (операциялар) жөнінде хабардар етеді:

1) қолма-қол ақша нысанында төлемімен 1 (бір) миллион теңгеден аспайтын сомаға кез келген мәмілелер (операциялар) (оның ішінде сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша);

2) 3 000 (үш мың) айлық есептік көрсеткіштен астам мөлшерде сақтандыру төлемін жүзеге асыру;

3) олардың заңдылығына күмән туғызатын басқа да мәмілелер (операциялар).

Сақтандыру (қайта сақтандыру)
ұйымдары,
Қазақстан Республикасының
бейрезидент-сақтандыру
(қайта сақтандыру)
ұйымдарының филиалдары үшін
тәуекелдерді басқару және ішкі
бақылау жүйесін
қалыптастыру қағидаларына
1-қосымша

Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдарының тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесінің ішкі құжаттарына қойылатын талаптар

1. Ішкі құжатта қамтылатын ақпарат көлемі ұйым қызметін бағалау және директорлар кеңесінің, алқалы органдардың, басқарманың және басшы қызметкерлердің тиімді шешім қабылдауы үшін дәйекті және жеткілікті болуы тиіс.

2. Акционерлердің жалпы жиналысы корпоративтік басқару кодексін бекітеді, ол:

1) Қазақстан Республикасының акционерлік қоғамдар туралы заңнамасына, корпоративтік басқару қағидастарына сәйкес, сондай-ақ корпоративтік іс-қимылдың озық халықаралық тәжірибесін, кәсіби этика нормаларын, ұйым қызметінің дамуының ағымдағы кезеңіндегі қажеттіліктері мен талаптарын ескере отырып әзірленеді;

2) корпоративтік басқаруды ұйымдастырудың қағидастарын мыналарды ескере отырып регламенттейді:

ұйымның органдары және (немесе) құрылымдық бөлімшелер арасындағы міндеттерді нақты бөлу;

акционерлер, органдар және лауазымды тұлғалар арасындағы, сондай-ақ үшінші тұлғалармен өзара іс-қимыл барысындағы қатынастарда кәсіби этика нормаларын қамтамасыз ету мақсатында корпоративтік басқару кодексінің міндетті орындалуын;

директорлар кеңесі, алқалы органдар, басқарма мүшелерінің және өзге де басшы қызметкерлердің ұйымның қызметін және тәуекелдерді басқарудың тұрақты ішкі бақылауды жүзеге асыруға белсенді қатысу;

директорлар кеңесінің, алқалы органдардың, басқарманың және басшы қызметкерлердің шешімдер қабылдаудағы тәуелсіздігі;

директорлар кеңесінің, алқалы органдардың, басқарманың және басшы қызметкерлердің шешімдерінен (негізінде шешім қабылданған құжаттарды қоса отырып) міндетті түрде хаттама жасайды;

басшы қызметкерлердің мүдделері мен ұйымның мүдделері арасында тікелей немесе жанама қайшылық туындауына әкелуі мүмкін іс-әрекеттерден тыйылу міндеттемесін, мүдделер қақтығысы туындаған жағдайда бұл жөнінде директорлар кеңесіне уақтылы хабарлау міндеттемесін жазбаша ресімдеу;

басшы қызметкерлердің уәкілетті органның біліктілік талаптарына сәйкес келуі;

басшы қызметкерлердің бақылау және басқарушылық функцияларының сапасын үнемі жетілдіріп отыру;

кәсіби этиканың жалпыға бірдей нормалары;

3) мүдделер қақтығысын реттеу жөніндегі тәртіпті және директорлар кеңесінің қалауына қарай басқа да мәселелерді регламенттейді.

3. Директорлар кеңесі тәуекелдерді және ішкі бақылауды тиімді басқару мақсатында мынадай ішкі құжаттарды:

1) корпоративтік стратегияны;

2) ұйымның ұйымдық-функционалдық құрылымы туралы ережесін;

3) басшы қызметкерлерге еңбекақы төлеу, ақшалай сыйақы есептеу, сондай-ақ материалдық көтермелеудің басқа да түрлері бойынша ішкі саясатты;

4) басшы қызметкерлер болып табылмайтын қызметкерлерге еңбекақы төлеу, ақшалай сыйақылар есептеу, сондай-ақ материалдық көтермелеудің басқа да түрлері жөніндегі ішкі саясатты;

5) есеп саясатын;

5) басқарушылық есептілігін ұсынудың мерзімдері мен нысандары туралы ережені бекітеді.

4. Корпоративтік стратегияны басқарма әзірлейді және:

1) ұйымның қысқа мерзімді (бір жылға дейінгі), орта мерзімді (1 (бір) жылдан 3 (үш) жылға дейінгі) және ұзақ мерзімді (3 (үш) жылдан және одан ұзақ жылға) мақсаттарын айқындайды;

2) мыналарды қамтиды:

ұйым қызметін дамытудың стратегиясы;

ұйым қызметінің негізгі мақсаттары мен бағыттары;

ұйым бағдарланған нарық сегменті;

ұйым қызметінің қаржылық және өзге көрсеткіштерінің болжамдық мәні;

күтілетін макроэкономикалық және микроэкономикалық көрсеткіштер;

ұйымның қарауына қарай өзге де мәселелер.

5. Ұйымның ұйымдық-функционалдық құрылымы туралы ережені басқарма әзірлейді және ол мыналарды қамтиды:

1) директорлар кеңесінің, алқалы органдардың, басқарманың, ішкі аудит қызметінің, басшы қызметкерлердің, бөлімшелердің құрылымы, өкілеттіктері мен міндеттемелерін;

2) қызметкерлерге қойылатын біліктілік талаптарын;

3) өзара іс-әрекет ету тәртібі және есеп беруін;

4) ішкі аудит қызметінің, тәуекелдерді басқару бөлімшесінің, андеррайтердің (андеррайтинг бөлімшесінің), актуарийдің қызметкерлеріне басқа бөлімшелердің функцияларын жүктеуге жол бермеу;

5) басқарма, құрылымдық бөлімшелер мен қызметкерлер қызметінің тиімділігін бағалау өлшемшарттары, оның ішінде оларға жүктелген функциялар мен міндеттерді орындамағаны (тиісінше, уақтылы орындамағаны) үшін шаралар қолдану тәртібі.

6. Басшы қызметкерлерге еңбекақы төлеу, ақшалай сыйақы есептеу, сондай-ақ материалдық көтермелеудің басқа да түрлері жөніндегі ішкі саясатты басқарма әзірлейді және мыналарды регламенттейді:

1) директорлар кеңесі, басқарма мүшелерінің, өзге де басшы қызметкерлердің лауазымына үміткерлерді іріктеу қағидаттары, өлшемшарттары, сыйақы мөлшерін айқындау;

2) сыйақы төлеуді жүзеге асыруға негіздеме, түрлері, құрамдары (белгіленген сыйақы мөлшері, акциялар, облигациялар бойынша сыйақы, өтемақы төлемдерінің басқа да түрлері);

3) басшы қызметкерлердің жұмысын бағалау және сыйақыны қолдану өлшемшарттары;

4) басқарманың бюджетті жүргізілген сыйақы және басқа да өтемақы төлемдері бөлігінде игеруге, басшы қызметкерлердің уәкілетті органның біліктілік талаптарына және лауазымдық нұсқаулық талаптарына сәйкес келуін қамтамасыз етуге қатысты директорлар кеңесіне ұсынатын есебінің нысаны мен кезеңділігі;

5) директорлар кеңесінің өзге де мәселелері.

7. Еңбекақы төлеу, ақшалай сыйақыларды есептеу, сондай-ақ басшы қызметкерлер болып табылмайтын қызметкерлерді материалдық көтермелеудің басқа да түрлері жөніндегі ішкі саясатты басқарма әзірлейді және:

1) ішкі саясаттың мақсаттары, міндеттері, сондай-ақ қызметкерлерге сыйақы есептеу қағидаттарын;

2) қызметкерлердің тіркелген және тіркелмеген сыйақысының құрылымын;

3) қызметкерлерге сыйақы мөлшерін арттыру деңгейлері мен қағидаларын;

4) қызметкерлер жұмысының тиімділігін бағалау жүйесін;

5) тіркелмеген сыйақы төленбейтін жағдайларды регламенттейді.

Қызметкерлердің тіркелген және бекітілмеген сыйақысының құрылымы бөлігінде мыналар айқындалады:

1) сыйақының белгіленбеген бөлігі белгіленген көрсеткіштер орындалған жағдайда төленеді. Көрсеткіштер қызметкердің ағымдағы айға, тоқсанға, жылға арналған қызмет түріне байланысты ай сайын, тоқсан сайын, жыл сайын айқындалады.

2) жыл ішінде төленетін сыйақының бекітілмеген бөлігі қызметкердің орташа жылдық тіркелген кірісінен аспауға тиіс.

8. Есеп саясаты:

1) оны басқарма халықаралық қаржылық есеп стандарттарына, Қазақстан Республикасының бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік заңнамасына сәйкес әзірлейді;

2) ол бухгалтерлік есеп жүргізу және қаржылық есептілікті жасаудың қағидаттарын, негіздерін, шарттарын, қағидалары мен тәжірибесін қамтиды;

3) кірістерді (шығыстарды) динамикасында және қызмет түрлері бойынша ай сайынғы салыстырып тексеруге жауапты бөлімшені айқындайды;

4) регламенттейді:

сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын есепке алу, сондай-ақ олардың тізілімін жүргізу тәртібін;

тәуекелді бағалау үлгісі негізінде қаржы құралдарының құнын бағалауға қойылатын талаптарды және ағымдағы бағаларды нарықтық бағаларға келтіруді;

қаржы құралының нарықтық құны болмаған жағдайда, қаржы құралының құнсыздануына тест және сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша ақша қаражатының болашақ ағындарын халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына сәйкес ағымдағы есептік бағалауды қолдана отырып сақтандыру резервтерінің барабарлығын бағалауды жүзеге асыру әдістемесін;

директорлар кеңесінің қалауына қарай өзге де мәселелер.

9. Басқарушылық есептілікті ұсыну мерзімдері мен нысандары туралы ережені басқарма әзірлейді және басқарма мен тәуекелдерді басқару бөлімшесінің директорлар кеңесіне және ұйымның акционерлеріне басқарушылық есептілікті ұсыну тәртібін регламенттейді, оның ішінде:

пайда мен зиян туралы есеп (оның ішінде өткен жылдардың өткен кезеңімен салыстырғанда және қызметтің жоспарланған көрсеткіштері);

инвестициялар туралы есептер (баланстық және нарықтық құнын, кірістілігін, сатып алу мен сатудың жалпы сомасын көрсете отырып, қаржы құралдарын түрлері бойынша топтастыра отырып);

активтер мен міндеттемелердің көлемін салыстыру туралы есеп;

ұйым тәуекелі картасының талдауы;

ұйымның тәуекелдерін бағалау жүйесінің коэффициенттерін талдау (стандартты диапазоннан тыс шығатын коэффициенттер бойынша түсіндірмелермен);

Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 16944 болып тіркелген, "Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының, сақтандыру тобының және

Қазақстан Республикасының бейрезидент-сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы филиалының қаржылық жағдайының нашарлауына әсер ететін факторларды белгілеу, сондай-ақ Ерте ден қою шараларын көздейтін іс-шаралар жоспарын мақұлдау қағидаларын және Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының (сақтандыру тобының) және Қазақстан Республикасының бейрезидент-сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы филиалының қаржылық жағдайының нашарлауына әсер ететін факторларды айқындау әдістемесін бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкі Басқармасының 2018 жылғы 27 сәуірдегі № 75 қаулысында көрсетілген пруденциялық нормативтерді бұзуға және (немесе) ұйымның және (немесе) сақтандыру тобының қаржылық жағдайының нашарлауына ықпал ететін факторларды анықтауға алып келмейтін ұйымның капиталға және оны пайдалануға ағымдағы және болжанатын қажеттіліктерін қысқаша талдау;

ұйымның директорлар кеңесінің және акционерлерінің талап етуі бойынша есептілік.

Басқарушылық есептілік тізбесі директорлар кеңесі мен басқарманың тәуекелдерді тиісінше басқаруды және ішкі бақылауды қамтамасыз ету мақсатында функционалдық міндеттері мен өкілеттіктерін тиісінше орындауы үшін жеткілікті.

Сақтандыру (қайта сақтандыру)
ұйымдары,
Қазақстан Республикасының
бейрезидент-сақтандыру
(қайта сақтандыру)
ұйымдарының филиалдары үшін
тәуекелдерді басқару және ішкі
бақылау жүйесін
қалыптастыру қағидаларына
2-қосымша

Қазақстан Республикасының бейрезидент-сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдарының филиалдарының тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесінің ішкі құжаттарына қойылатын талаптар

1. Ішкі құжатта қамтылатын ақпарат көлемі Қазақстан Республикасының бейрезидент-сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы филиалының қызметін бағалау және Қазақстан Республикасының бейрезидент-сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының басқару органының, Қазақстан Республикасының бейрезидент-сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының филиалы басшысының және басшы қызметкерлерді тиімді шешім қабылдауы үшін дәйекті және жеткілікті болуы тиіс.

2. Қазақстан Республикасының бейрезидент-сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы Қазақстан Республикасының бейрезидент-сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының филиалы туралы ережені әзірлейді, ол:

1) корпоративтік басқару қағидаттарына сәйкес, сондай-ақ корпоративтік іс-қимылдың озық халықаралық тәжірибесін, кәсіби этика нормаларын, филиал қызметінің дамуының ағымдағы кезеңіндегі қажеттіліктері мен талаптары ескеріле отырып әзірленеді;

2) Қазақстан Республикасының бейрезидент-сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының филиалын корпоративтік басқаруды ұйымдастырудың қағидаттарын мыналарды ескере отырып регламенттейді:

филиалдың органдары және (немесе) құрылымдық бөлімшелер арасындағы міндеттерді нақты бөлу;

алқалы органдар мүшелерінің, басшы қызметкерлердің филиалдың қызметін және тәуекелдерді басқарудың тұрақты ішкі бақылауды жүзеге асыруға белсенді қатысуы;

Қазақстан Республикасының бейрезидент-сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының басқару органының, алқалы органдардың және басшы қызметкерлердің шешімдер қабылдаудағы тәуелсіздігі;

Қазақстан Республикасының бейрезидент-сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының басқару органының, алқалы органдардың және басшы қызметкерлердің шешімдерінен (негізінде шешім қабылданған құжаттарды қоса отырып) міндетті түрде хаттама жасайды;

басшы қызметкерлердің мүдделері мен филиалдың мүдделері арасында тікелей немесе жанама қайшылық туындауына әкелуі мүмкін іс-әрекеттерден тыйылу міндеттемесін, мүдделер қақтығысы туындаған жағдайда бұл жөнінде Қазақстан Республикасының бейрезидент-сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының басқару органына уақтылы хабарлау міндеттемесін жазбаша ресімдеу;

басшы қызметкерлердің уәкілетті органның біліктілік талаптарына сәйкес келуі;

басшы қызметкерлердің бақылау және басқарушылық функцияларының сапасын үнемі жетілдіріп отыру;

кәсіби этиканың жалпыға бірдей нормалары;

3) мүдделер қақтығысын реттеу жөніндегі тәртіпті және Қазақстан Республикасының бейрезидент-сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының басқару органының қалауына қарай басқа да мәселелерді регламенттейді.

3. Қазақстан Республикасының бейрезидент-сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының басқару органы тәуекелдерді және ішкі бақылауды тиімді басқару мақсатында мынадай ішкі құжаттарды:

1) филиал туралы ережені;

2) филиалдың ұйымдық-функционалдық құрылымы туралы ережесін;

3) басшы қызметкерлерге еңбекақы төлеу, ақшалай сыйақы есептеу, сондай-ақ материалдық көтермелеудің басқа да түрлері бойынша ішкі саясатты;

4) есеп саясатын;

5) басқарушылық есептілігін ұсынудың мерзімдері мен нысандары туралы ережені бекітеді.

4. Стратегияны Қазақстан Республикасының бейрезидент-сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының басқару органы әзірлейді және:

1) филиалдың қысқа мерзімді (бір жылға дейінгі), орта мерзімді (1 (бір) жылдан 3 (үш) жылға дейінгі) және ұзақ мерзімді (3 (үш) жылдан және одан ұзақ жылға) мақсаттарын айқындайды;

2) мыналарды қамтиды:

филиал қызметін дамытудың стратегиясы;

филиал қызметінің негізгі мақсаттары мен бағыттары;

филиал бағдарланған нарық сегменті;

филиал қызметінің қаржылық және өзге көрсеткіштерінің болжамдық мәні;

күтілетін макроэкономикалық және микроэкономикалық көрсеткіштер;

филиалдың қарауына қарай өзге де мәселелер.

5. Филиалдың ұйымдық-функционалдық құрылымы туралы ережені Қазақстан Республикасының бейрезидент-сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының басқару органы әзірлейді және ол мыналарды қамтиды:

1) Қазақстан Республикасының бейрезидент-сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының басқару органының, алқалы органдардың, басшы қызметкерлердің, ішкі аудит қызметінің, бөлімшелердің құрылымы, өкілеттіктері мен міндеттемелерін;

2) қызметкерлерге қойылатын біліктілік талаптарын;

3) өзара іс-әрекет ету және есеп беру тәртібі;

4) ішкі аудит қызметінің, тәуекелдерді басқару бөлімшесінің, андеррайтердің (андеррайтинг бөлімшесінің), актуарийдің қызметкерлеріне басқа бөлімшелердің функцияларын жүктеуге жол бермеу;

5) басшы қызметкерлер, құрылымдық бөлімшелер мен қызметкерлер қызметінің тиімділігін бағалау өлшемшарттары, оның ішінде оларға жүктелген функциялар мен міндеттерді орындамағаны (тиісінше, уақтылы орындамағаны) үшін шаралар қолдану тәртібі.

6. Басшы қызметкерлерге еңбекақы төлеу, ақшалай сыйақы есептеу, сондай-ақ материалдық көтермелеудің басқа да түрлері жөніндегі ішкі саясатты Қазақстан Республикасының бейрезидент-сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының басқару органы әзірлейді және мыналарды регламенттейді:

1) басшы қызметкерлердің лауазымына үміткерлерді іріктеу қағидаттары, өлшемшарттары, сыйақы мөлшерін айқындау;

2) сыйақы төлеуді жүзеге асыруға негіздеме, түрлері, құрамдары (белгіленген сыйақы мөлшері, акциялар, облигациялар бойынша сыйақы, өтемақы төлемдерінің басқа да түрлері);

3) басшы қызметкерлердің жұмысын бағалау және сыйақыны қолдану өлшемшарттары;

4) филиалдың бюджетті жүргізілген сыйақы және басқа да өтемақы төлемдері бөлігінде игеруге, басшы қызметкерлердің уәкілетті органның біліктілік талаптарына және лауазымдық нұсқаулық талаптарына сәйкес келуін қамтамасыз етуге қатысты басқару органына ұсынатын есебінің нысаны мен кезеңділігі;

5) Қазақстан Республикасының бейрезидент-сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының басқару органының қалауына қарай өзге де мәселелері.

7. Есеп саясаты:

1) оны Қазақстан Республикасының бейрезидент-сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының басқару органы халықаралық қаржылық есеп стандарттарына, Қазақстан Республикасының бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік заңнамасына сәйкес әзірлейді;

2) ол бухгалтерлік есеп жүргізу және қаржылық есептілікті жасаудың қағидаттарын, негіздерін, шарттарын, қағидалары мен тәжірибесін қамтиды;

3) кірістерді (шығыстарды) динамикасында және қызмет түрлері бойынша ай сайынғы салыстырып тексеруге жауапты бөлімшені айқындайды;

4) регламенттейді:

сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын есепке алу, сондай-ақ олардың тізілімін жүргізу тәртібін;

сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша ақша қаражатының болашақ ағындарын халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына сәйкес ағымдағы есептік бағалауды қолдана отырып сақтандыру резервтерінің барабарлығын бағалауды жүзеге асыру әдістемесін;

Қазақстан Республикасының бейрезидент-сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының басқару органының қалауына қарай өзге де мәселелер.

8. Басқарушылық есептілікті ұсыну мерзімдері мен нысандары туралы ережені Қазақстан Республикасының бейрезидент-сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының басқару органы әзірлейді және филиалдың басшы қызметкерлерінің және тәуекелдерді басқару бөлімшесінің басқару органына басқарушылық есептілікті ұсыну тәртібін регламенттейді, оның ішінде:

активтер мен міндеттемелер туралы жиынтық есеп;

пайда мен шығын туралы есеп;

активтер мен міндеттемелер көлемін салыстыру туралы есеп

филиал тәуекелінің картасын талдау;

Қазақстан Республикасының бейрезидент-сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының басқару органының талап етуі бойынша есептілік

Басқару есептілігінің тізбесі тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесін қамтамасыз ету мақсатында Қазақстан Республикасының бейрезидент-сақтандыру (

қайта сақтандыру) ұйымы басқару органының функционалдық міндеттер мен өкілеттіктерді тиісінше орындауы үшін жеткілікті.

Сақтандыру (қайта сақтандыру)
ұйымдары,
Қазақстан Республикасының
бейрезидент-сақтандыру
(қайта сақтандыру)
ұйымдарының филиалдары үшін
тәуекелдерді басқару және ішкі
бақылау жүйесін
қалыптастыру қағидаларына
3-қосымша
Нысан

Тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесін бағалау туралы мәліметтер

(ұйымның атауы) жылғы (күні)

№	Қағидалардың тиісті абзацын, тармақшасын, тармағын көрсету	Қағидалардың талаптарына сәйкес келуін бағалау	Анықталған кемшіліктер	Кемшіліктерді жою бойынша қабылданған (жоспарланған) іс-шаралар (іс-шаралардың мазмұны, орындалу мерзімі)	Жауапты орындаушылар (тегі, аты, әкесінің аты (ол бар болса), лауазымы, байланыс ақпараты)
1	2	3	4	5	6

Тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйелеріне қойылатын талаптарға сәйкес келуінің жалпы бағасы

Ұйымның бірінші басшысы не оның мәліметке қол қоюға уәкілетті тұлғасы

(тегі, аты, әкесінің аты (ол бар болса) (қолы)

Тәуекелдерді басқару жөніндегі бөлімшенің басшысы

(тегі, аты, әкесінің аты (ол бар болса) (қолы)

Ішкі аудит қызметінің басшысы

(тегі, аты, әкесінің аты (ол бар болса) (қолы)

Қол қойылған күн 20 ____ жылғы " ____ " _____

Тәуекелдерді басқару және
ішкі бақылау жүйесін бағалау
туралы мәліметтер нысанына
қосымша

Тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесін бағалау туралы мәліметтерді толтыру бойынша түсіндірме

Ұйымның тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесін Қағидалардың талаптарына сәйкес келуін бағалау мына өлшемшарттарды негізге ала отырып жүзеге асырылады:

1) ТС – "толық сәйкес келеді"

талап өлшемшартын маңызды ауытқусыз орындаған кезде;

2) ІС – "ішінара сәйкес келеді"

ұйымның осы өлшемшартты сақтауға қолжеткізу мүмкіндігіне қатысты маңызды күмән туындату үшін жеткілікті болып саналмайтын және жақын арада жойылатын талаптар өлшемшартынан ауытқулар (кемшіліктер) анықталған кезде;

3) СК – "сәйкес келмейді"

тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйелеріне қойылатын талаптар өлшемшартын орындамаған кезде;

4) ҚМ – "қолданылмайды"

егер тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесіне қойылатын жекелеген талаптар бағалау күні ұйымға қатысты қолданылмайтын жағдайда. "Қолданылмайды" деген баға ұйым Қағидалар талаптарының өлшемшарттарын орындаған үлесін есептеуге қосылмайды.

Сақтандыру (қайта сақтандыру)
ұйымдары,
Қазақстан Республикасының
бейрезидент-сақтандыру
(қайта сақтандыру)
ұйымдарының филиалдары үшін
тәуекелдерді басқару және ішкі
бақылау жүйесін
қалыптастыру қағидаларына
4-қосымша
Нысан

Әкімшілік деректерді жинауға арналған нысан

Қайда ұсынылады: қаржы нарығы мен қаржы ұйымдарын реттеу, бақылау және қадағалау жөніндегі уәкілетті органға

Әкімшілік деректерді өтеусіз негізде жинауға арналған нысан <https://www.gov.kz> интернет-ресурсына орналастырылды

Тәуекелдер бойынша стресс-тестілеу

Әкімшілік деректерді өтеусіз негізде жинауға арналған нысан индексі: 1-STRESS-TEST

Кезеңділігі: жыл сайын

Есепті кезең: 20__ жылғы " __ " _____ жағдай бойынша

Әкімшілік деректерді өтеусіз негізде жинауға арналған нысанды ұсынатын тұлғалар тобы: сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдары

Әкімшілік деректерді өтеусіз негізде жинауға арналған нысанды ұсыну мерзімі: жыл сайын, есепті жылдан кейінгі жылдың 30 сәуірінен кешіктірмей

БСН: _____

Жинау әдісі: қағаз тасымалдағышта

1-кесте.Баға тәуекелі бойынша стресс-тестілеу

№	Эмитенттің атауы	Бағалы қағаздың атауы	Халықаралық сәйкестендіру нөмірі (ISIN)	Қаржы құралының баланстық құны (мың теңгемен)
1	2	3	4	5
1				
2				
3				
...				
1	Шығын жиынтығы			
2	Стресс-тестілеуден кейін төлем қабілеттілігі маржасының жеткіліктілік нормативі			
3	Стресс-тестілеуден кейін өтімділігі жоғары активтердің жеткіліктілік нормативі			

кестенің жалғасы:

Қаржы құралының ағымдағы құнының төмендеу сценарийі (мың теңгемен)			Қаржы құралының құны төмендеген кездегі шығын (мың теңгемен)		
20 %-ға	30 %-ға	40 %-ға	20 %-ға	30 %-ға	40 %-ға
6	7	8	9	10	11

Стресс-тестілеуге түсініктеме

_____

_____

2-кесте. Пайыздық тәуекел бойынша стресс-тестілеу

№	Эмитенттің атауы	Қаржы құралының баланстық құны мың теңгемен (нақты)	Кірістілік мөлшерлемесі (нақты)	Кірістілік мөлшерлемесінің болжамды мәні (+1%)
1	2	3	4	5
1				
2				
3				
...				
1	Шығын жиынтығы			
2	Стресс-тестілеуден кейін төлем қабілеттілігі маржасының жеткіліктілік нормативі			

3	Стресс-тестілеуден кейін өтімділігі жоғары активтер қалдығының жеткіліктілік нормативі
---	--

кестенің жалғасы:

(+1%) кірістілік мөлшерлемесі кезіндегі қаржы құралының болжамды құны	(+1%) кірістілік мөлшерлемесі кезіндегі шығын сомасы, мың теңгемен
6	7

Стресс-тестілеуге түсініктеме

3-кесте. Валюталық тәуекел бойынша стресс-тестілеу

Шетел валютасының атауы	Осы шетел валютасына номинирленген активтер мен міндеттемелердің ағымдағы құны теңгемен		Теңгенің шетел валютасына қатысты төмендеу сценарийі		Теңгенің шетел валютасына қатысты нығаю сценарийі	
	Активтер	Міндеттемелер	Активтер	Міндеттемелер	Активтер	Міндеттемелер
1	2	3	4	5	6	7
USD						
EURO						
RUB						
Өзге валюталар						
Жиынтығы						

кестенің жалғасы:

Теңгенің шетел валютасына қатысты төмендеу сценарийі бойынша шығын (кіріс)			Теңгенің шетел валютасына қатысты нығаю сценарийі бойынша шығын (кіріс)			Теңгенің шетел валютасына қатысты төмендеу нәтижелері бойынша		Теңгенің шетел валютасына қатысты нығаю нәтижелері бойынша	
Активтер (2-4)	Міндеттемелер (3-5)	Активтер (2-6)	Міндеттемелер (3-7)	ТМН	ӨЖАН	ТМН	ӨЖАН	ТМН	ӨЖАН
8	9	10	11	12	13	14	15	16	17

Стресс-тестілеуге түсініктеме

Сақтандыру қызметін жүзеге асыруға байланысты тәуекелдер бойынша стресс-тестілеу

4.1-кесте. Сақтандыру сыйлықақыларын жинауды тоқтата тұру сценарийі

	Сақтандыру сыйлықақыларын жинауды тоқтата тұру сценарийі

№	Баптың атауы	Есепті тоқсанға	1 - ш і болжамды тоқсан	2 - ш і болжамды тоқсан	3 - ш і болжамды тоқсан	4 - ш і болжамды тоқсан
1	2	3	4	5	6	7
1	Салықтарды төлегеннен кейінгі таза пайданың (шығынның) жиынтығы (мың теңге)					
2	Төлем қабілеттілігі маржасының жеткіліктілік нормативі					
3	Өтімділігі жоғары активтер қалдығының жеткіліктілік нормативі					Жүктеу

Стресс-тестілеуге түсініктеме

4.2-кесте. Индекстеу мөлшерлемесінің өсуіне байланысты аннуитет шарттары бойынша орын алмаған шығындар резервінің ұлғаю сценарийі

№	Баптың атауы	Индекстеу мөлшерлемесінің өсуіне байланысты аннуитет шарттары бойынша орын алмаған шығындар резервінің ұлғаю сценарийі	
		Есепті күнге көрсеткіштің мәні	Стресс-тестілеуден кейінгі көрсеткіштің мәні
1	2	3	4
1	Сақтандыру төлемдерін индекстеу ставкасы		8,25%
2	Орын алмаған шығын резерві ("Қызметкер еңбек (қызметтік) міндеттерін атқарған кезде оны жазатайым оқиғалардан міндетті сақтандыру туралы" Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес жасалған аннуитет шарттары бойынша)		

3	Төлем қабілеттілігі маржасының жеткіліктілік нормативі		
4	Өтімділігі жоғары активтердің жеткіліктілік нормативі		

Стресс-тестілеуге түсініктеме

4.3-кесте. Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын бұзу сценарийі

№	Баптың атауы	Есепті күнге нақты сома	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын бұзу сценарийі:		
			10 %	20 %	30 %
1	2	3	4	5	6
1	Қолданыстағы сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша сақтандыру сыйлықақылары				
2	Бұзылатын сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша комиссиялық сыйақы сомасы	X			
3	Шығын сомасының жиынтығы (1+2-тармақтар)	X			
4	Төлем қабілеттілігі маржасының жеткіліктілік нормативі				
5	Өтімділігі жоғары активтер қалдығының жеткіліктілік нормативі				

Стресс-тестілеуге түсініктеме

Кредиттік тәуекел бойынша стресс-тестілеу

5.1-кесте. Пруденциялық нормативтерді есептеу кезінде ескерілетін, қаржы құралдары, қайта сақтандырушылар бойынша рейтингтік бағасының төмендеу сценарийі

№	Баптың атауы	Пруденциялық нормативтерді есептеу кезінде ескерілетін, қаржы құралдары, қайта сақтандырушылар бойынша рейтингтік бағасының төмендеу сценарийі		
		Есепті күнге нақты мәні	Болжамды мәні	Шығын / Айырмашылық
1	2	3	4	5
1	Активтерді сапасы мен өтімділігі бойынша жіктеу ескеріле отырып есептелген төлем қабілеттілігінің нақты маржасы, мың теңге			
2	Активтерді сапасы мен өтімділігі бойынша жіктеу ескеріле отырып есептелген төлем қабілеттілігінің нақты маржасы, мың теңге			
3	Төлем қабілеттілігі маржасының жеткіліктілік нормативі			
4	Өтімділігі жоғары активтердің сомасы, мың теңге			
5	Өтімділігі жоғары активтердің жеткіліктілік нормативі			

Стресс-тестілеуге түсініктеме

5.2-кесте. Қайта сақтандырушының төлемді уақтылы жүзеге асырмауы сценарийі

Сақтандыру сыныбының атауы	Қайта сақтандырушының төлемді уақтылы жүзеге асырмауы сценарийі					
	Сақтанушы			Жауапкершілі к лимиті (	Қайта сақтандырушының	Қайта сақтандырушының

	Сақтандыру шартының нөмірі		Қайта сақтандырушы	сақтандыру сомасы)	жауапкершілік сомасы	жауапкершілік сомасының 5%-ы
1	2	3	4	5	6	7
Шығындардың жиынтығы:						
Стресс-тестілеуден кейін төлем қабілеттілігі маржасының жеткіліктілік нормативі						
Стресс-тестілеуден кейін өтімділігі жоғары активтердің жеткіліктілік нормативі						

Стресс-тестілеуге түсініктеме

5.3-кесте. Дефолт ықтималдығы ескерілген сценарий (қайта сақтандыру ұйымы)

Сақтанушының атауы	Дефолт ықтималдығы ескерілген сценарий (қайта сақтандыру ұйымы)						
	Сақтандыру шартының (полисінің) және (немесе) қосымша келісімнің нөмірі	Қайта сақтандырушының атауы	Қайта сақтандырушының атауы	Қайта сақтандырушының кредиттік рейтингі	Дефолт ықтималдығы кестесіне сәйкес дефолт ықтималдығы (PD)	Таңдалған сценарий бойынша шығын (EL) (теңге-мен)	Дефолт ықтималдығы (PD) ескерілген табыс таппаған сыйлықақылардың резерві
1	2	3	4	5	6	7 = 4*6	8 = 4+7
Жиынтығы:							
Стресс-тестілеуден кейін төлем қабілеттілігі маржасының жеткіліктілік нормативі							
Стресс-тестілеуден кейін өтімділігі жоғары активтердің жеткіліктілік нормативі							

Стресс-тестілеуге түсініктеме

Атауы _____

Мекенжайы _____

Телефон _____

Электрондық поштаның мекенжайы _____

Бірінші басшы немесе стресс-тестілеуге қол қоюға уәкілетті адам

тегі, аты, әкесінің аты (бар болса) қолы, телефоны

Тәуекелдерді басқару жөніндегі бөлімшенің басшысы

тегі, аты, әкесінің аты (бар болса) қолы, телефоны

Күні 20__ жылғы " ____ " _____

Тәуекелдер бойынша
стресс-тестілеу нысанына
қосымша

Әкімшілік деректерді өтеусіз негізде жинауға арналған нысанды толтыру бойынша түсіндірме

Тәуекелдер бойынша стресс-тестілеу (индекс – 1-STRESS-TEST, кезеңділік – жыл сайын)

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Әкімшілік деректерді жинауға арналған нысанды толтыру бойынша осы түсіндірме (бұдан әрі – Түсіндірме) "Тәуекелдер бойынша стресс-тестілеу" әкімшілік деректерін жинауға арналған нысанды (бұдан әрі – Нысан) толтыру жөнінде бірыңғай талаптарды айқындайды.

2. Ұйым нысанды жыл сайын есепті жылдан кейінгі жылдың 30 сәуірінен кешіктірмей толтырады.

3. Нысанды толтыру кезінде пайдаланылатын өлшем бірлігі теңгемен және пайыздармен (үтірден кейін екінші белгіге дейін) белгіленеді. 500 (бес жүз) теңгеден аз сома 0 (нөлге) дейін дөңгелектенеді, ал 500 (бес жүз) теңгеге тең және одан жоғары сома 1000 (бір мың) теңгеге дейін дөңгелектенеді.

6. Нысанға бірінші басшы немесе Нысанға қол қоюға уәкілетті адам, сондай-ақ тәуекелдерді басқару жөніндегі бөлімшенің басшысы қол қояды.

2-тарау. Нысан бойынша түсіндірме

5. "Жалпы сақтандыру" саласы бойынша қызметті жүзеге асыратын сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдары Нысанның 1 - 3, 4.1, 4.3, 5.1 - 5.3 кестелерін толтырады.

6. "Өмірді сақтандыру" саласы бойынша қызметті жүзеге асыратын сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдары Нысанның 1 - 3, 4.1 - 4.3, 5.1-кестелерін толтырады.

7. 1-кесте. Баға тәуекелі бойынша стресс-тестілеу:

1) 2-бағанда үлестік құралдар эмитентінің атауы көрсетіледі (Exchange Traded Funds (ETF) (Эксчейндж Трэдэд Фандс) акциялары, пайлары базалық активі болып табылатын акциялар, депозитарлық қолхаттар);

2) 3 және 4-бағандарда бағалы қағаздың атауы және оның халықаралық сәйкестендіру нөмірі (ISIN) көрсетіледі;

3) 5-бағанда есепті күнге қаржы құралының баланстық құны көрсетіледі;

4) 6, 7 және 8-бағандарда қаржы құралы тиісінше 20%-ға, 30%-ға және 40%-ға төмендеген кезде оның баланстық құны көрсетіледі;

5) 9, 10 және 11-бағандарда қаржы құралының баланстық құны мен оның болжамды төмендетілген құны арасындағы айырма көрсетіледі.

8. 2-кесте. Пайыздық тәуекел бойынша стресс-тестілеу:

1) 2-бағанда облигация эмитенттерінің атауы көрсетіледі;

2) 3-бағанда бухгалтерлік баланстың мынадай баптары бойынша ескерілетін есепті күнге қаржы құралының баланстық құны көрсетіледі: "Өзгерістері пайданың немесе

шығынның құрамында көрсетілетін әділ баға бойынша бағаланатын бағалы қағаздар" және "Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын бағалы қағаздар";

3) 4-бағанда есепті күнге облигация бойынша өтеуге кірістіліктің нақты мөлшерлемесі көрсетіледі;

4) 5-бағанда облигацияның кіріс мөлшерлемесін 1%-ға ұлғайту кезіндегі оның болжамды мәні көрсетіледі;

5) 7-бағанда облигацияның кіріс мөлшерлемесін ұлғайту кезіндегі шығын сомасының болжамды мәні көрсетіледі.

9. 3-кесте. Валюталық тәуекел бойынша стресс-тестілеу

1) ТМН – стресс-тестілеуден кейін төлем қабілеттілігі маржасының жеткіліктілік нормативі;

ӨЖАН – стресс-тестілеуден кейін өтімділігі жоғары активтер қалдығының жеткіліктілік нормативі;

2) стресс-тестілеуге сақтандыру ұйымының активтері мен міндеттемелері жатады;

3) стресс-тестілеуді өткізуге арналған сценарий: USD, EURO – $\pm 20\%$; RUB – $\pm 10\%$; өзге валюталар – $\pm 10\%$;

4) 2 және 3-бағандарда есепті күнге осы шетел валютасында номинирленген активтер мен міндеттемелердің ағымдағы құны теңгемен көрсетіледі;

5) 4, 5, 6 және 7-бағандарда шетел валютасына қатысты теңгенің төмендеу және нығаю сценарийлері кезінде тиісінше активтер мен міндеттемелердің болжамды баланстық сомасы көрсетіледі;

6) 8, 9, 10 және 11-бағандарда шетел валютасына қатысты теңгенің төмендеуі мен нығаю сценарийі бойынша тиісінше (активтер мен міндеттемелердің нақты және болжамды мәндері арасындағы айырма) болжамды шығын (кіріс) көрсетіледі.

10. Сақтандыру қызметін жүзеге асыруға байланысты тәуекелдер бойынша стресс-тестілеу:

4.1-кесте. Сақтандыру сыйлықақыларын жинауды тоқтата тұру сценарийі:

1) сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының сақтандыру сыйлықақыларын жинауды тоқтата тұру бойынша стресс-тестілеуді жүргізу мақсатында сақтандыру бөлігі бойынша кірістердің болмауын және тұрақты шығыстар мен сақтандыру төлемдері бойынша шығыстардың сақталуын ескере отырып, қаржылық көрсеткіштер мен пруденциялық нормативтер мәндерінің өзгеру болжамын жүзеге асыру қажет;

2) сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының осы сценарийі бойынша есепті күнге портфельдегі бар сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша сақтандыру төлемдерін жүзеге асыруды (тиісінше олар бойынша сақтандыру төлемдерінің жаңа түсімдерінің болмауы) көздеу қажет;

3) осы стресс-тестілеу бойынша нысан 4 (төрт) болжамды тоқсанға (тоқсан бойынша жыл) толтырылады).

4.2-кесте. Индекстеу мөлшерлемесінің өсуіне байланысты аннуитет шарттары бойынша орын алмаған шығындар резервінің ұлғаю сценарийі

1) "Қызметкер еңбек (қызметтік) міндеттерін атқарған кезде оны жазатайым оқиғалардан міндетті сақтандыру туралы" Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес жасалған аннуитет шарттары бойынша орын алмаған шығындар резервінің ұлғаю сценарийі индекстеу мөлшерлемесін 8,25% деңгейінде пайдаланған кезде есепті күнге есептеледі.

Кәсіби пайымға сүйене отырып, мөлшерлеменің 8,25% мәнінен елеулі ауытқулары кезінде актуарий негізделген баламалы мөлшерлемені ұсынады;

2) стресс-тестілеу нысанына қызметкер еңбек (қызметтік) міндеттерін атқарған кезде оны жазатайым оқиғалардан міндетті сақтандыру шеңберінде жасалған қолданыстағы аннуитет шарттары бойынша есеп қоса беріледі (жаңа индекстеуді ескере отырып) (электрондық нысанда ұсынылады).

4.3-кесте. Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын бұзу сценарийі:

1) сақтандыру шарттарын бұзу тәуекелі бойынша стресс-тестілеу сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын бұзудың 10%-30% дейінгі сценарийін көздейді;

2) 4, 5 және 6-бағандарда Кесте баптарының болжамды мәндері көрсетіледі;

3) стресс-тестілеу нысанының 2-бағаны бойынша бұзылған (сақтандыру сыйлықақысына теңбе-тең) сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша комиссиялық сыйақы сомасы көрсетіледі;

4) пруденциялық нормативтердің болжамды мәндерін есептеу үшін, сақтандыру (қайта сақтандыру) шартын бұзуға байланысты шығыстардың сомасын және аталған шарттар бойынша комиссиялық сыйақыны төлеу шығыстарының сомасын ескеру қажет.

11. Кредиттік тәуекел бойынша стресс-тестілеу

5.1-кесте. Пруденциялық нормативтерді есептеу кезінде ескерілетін, қаржы құралдары, қайта сақтандырушылар бойынша рейтингтік бағасының төмендеу сценарийі:

1) осы стресс-тестілеуді жүргізу үшін 1-тармаққа (one notch) (уан notch) пруденциялық нормативтерді есептеу кезінде ескерілетін, қаржы құралдарының, қайта сақтандырушылардың рейтингтік бағасының төмендеуін ескере отырып, сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының төлем қабілеттілігі маржасының жеткіліктілік нормативін есептеуді және өтімділігі жоғары активтердің жеткіліктілік нормативін есептеуді (бұдан әрі - есептеу) жүзеге асыру қажет. Рейтингтік бағаның төмендеуі Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 14794 болып тіркелген "Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының және сақтандыру тобының пруденциялық нормативтерінің және сақталуға міндетті өзге де нормалар мен лимиттердің нормативтік мәндерін және оларды есептеу әдістемелерін, сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдары, сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдарының немесе

сақтандыру холдингтерінің еншілес ұйымдары сатып алатын заңды тұлғалардың акцияларына (жарғылық капиталдағы қатысу үлестеріне) қойылатын талаптарды, сақтандыру холдингтері сатып алатын халықаралық қаржы ұйымдары облигацияларының тізбесін, сақтандыру холдингтері сатып алатын облигациялар үшін талап етілетін ең төмен рейтингті және рейтингтік агенттіктердің тізбесін, сондай-ақ сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдары сатып алатын қаржы құралдарының (акциялар мен жарғылық капиталына қатысу үлестерін қоспағанда) тізбесін белгілеу туралы" Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкі Басқармасының 2016 жылғы 26 желтоқсандағы № 304 қаулысына сәйкес рейтингтік бағалар бойынша талаптар қойылған есеп айырысу тармақтары бойынша жүзеге асырылады;

2) төлем қабілеттілігінің нақты маржасы 1-тармаққа (one notch) (уан notch) пруденциялық нормативтерді есептеу кезінде ескерілетін, қаржы құралдарының, қайта сақтандырушылардың рейтингтік бағасы төмендегеннен кейін капитал баптары және оларды сапасы мен өтімділігі бойынша жіктеу ескеріле отырып есептелген екі шаманың ең аз шамасы болып табылады;

3) Morningstar (Морнингстар) рейтингтік агенттігінің рейтингтік бағасы бар пай бойынша бағаны 1 жұлдызға азайту қажет;

4) сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының төлем қабілеттілігі маржасының ең төмен мөлшері қайта сақтандырушының төмендетілген рейтингтік бағасына немесе Қазақстан Республикасының резидент-қайта сақтандыру ұйымының алдыңғы есепті күнге төлем қабілеттілігі маржасының жеткіліктілік нормативі мәніне байланысты Қазақстан Республикасының резидент және бейрезидент – сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдарына қолданыстағы сақтандыру шарттары бойынша қайта сақтандыруға берілетін (берілген) сыйлықақылардың сомасына ұлғайтылуға тиіс;

5) пруденциялық нормативтерді есептеу кезінде ескерілетін, қаржы құралдарының, қайта сақтандырушылардың рейтингтік бағасының төмендеу тәуекелі бойынша стресс-тестілеуге түсіндірмелерде стресс-тестілеуді жүргізу қорытындысы (пруденциялық нормативтердің нақты және болжамды мәндерінің арасындағы айырмашылық) бойынша шығындардың туындауының негізгі себебі көрсетіледі.

5.2-кесте. Қайта сақтандырушының төлемді уақтылы жүзеге асырмауы сценарийі:

1) 1-6-бағандарында сақтандыру сомасы ең аз қайта сақтандыру шарты бойынша ақпарат көрсетіледі. Аталған қайта сақтандыру шарты бойынша қайта сақтандырушыға берілген жауапкершілік сомасы 5% мөлшерінде нөлге теңестіріледі;

2) төлем қабілеттілігі маржасының жеткіліктілік нормативі және өтімділігі жоғары активтердің жеткіліктілік нормативі қайта сақтандырушының қайта сақтандыру шарты бойынша 5% мөлшеріндегі жауапкершілік сомасының шегерімі ескеріле отырып есептеледі.

5.3-кесте. Дефолт ықтималдығы ескерілген сценарий (қайта сақтандыру ұйымы):

Қайта сақтандырушының кредиттік тәуекелі бойынша есептеу қайта сақтандырушы рейтингісінің 1 санатқа төмендеуі арқылы Дефолт ықтималдығы (PD) кестесіне сәйкес жүзеге асырылады және тиісінше сақтандыру ұйымының пруденциялық нормативтерінің көрсеткіштеріне ықпал етуі мүмкін:

S&P, Fitch	Moody's	PD в %
AAA	Aaa	0
AA+	Aa1	0
AA	Aa2	0
AA-	Aa3	0
A+	A1	0
A	A2	0,06
A-	A3	0,1
BBB+	Baa1	0,14
BBB	Baa2	0,18
BBB-	Baa3	0,48
BB+	Ba1	0,76
BB	Ba2	1,06
BB-	Ba3	2,44
B+	B1	3,82
B	B2	5,2
B-	B3	10,07
CCC+	Caа1	14,93
CCC	Caа2	19,79
CCC-	Caа3	46,52
C	Ca	73,26
D	D	100

Сақтандыру (қайта сақтандыру)
 ұйымдары,
 Қазақстан Республикасының
 бейрезидент-сақтандыру
 (қайта сақтандыру)
 ұйымдарының филиалдары үшін
 тәуекелдерді басқару және ішкі
 бақылау жүйесін
 қалыптастыру қағидаларына
 5-қосымша
 Нысан

Әкімшілік деректерді жинауға арналған нысан

Қайда ұсынылады: қаржы нарығы мен қаржы ұйымдарын реттеу, бақылау және қадағалау жөніндегі уәкілетті органға

Әкімшілік деректерді өтеусіз негізде жинауға арналған нысан <https://www.gov.kz> интернет-ресурсына орналастырылды

"Жалпы сақтандыру" саласы бойынша қызметті жүзеге асыратын сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдарының тәуекелдерін бағалау жүйесінің коэффициенттерін талдау

Әкімшілік деректерді өтеусіз негізде жинауға арналған нысан индексі: RASA_1NL

Кезеңділігі: жыл сайын

Есепті кезең: 20__ жылғы "___" _____ жағдай бойынша

Әкімшілік деректерді өтеусіз негізде жинауға арналған нысанды ұсынатын тұлғалар тобы: "жалпы сақтандыру" саласы бойынша қызметті жүзеге асыратын сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдары

БСН: _____

Жинау әдісі: қағаз тасымалдағышта

Нысан

(сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының атауы)

Тәуекелдерді бағалау жүйесі коэффициентінің атауы	Мәні		Стандартты диапазон	Тәуекелдер	Қысқаша сипаты/ұсынымдар	Стандартты диапазоннан ауытқыған кезде қысқаша түсіндірме (есепті жыл үшін)
	өткен есепті кезеңнің, %-бен	есепті жылдың, %-бен				
1	2	3	4	5	6	7
К 1 "Капиталға сақтандыру сыйлықақылары"			K1<300%	андеррайтинг, стратегиялық	K1 қайта сақтандыру үлесін ескермей, шығындарды өтеуге арналған капитал барабарлығын бағалайды. Тәуекелді толық бағалау үшін K1 талдауы K2 және K5 ескере отырып жүргізіледі. K1>300% капиталға қатысты рұқсат етілген	

					тәуекелдің ұлғаюын көрсетеді.
К 2 Капиталға т а з а сақтандыру сыйлықақылары"			К2<200%	андеррайтинг, стратегиялық	К2 қайта сақтандыруға берілген сақтандыру сыйлықақыларын ескере отырып, шығындарды өтеуге арналған капитал барабарлығын бағалайды. К2 м ә н і жоғарырақ болуына қарай, капиталға тәуекел де көбірек болады. К2 талдау кезінде К5 талдау жүргізіледі. К2>200% капиталға қатысты рұқсат етілген тәуекелдің ұлғаюын көрсетеді.
					К 3 операциялық қызметтегі/ менеджменттегі тұрақтылықты / тұрақсыздықты бағалайды. К3 біршама ұлғаюы бизнестің кеңеюін (сақтандырудың жаңа сыныптары бойынша сатудың ұлғаюы,

<p>К3 "Таза сақтандыру сыйлықақыларындағы өзгеріс"</p>			<p>-33%<К3<33%</p>	<p>андеррайтинг, стратегиялық</p>	<p>географиялық жерлердің кеңеюі) көрсетеді. Таза сыйлықақылардың біршама қысқаруы сақтандырудың жекелеген сыныптары бойынша сатудың тоқтап тұрғанын/ қысқарғанын, нарық үлесі залалын, қайта сақтандырудың ұлғаюын көрсетеді. Бағалау кезінде К9 активтер бағасы және К11, К12, К13 резервтерінің барабарлығы, сондай-ақ К4 қайта сақтандырудан түскен пайда ескеріледі.</p>
<p>К4 "Капиталға қайта</p>			<p>К4<15%</p>		<p>К4 қайта сақтандыру қызметінен түскен кіріс үлесінің бағасын береді. К4>15% сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы менеджментінің болжамы бойынша капитал жеткіліксіздігін немесе капиталмен</p>

<p>сақтандыруда н түскен пайда"</p>				<p>андеррайтинг, стратегиялық,</p>	<p>байланысты проблемалард ы жасыру үшін К1, К2, К7, К10, К13 коэффициентт ері мәндерінің жақсарғанын көрсетеді. К4 >15% болған кезде, қайта сақтандыруда н кіріс үлесін шегере отырып К1, К2, К7, К10, К13 қайта есептеледі.</p>	
<p>К 5 " Операциялық қызметтің 2 жылдық коэффициенті "</p>			<p>К5<100%</p>	<p>операциялық</p>	<p>К 5 операциялық қызметтің пайдалылығы н / шығындылығ ын бағалайды. К5>100% болған кезде, сақтандыру (қ а й т а сақтандыру) ұ й ы м ы операциялық шығынды көтереді, К5< 100% болған кезде операциялық кіріске ие болады. К5 құрамдас бөліктеріне: өтімділік коэффициенті не, шығындар коэффициенті не және инвестициялы қ қызметтен түскен кірістер коэффициенті не талдау жүргізіледі. К11, К13</p>	

					бірге талдау жүргізу керек.
К 6 Инвестициялық кіріс"	"		5%<К6<20%	өтімділік, нарықтық, стратегиялық	К 6 инвестициялық портфельдің жылдық кірісін пайыздық арақатынаста бағалайды. К6 мәні төмен болған кезде инвестициялық портфельдің құрылымына, "РЕПО" операцияларына, комиссиялық шығыстарға кеткен шығындарға және басқаларына талдау жүргізіледі. К6 мәні жоғары болған кезде тәуекелдері жоғары құралдарға инвестицияларға және еншілес ұйымның бас ұйымға дивидендтер төлеу саясатына талдау жүргізіледі.
					К 7 сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының бір жыл бойы қаржылық жағдайының жақсарғанын/ нашарлағанын бағалайды. К7>50%

<p>К 7 Капиталдың өзгеруі"</p>			<p>-10%<K7<50%</p>	<p>операциялық, стратегиялық</p>	<p>операциялық қызметтің тұрақсыздығын, сақтандыру холдингі ішінде капиталдың ағылуын, сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының недәуір өсуін немесе қосылуын/қосуын көрсетеді. K7<-10% болған кезде мыналардың өзгеруіне ықпал ететін факторлар айқындалады: а) таза пайда (K5); б) жұмсалмаған кіріс немесе шығын; в) K8; г) төленген дивидендтер; д) K4; е) есеп саясаты/есептілікті түзету; ж) кейінге қалдырылған салық активтері; з) танылмаған активтер; и) акционерлер.</p>
					<p>Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының негізгі қызметінің нәтижелерін</p>

К 8
Түзетілген
капиталдағы
өзгеріс"

$-10% < K8 < 25%$

операциялық,
стратегиялық

негізге ала отырып, қаржылық жағдайының жақсарғанын/ нашарлағанын бағалайды (жарғылық капиталды алуға және толықтыруды ескере отырып, негізгі қызметтің нақты бағасы) . $K8 > 25%$ операциялық қызметтің тұрақсыздығын, сақтандыру холдингі ішінде капитал ағылуын, сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының маңызды өсуін немесе қосылуын/ қосуын көрсетеді. $K8 < -10%$ болған кезде мыналардың өзгеруіне ықпал ететін факторлар айқындалады:
а) таза пайда (K5);
б) жұмсалмаған кірістің немесе зиянның;
в) резервтік капиталда;
г) күтілмеген тәуекелдер резервінде;

					д) тұрақтандыру резервінде; е) басқа резервтерде; ж) төленген дивидендтер; з) есеп саясаты / есептілікті түзету.
К9 "Өтімді активтерге түзетілген міндеттемелер"			К9<100%	ликвидности	К 9 сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының өзінің қысқа мерзімді міндеттемелерін орындау қабілетін бағалайды, сонымен қатар сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымын тарату кезіндегі салдарларды шамамен бағалайды. Егер К9> 100% болса, К9 өткен жылдар серпінінде талдау жүргізіледі, резервтердің барабарлығы, бағалау, активтердің құрылымы мен өтімділігі тексеріледі.
					К10 капиталға қатысы дебиторлық берешектің үлесін бағалайды.

<p>К 1 0 " Капиталға алынатын сақтандыру сыйлықақылары "</p>			<p>К10<20%</p>	<p>кредиттік</p>	<p>Рұқсат етілген үлес 20% құрайды. 20% астам мәні болған кезде қайта сақтандырушылардан алынатын сомаға, сақтанушылардан (қайта сақтанушылардан) және делдалдардан 90 күннен астам мерзімі өткен берешектің болуына алынатын сақтандыру сыйлықақыларына және осындай активтерді тану орындылығына талдау жүргізіледі.</p>
<p>К 1 1 " Капиталға мәлімделген шығындардың бір жылғы дамуы "</p>			<p>-10%<К11 <10%</p>	<p>сақтандыру резервтері</p>	<p>К11 бір жыл бұрын мәлімделген, бірақ реттелмеген залалдардың дамуын бағалайды. К11 оң мәні болған кезде сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы резервтерді жеткіліксіз қалыптастырған, ал К11 теріс мәні болған кезде резервтер артылуымен қалыптастырылды. К11</p>

					мәніне K12 мәнімен бірге талдау жүргізіледі.
К 1 2 " Капиталға мәлімделген шығындардың екі жылғы дамуы"			-10%<K12 <10%	сақтандыру резервтері	К12 екі жыл бұрын мәлімделген, бірақ реттелмеген залалдардың дамуын бағалайды. К12 оң мәні кезде сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы резервтерді жеткіліксіз қалыптастырған, ал К12 теріс мәні болған кезде резервтер артылып қалыптастырылды. К12 мәніне К11 мәнімен бірге талдау жүргізіледі.
К 1 3 " Капиталға ағымдағы резервтердің дефицитін (профицитін) бағалау"			-12%<K13< 12%	сақтандыру резервтері	К13 ағымдағы резервтердің барабарлығын бағалайды. Тапшылық (профицит) болжанатын және нақты резервтер арасындағы айырманы білдіреді. К13 оң мәні кезде резервтер жеткіліксіз қалыптастырған, ал К13 теріс мәні болған кезде резервтер

					артылып қалыптастыр ылды.	
--	--	--	--	--	---------------------------------	--

Ескерту: әкімшілік деректерді жинауға арналған нысанды толтыру бойынша түсініктеме осы нысанға қосымшада келтірілген.

Стандартты диапазон шегінен шығатын тәуекелдерді бағалау жүйесінің коэффициенттері бойынша түсініктеме _____

Атауы _____

Мекенжайы _____

Телефоны _____

Электрондық поштаның мекенжайы _____

Бірінші басшы немесе оның талдауға қол қоюға уәкілетті тұлғасы

_____ тегі, аты және әкесінің аты (ол бар болса) қолы, телефоны

Тәуекелдері басқару жөніндегі бөлімшенің басшысы _____

_____ тегі, аты және әкесінің аты (ол бар болса) қолы, телефоны

Орындаушы _____

_____ тегі, аты және әкесінің аты (ол бар болса) қолы, телефоны

Күні 20__ жылғы " ____ " _____

"Жалпы сақтандыру" саласы
бойынша қызметті жүзеге
асыратын сақтандыру (қайта
сақтандыру) ұйымының
тәуекелдерді бағалау жүйесі
коэффициенттерін
талдау нысанына
қосымша

Әкімшілік деректерді өтеусіз негізде жинауға арналған нысанды толтыру бойынша түсіндірме

"Жалпы сақтандыру" саласы бойынша қызметті жүзеге асыратын сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының тәуекелдерді бағалау жүйесі коэффициенттерін талдау (индексі – RASA_1NL, кезеңділігі – жыл сайын)

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Осы әкімшілік деректерді жинауға арналған нысанды толтыру бойынша түсіндірме (бұдан әрі - Түсіндірме) "Жалпы сақтандыру" саласы бойынша қызметті жүзеге асыратын сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының тәуекелдерді бағалау жүйесі коэффициенттерін талдау" әкімшілік деректерді жинауға арналған нысанды (бұдан әрі - Нысан) толтыру бойынша бірыңғай талаптарды айқындайды.

2. Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы нысанды есепті кезең соңындағы жағдай бойынша жыл сайын толтырады.

3. Талдаудың 2 және 3-бағандарында тиісінше өткен есепті жылдың және есепті жылдың коэффициенттерінің мәндері пайызбен (үтірден кейін екінші белгіге дейін) көрсетіледі.

4. Нысанға бірінші басшы немесе оның талдауға қол қоюға уәкілетті тұлғасы, тәуекелдерді басқару жөніндегі бөлімшенің басшысы және орындаушы қол қояды.

2-тарау. Нысанды толтыру бойынша түсіндірме

5. "Капиталға сақтандыру сыйлықақылары" К1 коэффициенті мынадай формула бойынша есептеледі:

$$K1 = \frac{СП_t}{K_t} * 100\% ,$$

мұндағы:

СС_t – есепті күнгі жағдай бойынша сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша қабылданған, сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын бұзуға байланысты шығыстар шегерілген сақтандыру сыйлықақылары;

K_t – есепті күнгі жағдай бойынша меншікті капитал.

6. "Капиталға таза сақтандыру сыйлықақылары" К2 коэффициенті мынадай формула бойынша есептеледі:

$$K2 = \frac{ЧСП_t}{K_t} * 100\% ,$$

мұндағы:

ССТ_t – есепті күнгі жағдай бойынша сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша қабылданған, сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын бұзуға байланысты шығыстар шегерілген сақтандыру сыйлықақыларының таза сомасы;

K_t – есепті күнгі жағдай бойынша меншікті капитал.

7. "Таза сақтандыру сыйлықақылардағы өзгеріс" К3 коэффициенті мынадай формула бойынша есептеледі:

$$K3 = \frac{ЧСП_t - ЧСП_{t-1}}{ЧСП_{t-1}} * 100\% ,$$

мұндағы:

ССТС_t – есепті күнгі жағдай бойынша сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша қабылданған, сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын бұзуға байланысты шығыстар шегерілген сақтандыру сыйлықақыларының таза сомасы;

ССТС_{t-1} – есепті күннің алдындағы күнгі жағдай бойынша сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша қабылданған, сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын бұзуға байланысты шығыстар шегерілген сақтандыру сыйлықақыларының таза сомасы.

8. "Капиталға қайта сақтандырудан түскен пайда" К4 коэффициенті мынадай формула бойынша есептеледі:

$$K4 = \frac{ПП_t}{K_t} * 100\%$$

$$ПП_t = \left\{ \frac{KB_t}{СПП_t - ИзмАПНЗП_t} \right\} * РНПП_t ,$$

мұндағы:

ҚСП_t – есепті күнгі жағдай бойынша қайта сақтандыру қызметінен түскен пайда;

КС_t – есепті күнгі жағдай бойынша сақтандыру қызметі бойынша комиссиялық сыйақы түріндегі кірістер;

ҚСБС_t – есепті күнгі жағдай бойынша қайта сақтандыруға берілген сақтандыру сыйлықақылар;

ЕССҚСАөз_t – есепті күнгі жағдай бойынша еңбек сіңірілмеген сыйлықақылар бойынша қайта сақтандыру активтерінің өзгеруі;

ЕССҚСА_t – есепті күнгі жағдай бойынша еңбек сіңірілмеген сыйлықақылар бойынша қайта сақтандыру активтері (құнсыздану резервтері шегерілген);

K_t – есепті күнгі жағдай бойынша меншікті капитал.

9. "Операциялық қызметтің 2 жылдық коэффициенті" К5 коэффициенті мынадай формула бойынша есептеледі::

$$K5 = (КУ_{2-л} + КЗ_{2-л} - ИД_{2-л}) * 100\%$$

$$КУ_{2-л} = \frac{(ЧСВ_t + ЧСВ_{t-1}) + (ЧСПИ_t + ЧСПИ_{t-1}) + (РУР_t + РУР_{t-1})}{ЧЗП_{t-1} + ЧЗП_t}$$

$$КЗ_{2-л} = \frac{(ЧР_t + ЧР_{t-1})}{ЧСП_{t-1} + ЧСП_t}$$

$$ИД_{2-л} = \frac{(ДИД_t + ДИД_{t-1})}{ЧЗП_{t-1} + ЧЗП_t} ,$$

мұндағы:

ЗК2-л – шағынның 2 жылдық коэффициенті;

ШК32-л – шығынның 2 жылдық коэффициенті;

ИҚ2-л – инвестициялық қызметтің 2 жылдық коэффициенті;

СТТСт – есепті күнгі жағдай бойынша сақтандыру төлемдерінің таза сомасы;

СТТСт-1 – есепті күннің алдындағы күнгі жағдай бойынша сақтандыру төлемдерінің таза сомасы;

ШРӨТСт – есепті күнгі жағдай бойынша шығындар резервтеріндегі өзгерістердің таза сомасы;

ШРӨТСт-1 – есепті күннің алдындағы күнгі жағдай бойынша шығындар резервтеріндегі өзгерістердің таза сомасы;

РШрт – есепті күнгі жағдай бойынша реттеу шығыстары;

РШрт-1 – есепті күннің алдындағы күнгі жағдай бойынша реттеу шығыстары;

ЕССТСт – есепті күнгі жағдай бойынша еңбек сіңірілген сыйақылардың сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын бұзуға байланысты шығыстар шегерілген таза сомасы;

ЕССТСт-1 – есепті күннің алдындағы күнгі жағдай бойынша еңбек сіңірілген сыйақылардың сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын бұзуға байланысты шығыстар шегерілген таза сомасы;

ТШт – есепті күнгі жағдай бойынша таза шығыстар;

ТШт-1 – есепті күннің алдындағы күнгі жағдай бойынша таза шығыстар;

ССТСт – есепті күнгі жағдай бойынша сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша қабылданған, сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын бұзуға байланысты шығыстар шегерілген сақтандыру сыйлықақыларының таза сомасы;

ССТСт-1 – есепті күннің алдындағы күнгі жағдай бойынша сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша қабылданған, сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын бұзуға байланысты шығыстар шегерілген сақтандыру сыйлықақыларының таза сомасы;

ИҚКт – есепті күнгі жағдай бойынша инвестициялық қызметтен түскен, сыйақы төлеуге байланысты шығыстар шегерілген кірістер;

ИҚКт-1 – есепті күннің алдындағы күнгі жағдай бойынша инвестициялық қызметтен түскен, сыйақы төлеуге байланысты шығыстар шегерілген кірістер.

10. "Инвестициялық кіріс" К6 коэффициенті мынадай формула бойынша есептеледі:

$$К6 = 2 * \left(\frac{ДИД_t}{ДСиИнв_{t-1} + ДСиИнв_t} \right) * 100\% ,$$

мұндағы:

ИҚКт – есепті күнгі жағдай бойынша инвестициялық қызметтен түскен, сыйақы төлеуге байланысты шығыстар шегерілген кірістер;

АҚЖИнвт-1 – есепті күннің алдындағы күнгі жағдай бойынша ақша қаражаты және инвестициялар ("РЕПО" операциялары шегерілген), мыналардың сомасы болып табылады:

1) есепті күннің алдындағы күнгі жағдай бойынша ақша қаражаты мен ақша қаражаты баламаларының;

2) есепті күннің алдындағы күнгі жағдай бойынша орналастырылған қаражат салымдарының (күнсыздану резервтері шегерілген);

3) есепті күннің алдындағы күнгі жағдай бойынша "кері РЕПО" операцияларының;

4) есепті күннің алдындағы күнгі жағдай бойынша өзгерістері пайда немесе шығындар құрамында көрсетілетін әділ құн бойынша бағаланатын бағалы қағаздардың;

5) есепті күннің алдындағы күнгі жағдай бойынша сату үшін қолда бар бағалы қағаздардың (күнсыздану резервтері шегерілген);

6) есепті күннің алдындағы күнгі жағдай бойынша аффинирленген бағалы металдардың;

7) есепті күннің алдындағы күнгі жағдай бойынша туынды бағалы қағаздардың;

8) есепті күннің алдындағы күнгі жағдай бойынша өтеуге дейін ұсталатын бағалы қағаздардың (күнсыздану резервтері шегерілген);

9) есепті күннің алдындағы күнгі жағдай бойынша басқа заңды тұлғалардың капиталына инвестициялардың;

10) есепті күннің алдындағы күнгі жағдай бойынша инвестициялық мүліктің;

АҚЖИнвт – есепті күнгі жағдай бойынша ақша қаражаты және инвестициялар ("РЕПО" операциялары шегерілген), мыналардың сомасы болып табылады:

1) есепті күнгі жағдай бойынша ақша қаражаты мен ақша қаражаты баламаларының ;

2) есепті күнгі жағдай бойынша орналастырылған қаражат салымдарының (күнсыздану резервтері шегерілген);

3) есепті күнгі жағдай бойынша "кері РЕПО" операцияларының;

4) есепті күнгі жағдай бойынша өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін әділ құн бойынша бағаланатын бағалы қағаздардың;

5) есепті күнгі жағдай бойынша сату үшін қолда бар бағалы қағаздардың (күнсыздану резервтері шегерілген);

6) есепті күнгі жағдай бойынша аффинирленген бағалы металдардың;

7) есепті күнгі жағдай бойынша туынды бағалы қағаздардың;

8) есепті күнгі жағдай бойынша өтеуге дейін ұсталатын бағалы қағаздардың (күнсыздану резервтері шегерілген);

9) есепті күнгі жағдай бойынша басқа заңды тұлғалардың капиталына инвестициялардың;

10) есепті күнгі жағдай бойынша инвестициялық мүліктің.

10. "Капиталдың өзгеруі" К7 коэффициенті мынадай формула бойынша есептеледі:

АҚЖИнвт – есепті күнгі жағдай бойынша ақша қаражаты және инвестициялар ("РЕПО" операциялары шегерілген), мыналардың сомасы болып табылады:

- 1) есепті күнгі жағдай бойынша ақша қаражаты мен ақша қаражаты баламаларының ;
  - 2) есепті күнгі жағдай бойынша орналастырылған қаражат салымдарының (күнсыздану резервтері шегерілген);
  - 3) есепті күнгі жағдай бойынша "кері РЕПО" операцияларының;
  - 4) есепті күнгі жағдай бойынша өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін әділ күн бойынша бағаланатын бағалы қағаздардың;
  - 5) есепті күнгі жағдай бойынша сату үшін қолда бар бағалы қағаздардың (күнсыздану резервтері шегерілген);
  - 6) есепті күнгі жағдай бойынша аффинирленген бағалы металдардың;
  - 7) есепті күнгі жағдай бойынша туынды бағалы қағаздардың;
  - 8) есепті күнгі жағдай бойынша өтеуге дейін ұсталатын бағалы қағаздардың (күнсыздану резервтері шегерілген);
  - 9) есепті күнгі жағдай бойынша басқа заңды тұлғалардың капиталына инвестициялардың;
  - 10) есепті күнгі жағдай бойынша инвестициялық мүліктің.
11. "Капиталдың өзгеруі" К7 коэффициенті мынадай формула бойынша есептеледі:

$$K7 = \left(\frac{K_t - K_{t-1}}{K_{t-1}} \right) * 100\% ,$$

мұндағы:

K_t – есепті күнгі жағдай бойынша меншікті капитал;

K_{t-1} – өткен есепті күнгі жағдай бойынша меншікті капитал.

12. "Түзетілген капиталдағы өзгеріс" К8 коэффициенті мынадай формула бойынша есептеледі:

$$K8 = \left(\frac{K_t - \Delta Y K_t - K_{t-1}}{K_{t-1}} \right) * 100\% ,$$

мұндағы:

K_t – есепті күнгі жағдай бойынша меншікті капитал;

K_{t-1} – өткен есепті күнгі жағдай бойынша меншікті капитал;

Δ

$\Delta Y K_t$ – жарғылық капиталдағы өзгеріс, есепті күнгі жарғылық капиталдың және өткен есепті күнгі жарғылық капиталдың сомалары арасындағы айырма ретінде есептеледі.

13. "Өтімді активтерге түзетілген міндеттемелер" К9 коэффициенті мынадай формула бойынша есептеледі:

$$K9 = \left(\frac{\text{Міндеттемелер}_t}{\text{ӨЖА}_t} \right) * 100\% ,$$

мұндағы:

Міндеттемелер_t – есепті күнгі болашақ кезеңдердегі кіріс шегерілген міндеттемелердің жалпы сомасы;

ӨЖА_t – есепті күнгі жағдай бойынша Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 14794 болып тіркелген Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкі Басқармасының 2016 жылғы 26 желтоқсандағы № 304 қаулысымен бекітілген сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының және сақтандыру тобының пруденциялық нормативтерінің және сақталуға міндетті өзге де нормалар мен лимиттердің нормативтік мәндерінің және оларды есептеу әдістемесінің 38-тармағында көрсетілген өтімділігі жоғары активтердің құны ("РЕПО" операциялары бойынша міндеттемелерді шегергенде).

14. "Капиталға алынатын сақтандыру сыйлықақылары" К10 коэффициенті мынадай формула бойынша есептеледі:

$$K10 = \left(\frac{\text{СПкП}_t}{K_t} \right) * 100\% ,$$

СПкП_t – есепті күнгі жағдай бойынша сақтанушылардан (қайта сақтанушылардан) және делдалдардан (құнсыздануға резервтерді шегере отырып) алатын сақтандыру сыйлықақылары;

K_t – есепті күнгі жағдай бойынша меншікті капитал.

15. "Капиталға мәлімделген шығындардың бір жылғы дамуы" К11 коэффициенті мынадай формула бойынша есептеледі:

$$K11 = \left(\frac{\text{мәлімделген шығындардың бір жылғы дамуы}}{K_{t-1}} \right) * 100\%$$

$$\text{мәлімделген шығындардың бір жылғы дамуы} = (\text{МРШР}^*_t + \text{СВ}_t + \text{РУ}_t - \text{МРШР}_{t-1}),$$

мұндағы:

K_{t-1} – өткен есепті күнгі жағдай бойынша меншікті капитал;

МРШР_t* – мәлімделген, бірақ реттелмеген шығындар таза резерві (бұдан әрі - МРШР) есепті күнгі жағдай бойынша t-1 дейінгі күні болған және мәлімделген шығын бойынша;

МРШР_{t-1} – өткен есепті күнгі жағдай бойынша таза МРШР;

СТ_t – қайта сақтандырушының үлесін есептемегенде және кері талап ету бойынша өтемді шегере отырып, t-1 дейінгі күні болған және мәлімделген шығын бойынша есепті кезеңде төленген сақтандыру төлемдері;

РШ_t – t-1 дейінгі күні болған және мәлімделген шығын бойынша есепті кезеңде төленген шығынды реттеу шығыстары.

16. "Капиталға мәлімделген шығындардың екі жылғы дамуы" К12 коэффициенті мынадай формула бойынша есептеледі:

$$K12 = \left(\frac{\text{мәлімделген шығындардың екі жылғы дамуы}}{K_{t-2}} \right) * 100\%$$
$$\text{мәлімделген шығындардың екі жылғы дамуы} = (\text{МРШР}^{**}_t + \text{СВ}_{t,t-1} + \text{РУ}_{t,t-1} - \text{МРШР}_{t-2}),$$

мұндағы:

K_{t-2} – t-2 күнгі жағдай бойынша меншікті капитал;

МРШР_t** – есепті күнгі жағдай бойынша t-2 дейінгі күні болған және мәлімделген шығын бойынша таза МРШР;

МРШР_{t-2} – t-2 күнгі жағдай бойынша таза МРШР;

СТ_{t,t-1} – қайта сақтандырушының үлесін есептемегенде және кері талап ету бойынша өтемді шегере отырып, t-2 дейінгі күні болған және мәлімделген шығын бойынша есепті кезеңде және өткен кезеңде төленген сақтандыру төлемдері;

РШ_{t,t-1} – t-2 дейінгі күні болған және мәлімделген шығын бойынша есепті кезеңде және өткен кезеңде төленген шығынды реттеу шығыстары.

Қызметті кемінде үш жыл жүзеге асырған сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы осы коэффициентті есептемейді.

17. "Капиталға ағымдағы резервтердің дефицитін (профицитін) бағалау" К13 коэффициенті мынадай формула бойынша есептеледі:

$$K_{13} = \left(\frac{\text{ТЕК}_t * (\text{СРОК}) - \text{РШ}_t}{K_t} \right) * 100\%$$

$$\left\{ \begin{array}{l} \frac{\text{СРОК} = \text{орташа}}{\text{МРШР}_{t-1} + \text{БМШР}_{t-1} + \text{мәлімделген шығындардың бір жылғы дамуы}} \\ \text{ТЕК}_{t-1} \\ \frac{\text{МРШР}_{t-2} + \text{БМШР}_{t-2} + \text{мәлімделген шығындардың екі жылғы дамуы}}{\text{ТЕК}_{t-2}} \end{array} \right\}$$

мәлімделген шығындардың бір жылғы дамуы

$$= (\text{МРШР} + \text{СТ}_t + \text{РШ}_{t,t-1} - \text{МРШР}_{t-1})$$

мәлімделген шығындардың екі жылғы дамуы

$$= (\text{МРШР}_t^{**} + \text{СТ}_{t,t-1} + \text{РШ}_{t,t-2} - \text{МРШР}_{t-2})$$

мұндағы:

K_t - есепті күнгі жағдай бойынша меншікті капитал;

ТЕС_t – есепті күнгі жағдай бойынша сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын бұзуға байланысты шығыстар шегерілген еңбек сіңірілген сыйлықақылардың таза сомасы;

РШ_t – есепті күнге шығындар резерві;

ТЕС_{t-1} – өткен есепті күнгі жағдай бойынша сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын бұзуға байланысты шығыстар шегерілген еңбек сіңірілген сыйлықақылардың таза сомасы;

ТЕС_{t-2} – екінші өткен есепті күнгі жағдай бойынша сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын бұзуға байланысты шығыстар шегерілген еңбек сіңірілген сыйлықақылардың таза сомасы;

СРОК – сыйлықақының резервтерге орташа коэффициенті;

СТ_t – қайта сақтандырушының үлесін есептемегенде және кері талап ету бойынша өтемді шегере отырып, $t-1$ дейінгі күні болған және мәлімделген шығын бойынша есепті кезеңде төленген сақтандыру төлемдері;

$\text{РШ}_{t,t-1}$ – $t-1$ дейінгі күні болған және мәлімделген шығын бойынша есепті кезеңде төленген шығынды реттеу шығыстары;

$\text{СТ}_{t,t-1}$ – қайта сақтандырушының үлесін есептемегенде және кері талап ету бойынша өтемді шегере отырып, $t-2$ дейінгі күні болған және мәлімделген шығын бойынша есепті кезеңде және өткен кезеңде төленген сақтандыру төлемдері;

$\text{РШ}_{t,t-2}$ - $t-2$ дейінгі күні болған және мәлімделген шығын бойынша есепті кезеңде және алдыңғы кезеңде төленген шығынды реттеу шығыстары;

МРШР_t^* - $t-1$ дейінгі күні болған және мәлімделген шығын бойынша есепті күнгі жағдай бойынша таза МРШР ;

МРШРt** - t-2 дейінгі күні болған және мәлімделген шығын бойынша есепті күні жағдай бойынша таза МРШР;

МРШРt-1 – есепті күннің алдындағы күнгі жағдай бойынша таза МРШР;

БМШРt-1 – есепті күннің алдындағы күнгі жағдай бойынша болған, бірақ мәлімделмеген шығынның таза резерві (бұдан әрі – БМШР);

МРШРt-2 – есепті күннің алдындағы екінші күнгі таза МРШР;

РПНУt-2 – есепті күннің алдындағы екінші күнгі таза БМШР.

Осы коэффициентті есептеуді қызметін үш жылдан аз жүзеге асыратын сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы жүргізбейді.

Сақтандыру (қайта сақтандыру)
ұйымдары,
Қазақстан Республикасының
бейрезидент-сақтандыру
(қайта сақтандыру)
ұйымдарының филиалдары үшін
тәуекелдерді басқару және ішкі
бақылау жүйесін
қалыптастыру қағидаларына
6-қосымша
Нысан

Әкімшілік деректерді жинауға арналған нысан

Қайда ұсынылады: қаржы нарығы мен қаржы ұйымдарын реттеу, бақылау және қадағалау жөніндегі уәкілетті органға

Әкімшілік деректерді өтеусіз негізде жинауға арналған нысан <https://www.gov.kz> интернет-ресурсына орналастырылды

"Өмірді сақтандыру" саласы бойынша қызметін жүзеге асыратын сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының тәуекелдерін бағалау жүйесінің коэффициенттерін талдау

Әкімшілік деректерді өтеусіз негізде жинауға арналған нысан индексі: RASA_2LI

Кезеңділігі: жыл сайын

Есепті кезең: 20__ " __ " _____ жағдай бойынша

Әкімшілік деректерді өтеусіз негізде жинауға арналған нысанды ұсынатын тұлғалар тобы: "өмірді сақтандыру" саласы бойынша қызметті жүзеге асыратын сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдары

БСН: _____

Жинау әдісі: қағаз тасымалдағышта

Нысан

(сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының атауы)

Мәні					
------	--	--	--	--	--

Тәуекелдерді бағалау жүйесі коэффициентінің атауы	өткен есепті жылға, %-бен	есепті жылға, %-бен	Стандарттық ауқым	Тәуекелдер	Қысқаша сипаты ұсынымдар	Стандарттық ауқымнан ауытқулар кезіндегі қысқаша түсіндірме (есепті жыл үшін)
1	2	3	4	5	6	7
К 1 "Түзетілген капиталдың өзгеруі"			-10% < K1 < 50%	операциялық, стратегиялық	К 1 сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының бір жыл ішіндегі қаржылық жағдайының жақсаруын / нашарлауын бағалайды. K1 > 50% операциялық қызметтің тұрақсыздығын, сақтандыру холдингіндегі капитал ағынын, сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының едәуір өсуін немесе қосылуын/ қосуын көрсете алады. K1 < -10% болғанда, өзгерістерге әсер ететін факторларды анықтау қажет. Мынадай әсер етуі мүмкін факторлар: а) төленген дивидендтер; б) инвестициялар бойынша іске	

асырылмаған кіріс немесе залал; в) қайта бағалау нәтижесінде резервтердің өзгеруі; г) танылмаған активтердегі өзгерістер; д) бухгалтерлік е с е п қағидаттарының өзгеруі; е) салық салу жүйесіндегі өзгерістер.

К 2 сақтандыру (қ а й т а сақтандыру) ұйымының негізгі қызметінің нәтижелері бойынша (жарғылық капиталды алу мен толықтыруды ескере отырып, негізгі қызметті нақты бағалау) қаржылық жағдайдың жақсаруын/ нашарлауын бағалайды. К2 К1-мен бірге қарастырылуы керек. Егер К 2 коэффициентінің нәтижесі К 1 коэффициентінің нәтижесінен жоғары болса, онда бұл күшті бас

<p>К 2 "Капиталдың өзгеруі"</p>			<p>-10% < K2 < 50%</p>	<p>операциялық, стратегиялық</p>	<p>ұйымды немесе акционер мен капиталды жеткілікті деңгейде ұстап тұрғысы келетін байланысты тұлғалар тарапынан қолдауды көрсете алады. Осыған байланысты талдау кезінде бас ұйымның, сақтандыру тобының тұрақтылығы, сондай-ақ қосымша капиталды қаржыландыратын активтердің сипатын тексеру ескерілуі тиіс. Егер қосымша капиталдандыруға қарамастан, К2 теріс мән алса немесе ауқымның төменгі шегінен асып кетсе, онда капиталдың азаю себептері мен артық шығу себептерін төмендеу және үрдіс себептерін анықтау үшін талдау керек. Егер К2 бірнеше жыл бойына теріс үрдісті</p>
---------------------------------	--	--	------------------------------	----------------------------------	---

					көрсетсе, о н д а сақтандыру (к а й т а сақтандыру) ұйымының операциялық қызметінде проблемалар туындауы мүмкін.	
К 3 " Рентабельдігі "			К3>0%	операциялық	К 3 сақтандыру (к а й т а сақтандыру) ұйымының активтерді пайда табу ү ш і н пайдалану мүмкіндігінің бағасын береді. Пайдалылық деңгейіне әсер етуі мүмкін факторлар: а) өлім мен аурушаңдық деңгейі; б) инвестициялық кірістің жеткіліктілігі К 4; в) комиссиялық шығыстар деңгейі; г) міндетті резервтік талаптар, қолданыстағы пайыздық мөлшерлемелер және өлім көрсеткіштері ;	
					К 4 сақтандыру (к а й т а сақтандыру) ұйымының міндеттемелері бойынша	

<p>К 4 "Инвестициялық кірістің жеткіліктілігі"</p>			<p>125%<K4 <900%</p>	<p>нарықтық стратегиялық, сақтандыру резервтері</p>	<p>пайыздық талаптарды қанағаттандыру үшін инвестициялық табыстың жеткіліктілігінің бағасын береді. К4 деңгейіне әсер етуі мүмкін факторлар: а) ұзақ мерзімді келешекте үлкен табыс алуға бағытталған алыпсатарлық инвестициялар, аралық кезеңде аз кірісті қамтамасыз етеді; б) сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының еншілес ұйымдарына немесе акционердің кәсіпорындарына салған ірі инвестициялар; в) кеңсе үй-жайларын қамтамасыз етуге ірі инвестициялар; г) салық салынбайтын облигацияларға ірі инвестициялар; д) жоғары инвестициялық шығындар. Егер К4 соңғы екі жыл ішінде стандартты диапазоннан</p>
--	--	--	--------------------------------	---	---

					асып кетсе, сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы жағдайды жақсарту және келешекте нашарлауына жол бермеу үшін шаралар қабылдауы керек.
К 5 "Танылмайтын активтердің танылатын активтерге қатынасы"			К5<10%	өтімділік, кредиттік	К К 5 сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы сатып алған танылмаған активтердің немесе қауіпті активтердің дәрежесін, активтер құрылымының тиімділігін бағалайды. Талдау кезінде танылмаған активтердің сипатын және активтерді осы санатқа енгізу себептерін анықтау, сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының қаржылық жағдайына танылмаған активтердің әсерін анықтау үшін капиталмен танылмаған активтер сомасын салыстыру

ұсынылады.
Талдау кезінде К8 қайта сақтандыруға берілген сыйлықақылардың сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша қабылданған сыйлықақыларға қатынасы ескеру ұсынылады.

К 6 инвестициялар мен міндеттемелер арасындағы алшақтықты бағалайды $K6 > 0\%$ инвестицияларды қайтару мен міндеттемелерді орындау мерзімдері арасындағы алшақтықтың азаюын жиынтық портфель бойынша, сондай-ақ өткен жылмен салыстырғанда 10 жылдан астам мерзімдері бар инвестициялар мен міндеттемелер бойынша көрсетеді. $K6 \leq 0\%$ инвестицияларды қайтару және

салыстырмалы өзгеруі"			K6>0%	кредиттік, өтімділік, операциялық	<p>міндеттемелерді орындау арасындағы айырмашылықтың өсуін / өзгермеуін жиынтық портфель бойынша, сондай-ақ өткен жылмен салыстырғанда 10 жылдан астам өтеу мерзімі бар инвестициялар мен міндеттемелерді орындау бойынша көрсетеді. Талдау кезінде K10 сыныптары бойынша сақтандыру сыйлықақыларының құрылымының өзгеруін және K11 танылған активтері құрылымының өзгеруін зерттеу қажет.</p>
					<p>K7 үлестес және (немесе) байланысты тұлғалардың капиталына салымдарды бағалайды. K7 >20% болған кезде сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының инвестициясы және оған үлестес және (немесе) байланысты</p>

<p>К7 "Үлестес және (немесе) ерекше байланыстағы тұлғалардың капиталға инвестициялары"</p>			<p>К7<20%</p>	<p>кредиттік, өтімділік, нарықтық</p>	<p>тұлғалардан тиесілі сома егер үлестес және (немесе) байланысты тұлғаларға салымдар сомасы үлкен болғаны сияқты сақтанушылардың мүдделерін қорғауға сәйкес келетін-келмейтіндігін айқындау қажет, сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымында жоғары өтімсіздік немесе төмен кірістілік болуы мүмкін.</p>
<p>К8 "Қайта сақтандыруға берілген сыйлықақылардың сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша қабылданған сыйлықақыларға қатынасы"</p>			<p>К8<50%</p>	<p>андеррайтинг, қайта сақтандыру</p>	<p>К 8 сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының қайта сақтандыру қызметін бағалайды. К8 >50% болған кезде шығыс қайта сақтандырудың асып кетуі ықтимал, статистикалық деректер, қайта сақтандырушыдан өтемақы және оның төлем қабілеттілігі негізінде ықтимал</p>

шығысты бағалау арқылы қайта сақтандырудың тиімділігін бағалау қажет .

К 9 менеджменттегі операциялық қызметтің тұрақтылығын / тұрақсыздығын бағалайды. К9>50% болған кезде сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының сақтандыру сыйлықақысы көлемінің бірден ұлғаюы, сақтандыру өнімдері түрлерінің өзгеруі, сату жүйесінің өзгеруі, сақтандырушылардың сақтандыру нарығынан кетуі, экономикалық саладағы өзгерістер, заңнамалық өзгерістер, сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының акционерінің немесе менеджментінің ауысуы және т.б. ықтимал К9<-10% болған

К9 "Қол
қойылған
сыйлықақыла
рдың өзгеруі"

-10%<К9<
50%

андеррайтинг

кезде
сақтандыру (қайта
сақтандыру) ұйымының
сақтандыру сыйлықақысы
көлемінің бірден азаюы,
сақтандыру өнімдері
түрлерінің өзгеруі, сату
жүйесінің өзгеруі,
сақтандыру нарығында
жаңа сақтандыруш
ылардың пайда болуы,
экономикалық саладағы
өзгерістер, заңнамалық
өзгерістер, сақтандыру (қайта
сақтандыру) ұйымының
акционерінің немесе
менеджментінің ауысуы
және т.б. болуы
ықтимал. Талдау
кезінде сақтандыру
сыйлықақыла р ы
құрылымының К 1 0
сыныптар бойынша
өзгеруін және К 1 2
сақтандыру сыйлықақыла
рына қатысты резервтеудің
өзгеруін ескеру

ұсынылады.
Бұдан басқа өзгеріске ықпал еткен негізгі салаларды қарастыру қажет, менеджмент бизнес-жоспарын қаржылық орнықтылықты қолдау үшін қажетті ахуалды басқару нұсқауы бойынша бағалау қажет.

К 1 0 экономикалық ортадағы өзгерістерге, жаңа өнімдердің әзірленуіне және т.б. байланысты сату құрылымы мен бағытының өзгеруін бағалайды.
К10>5% болған кезде сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының сақтандыру сыйлықақысы көлемінің бірден ұлғаюы, сақтандыру өнімдері түрлерінің өзгеруі, сату жүйесінің өзгеруі, сақтандыру

<p>К 1 0 " Сақтандыру сыйлықақыларының сыныптар бойынша құрылымының өзгеруі"</p>			<p>К10<5%</p>	<p>андеррайтинг, стратегиялық нарығынан сақтандырушылардың кетуі, экономикалық саладағы өзгерістер, заңнамалық өзгерістер, сақтандыру (қ а й т а сақтандыру) ұйымының акционерінің немесе менеджментінің ауысуы және т.б. ықтимал, бұл сақтандыру сыйлықақыларының құрылымын сыныптар бойынша өзгертуге әкеледі. Талдау кезінде К6 дюрацияның салыстырмалы өзгеруін, қол қойылған К 9 сыйлықақылардың өзгеруін және К12 сақтандыру сыйлықақыларына қатысты резервтеудің өзгеруін ескеруді ұсынамыз.</p>	
				<p>К 1 1 сақтандыру (қ а й т а сақтандыру) ұйымының инвестициялау құрылымы мен бағытының өзгеруін</p>	

<p>К 1 1 "Танылатын активтер құрылымының өзгеруі"</p>			<p>К11<5%</p>	<p>кредиттік, нарықтық, стратегиялық</p>	<p>бағалайды. К 1 1 > 5% сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының инвестициялық саясаты өзгерістеріне, экономикалық ортадағы өзгерістеріне және т.б. байланысты инвестициялау құрылымы мен бағытының өзгеруін көрсетуі мүмкін. Талдау кезінде К6 дюрациясының салыстырмалы өзгеруін ескеру ұсынылады.</p>
					<p>К12 өткен жылмен салыстырғанда сыйлықақыларға резерв өсуінің өзгерістерін бағалайды. Ауытқулар экономикалық ортадағы, с а т у жүйесіндегі өзгерістерге, сақтандыру нарығынан кетуге немесе сақтандыру нарығында жаңа сақтандырушылардың пайда болуына,</p>

<p>К 1 2 " Сақтандыру сыйлықақыла рына қатысты резервтеудің өзгеруі"</p>			<p>-40%<К12 <40%</p>	<p>сақтандыру резервтері</p>	<p>заңнамалық өзгерістерге, акционердің/ менеджменттің ауысуы нәтижесіне т . б . байланысты с а т у құрылымы м е н бағытының өзгеруін білдіруі мүмкін. Талдау кезінде қол қойылған К9 сыйлықақысының өзгеруін, сақтандыру сыйлықақыла р ы құрылымының К 1 0 сыныптар бойынша өзгерістерін ескеру ұсынылады.</p>	
--	--	--	----------------------------	------------------------------	---	--

Ескерту: әкімшілік деректерді жинауға арналған нысанды толтыру бойынша түсініктеме осы нысанға қосымшада келтірілген.

Стандарттық ауқым шегінен тыс тәуекелдерді бағалау жүйесінің коэффициенттері бойынша түсініктеме

_____

_____

_____

Атауы _____ Мекенжайы _____

_____

Телефон _____

_____

Электрондық пошта мекенжайы _____

_____

Бірінші басшы немесе оның талдауға қол қоюға уәкілетті тұлғасы

_____

тегі, аты және әкесінің аты (ол бар болса)қолы, телефон

Тәуекелдерді басқару бөлімшесінің басшысы

тегі, аты және әкесінің аты (ол бар болса)қолы, телефон

Орындаушы

тегі, аты және әкесінің аты (ол бар болса)қолы, телефоны

20 ___ жылғы " ___ " _____

Өмірді сақтандыру" саласы
бойынша қызметті жүзеге
асыратын сақтандыру
(қайта сақтандыру)
ұйымының тәуекелдерді
бағалау жүйесінің
коэффициенттерін
талдау нысанына
қосымша

Әкімшілік деректерді өтеусіз негізде жинауға арналған нысанды толтыру бойынша түсіндірме

"Өмірді сақтандыру" саласы бойынша қызметті жүзеге асыратын сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының тәуекелдерді бағалау жүйесінің коэффициенттерін талдау (индекс – RASA_2LI, кезеңділігі – жыл сайын)

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Осы әкімшілік деректерді жинауға арналған нысанды толтыру бойынша түсіндірме (бұдан әрі - Түсіндірме) "Өмірді сақтандыру" саласында қызметті жүзеге асыратын сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының тәуекелдерді бағалау жүйесінің коэффициенттерін талдау" әкімшілік деректерді жинауға арналған нысанды (бұдан әрі - Нысан) толтыру бойынша бірыңғай талаптарды айқындайды.

2. Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы Нысанды есепті кезеңнің соңындағы жағдай бойынша жыл сайын толтырады.

3. Талдаудың 2 және 3-бағандарында алдыңғы есепті жыл және тиісінше есепті жыл коэффициенттерінің мәндері көрсетіледі (пайызбен, үтірден кейін екінші таңбаға дейін)

4. Нысанға бірінші басшы немесе оның Нысанға қол қоюға уәкілетті тұлғасы, тәуекелдерді басқару жөніндегі бөлімшенің басшысы және орындаушы қол қояды.

2-тарау. Нысанды толтыру бойынша түсіндірме

5. "Түзетілген капиталдың өзгеруі" K1 коэффициенті мынадай формула бойынша есептеледі:

$$K1 = \frac{K_t - \Delta JK_t - \Delta KK_t - K_{t-1}}{K_{t-1}} * 100\% ,$$

мұндағы:

K_t

– есепті күнге меншікті капитал;

ΔUK_t

– алдыңғы жылмен салыстырғанда жарғылық капиталдың өзгеруі;

ΔDK_t

– алдыңғы жылмен салыстырғанда қосымша төленген капиталдың өзгеруі;

K_{t-1}

– алдыңғы есепті күнге меншікті капитал.

6. "Капиталдың өзгеруі" K2 коэффициенті мынадай формула бойынша есептеледі:

$$K2 = \frac{K_t - K_{t-1}}{K_{t-1}} * 100\% ,$$

мұндағы:

K_t – есепті күнге меншікті капитал;

K_{t-1} – алдыңғы есепті күнге меншікті капитал.

7. "Пайдалылық" K3 коэффициенті мынадай формула бойынша есептеледі:

$$K3 = \frac{ТП_t}{K_t} * 100\% ,$$

мұндағы:

ТП_t – есепті күнге салықтардан кейінгі жиынтық таза пайда (залал);

K_t – есепті күнге кірістердің жалпы сомасы.

8. "Инвестициялық кірістің жеткіліктілігі" K4 коэффициенті мынадай формула бойынша есептеледі:

$$K4 = \frac{HK_t}{ИК_t} * 100\%$$

$$ИК_t = \left(\frac{ОАШР_t + ОАШР_{t-1}}{2} \right) * i ,$$

мұндағы:

HK_t

– есепті күнге инвестициялық қызметтен түсетін нақты кіріс, теңгемен;

$ИК_t$

– есепті күнге сақтандыру өнімдері бойынша теңгемен салынған инвестициялық кіріс;

$ОАШР_t$

– есепті күнге өмірді сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары және аннуитет шарттары бойынша орын алмаған шығындар резерві;

$ОАШР_{t-1}$

– алдыңғы есепті күнге өмірді сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары және аннуитет шарттары бойынша орын алмаған шығындар;

i

– резервтік базис кірістілігінің мөлшерлемесі %-бен.

9. "Танылмайтын активтердің танылатын активтерге қатынасы" К5 коэффициенті мынадай формула бойынша есептеледі:

$$K5 = \frac{A_t - TA_t - AKMPШ_t}{TA_t} * 100\% ,$$

мұндағы:

A_t

– есепті күнге активтердің жалпы сомасы;

TA_t – есепті күнге активтерді сапасы мен өтімділік (бұдан әрі – АКЛ) бойынша жіктеуді ескере отырып олардың жалпы сомасы, баланс бойынша сомасы;

$AKMPШ_t$ - есепті күнге мәлімделген, алайда реттелмеген шығындар бойынша қайта сақтандыру активтері (күнсыздануға резервтерді шегергенде).

10. "Дюрацияның салыстырмалы өзгеруі" К6 коэффициенті екі есеп айырысу формуладан және рұқсат етілген мәндерден тұратын К61 және К62 екі бөліктен тұрады . К61 сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының портфелі бойынша барлық мерзімге есептеледі, ал К62 10 жылдан астам мерзімге есептеледі. Бұл ретте К6 мәні ең төменгі К61 және К62 мәндерін қабылдайды және мынадай формула бойынша есептеледі:

$$К6 = \left(\frac{ИД_t}{МД_t} - \frac{ИД_{t-1}}{МД_{t-1}} \right) * 100\% ,$$

мұндағы:

$ИД_t$

– есепті күнге инвестицияларды қайтару мерзімі;

$МД_t$

– есепті күнге міндеттемелерді орындау мерзімі;

$ИД_{t-1}$

– алдыңғы есепті күнге инвестицияларды қайтару мерзімі;

$МД_{t-1}$

– алдыңғы есепті күнге міндеттемелерді орындау мерзімі.

Инвестицияны қайтару мерзімі өтеу күні бар әрбір инвестиция үшін жеке есептелген дюрациялар бойынша орташа өлшенген мәнді табу жолымен есептеледі.

Міндеттемелерді орындау мерзімі әрбір сақтандыру шарты үшін жеке есептелген міндеттемелерді орындау мерзімдері бойынша орташа алынған мәнді табу жолымен есептеледі.

11. "Үлестес және (немесе) ерекше байланыстағы тұлғалардың капиталға инвестициялары" К7 коэффициенті мынадай формула бойынша есептеледі:

$$К7 = \frac{ДБҮ_t + ИҮ_t}{К_t} * 100\% ,$$

мұндағы:

$ДБҮ_t$

– есепті күнге үлестес және (немесе) байланысты тұлғалар бойынша дебиторлық берешек;

IY_t

– есепті күнге үлестес және (немесе) байланысты тұлғаларға инвестициялар;

K_t

– есепті күнге меншікті капитал.

12. "Қайта сақтандыруға берілген сыйлықақылардың сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша қабылданған сыйлықақыларға қатынасы" $K8$ коэффициенті сақтандырудың әр сыныбы бойынша есептеледі. Бұл ретте, $K8$ мәні мынадай формула бойынша есептелетін, арасында ең жоғары мәнді қабылдайды:

$$K8_i = \frac{СПП_{ti}}{СП_{ti}} * 100\%,$$

мұндағы:

$ҚСС_t - i$ – i – ші сақтандыру сыныбы бойынша есепті күнге қайта сақтандыруға берілген сақтандыру сыйлықақылары;

$СС_t$ – есепті күнге i – ші сақтандыру сыныбы бойынша шығыстарды шегергенде, сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын бұзуға байланысты сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша қабылданған сақтандыру сыйлықақылары.

13. "Қол қойылған сыйлықақыларының өзгеруі" $K9$ коэффициенті мынадай формула бойынша есептеледі:

$$K9 = \frac{СС_t - СС_{t-1}}{СС_{t-1}} * 100\% ,$$

мұндағы:

$СС_t$ – есепті күнгі жағдай бойынша сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын бұзуға байланысты шығыстарды шегергенде сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша қабылданған сақтандыру сыйлықақылары;

$СС_{t-1}$ – алдыңғы есепті күнгі жағдай бойынша сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын бұзуға байланысты шығыстарды шегергенде сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша қабылданған сақтандыру сыйлықақылары.

14. "Сақтандыру сыйлықақыларының сыныптар бойынша құрылымының өзгеруі" $K10$ коэффициенті мынадай формула бойынша есептеледі:

$$K10 = \frac{\sum_{i=1}^N \left| \frac{cc_t^i}{CC_t} - \frac{cc_{t-1}^i}{CC_{t-1}} \right|}{N} * 100\% ,$$

мұндағы:

CC_t^i

– есепті күнгі жағдай бойынша сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын бұзуға байланысты шығыстарды шегергенде сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша қабылданған сақтандырудың і- сыныбы бойынша сақтандыру сыйлықақылары;

CC_t

– есепті күнгі жағдай бойынша сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын бұзуға байланысты шығыстарды шегергенде сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша қабылданған сақтандыру сыйлықақылары;

CC_{t-1}^i

– алдыңғы есепті күнгі жағдай бойынша сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын бұзуға байланысты шығыстарды шегергенде, сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша қабылданған сақтандырудың і- сыныбы бойынша сақтандыру сыйлықақылары;

CC_{t-1}

– алдыңғы есепті күнгі жағдай бойынша сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын бұзуға байланысты шығыстарды шегергенде сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша қабылданған сақтандыру сыйлықақылары;

N

– сақтандыру сыныптарының саны.

15. "Танылатын активтер құрылымының өзгеруі" K11 коэффициенті мынадай формула бойынша есептеледі:

$$K11 = \frac{\sum_{i=1}^{12} \left| \frac{ЖА_t^i - ЖА_{t-1}^i}{ЖА_t - ЖА_{t-1}} \right|}{12} * 100\% ,$$

мұндағы:

$ЖА_t^i$

– есепті күнгі жағдай бойынша i -ші танылатын активтің сомасы, баланс бойынша сома ;

$ЖА_t$

– есепті күнгі жағдай бойынша танылатын активтердің сомасы, баланс бойынша сома;

$ЖА_{t-1}^i$

– алдыңғы есепті күнгі жағдай бойынша i -ші танылатын активтің сомасы, баланс бойынша сома;

$ЖА_{t-1}$

– алдыңғы есепті күнгі жағдай бойынша танылатын активтердің сомасы.

Танылатын активтер ретінде Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 14794 болып тіркелген, Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Басқармасының 2016 жылғы 26 желтоқсандағы № 304 қаулысымен белгіленген Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының және сақтандыру тобының пруденциялық нормативтерінің және сақталуға міндетті өзге де нормалар мен лимиттердің нормативтік мәндері мен есептеу әдістемелерінің 39-тармағына сәйкес СӨА анықтамасына жатқызылатын баланстық құны бойынша активтер қабылданады.

К11 коэффициентін есептеу үшін танылатын активтердің құрылымы:

- 1) ақша;
- 2) салымдар;
- 3) Қазақстан Республикасының мемлекеттік бағалы қағаздары;
- 4) Қазақстан Республикасының жергілікті атқарушы органдары шығарған борыштық бағалы қағаздар;
- 5) Қазақстан Республикасының заңды тұлғаларының мемлекеттік емес бағалы қағаздары;
- 6) шет мемлекеттердің бағалы қағаздары;
- 7) шетелдік эмитенттердің мемлекеттік емес бағалы қағаздары;
- 8) халықаралық қаржы ұйымдары шығарған мемлекеттік емес борыштық бағалы қағаздар;
- 9) қор биржасының ресми тізіміне енгізілген инвестициялық қорлардың бағалы қағаздары;
- 10) пайлар;
- 11) Қазақстан Республикасының заңды тұлғаларын исламдық қаржыландыру құралдары;
- 12) өзге де активтер.

16. "Сақтандыру сыйлықақыларына қатысты резервтеудің өзгеруі" K12 коэффициенті мына формула бойынша есептеледі:

$$K12 = \left(\frac{CP_t - CP_{t-1}}{CC_t} - \frac{CP_{t-1} - CP_{t-2}}{CC_{t-1}} \right) * 100\% ,$$

мұндағы:

CC_t – есепті күнгі жағдай бойынша сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын бұзуға байланысты шығыстарды шегергенде сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша қабылданған сақтандыру сыйлықақылары;

CC_{t-1} – алдыңғы есепті күнгі жағдай бойынша сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын бұзуға байланысты шығыстарды шегергенде сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша қабылданған сақтандыру сыйлықақылары;

CP_t – есепті күнгі жағдай бойынша сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының сақтандыру резервтерінің сомасы;

CP_{t-1} – алдыңғы есепті күнгі жағдай бойынша сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының сақтандыру резервтерінің сомасы;

CP_{t-2} – екінші алдыңғы есепті күнгі жағдай бойынша сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының сақтандыру резервтерінің сомасы.

Осы коэффициентті есептеуді үш жылдан аз қызметін жүзеге асырған сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы жүргізбейді.

Сақтандыру (қайта сақтандыру)
ұйымдары,
Қазақстан Республикасының
бейрезидент-сақтандыру
(қайта сақтандыру)
ұйымдарының филиалдары үшін
тәуекелдерді басқару және ішкі
бақылау жүйесін
қалыптастыру қағидаларына
7-қосымша
Нысан

Әкімшілік деректерді жинауға арналған нысан

Қайда ұсынылады: қаржы нарығы мен қаржы ұйымдарын реттеу, бақылау және қадағалау жөніндегі уәкілетті органға

Әкімшілік деректерді өтеусіз негізде жинауға арналған нысан <https://www.gov.kz> интернет-ресурсына орналастырылды

"өмірді сақтандыру" саласында қызметін жүзеге асыратын сақтандыру ұйымдарына арналған гәп-талдау

Әкімшілік деректерді өтеусіз негізде жинауға арналған нысан индексі: GAP-LI1

1.2.1	<p>"BB"- т е н төмен емес ұзақ мерзімді кредиттік рейтингі немесе баска рейтингті к агенттікт ердің бірінің осыған ұқсас деңгейде г і рейтингі немесе Standard & Poor's ((Стандард энд Пурс) ұлттық шкаласы бойынша "kzBB"- т е н төмен емес рейтингті к бағасы немесе баска рейтингті к агенттікт ердің бірінің осыған ұқсас деңгейде г і рейтингі бар ((негізгі борышты ң және есептелге н сыйақын ы ң сомалары</p>								
-------	--	--	--	--	--	--	--	--	--

н
есептеген
де);
күмәнді
борышта
р
бойынша
резервті
шегерген
д е
Standard
& Poor's ((Стандард
энд Пурс
)
агенттігі
н і ң
халықара
л ы қ
шкаласы
бойынша
"А-"-тен
төмен
емес
шетел
валютасы
ндағы
ұзақ
мерзімді
кредиттік
рейтингі
немесе
басқа
рейтингті
к
агенттікт
ердің
бірінің
осыған
ұқсас
деңгейде
г і
рейтингі
б а р
бейрезид
ент-бас
банктері
резидент-
еншілес
банктер
болып
табылаты
н
Қазақста

<p>н Республи касының екінші деңгейде г і банктерін дегі салымдар (негізгі борышты ң және есептелге н сыйақын ы ң сомалары н есептеген де)</p>								
<p>күмәнді борышта р бойынша резервті шегерген д е , Standard & Poor's ((Стандард энд Пурс) агенттігі н і ң халықара л ы қ шкаласы бойынша "В"-дан " В+ "-ке дейінгі ұзақ мерзімді рейтингі немесе баска рейтингті к агенттікт ердің бірінің осыған ұқсас деңгейде</p>								

<p>1.2.2</p> <p>г і рейтингі немесе Standard & Poor's (Стандард энд Пурс) ұлттық шкаласы бойынша "kzB+"-тен "kzBB-"-ке дейінгі рейтингті к бағасы б а р Қазақста н Республи касының екінші деңгейде г і банктерін дегі салымдар (негізгі борышты ң және есептелге н сыйақын ы ң сомалары н есептеген де)</p>								
<p>Күмәнді борышта р бойынша резервті шегерген де , Қазақста н Республи касының Қаржы министрл ігі және Қазақста н</p>								

<p>1.3</p> <p>Республикасының Ұлттық Банкі шығарған Қазақстан Республикасының мемлекеттік бағалы қағаздары (оның ішінде шет мемлекеттердің заңнамасына сәйкес эмиссияланған)</p>								
<p>1.4</p> <p>Күмәнді борыштар бойынша резервті шегергенде, Қазақстан Республикасының жергілікті атқарушы органдары шығарған, Қазақстан Республикасының аумағында қызметін жүзеге асыратын қор биржасының</p>								

	ресми тізіміне енгізілген борыштық бағалы қағаздар (негізгі борыш пен есептелген сыйақы сомаларын есептегенде)							
1.5	Қызметін Қазақстан Республикасының аумағында жүзеге асыратын қор биржасының ресми тізіміне кіретін Қазақстан Республикасының заңды тұлғаларының мемлекеттік емес бағалы қағаздары, оның ішінде:							
	күмәнді борыштар бойынша резервті шегергенде, Standard & Poor's (стандарт энд Пурс							

1.5.1

)
агенттігі
н і ң
халықара
л ы қ
шкаласы
бойынша
"BB"-
т е н
төмен
емес
ұзақмерзі
м ді
кредиттік
рейтингі
немесе
басқа
рейтинг
агенттікт
ерінің
бірінің
осыған
ұқсас
деңгейде
г і
рейтингі
немесе
Standard
& Poor's (стандарт
энд Пурс
) ұлттық
шкаласы
бойынша
"kzBB"-
т е н
төмен
емес
рейтингті
к бағасы
немесе
басқа
рейтинг
агенттікт
ерінің
бірінің
ұлттық
шкаласы
бойынша
осыған
ұқсас
деңгейде
г і
рейтингі

	бар эмитенттердің акциялары және осы акциялар базалық активі болып табылатын депозитарлық қолхаттар							
1.5.2	күмәнді борыштар бойынша резервті шегергенде, 1.4.1- жолда көрсетілген акциялар ды қоспағанда, Қазақстан қор биржасы индексінің өкілдік тізіміндегі эмитенттердің акциялары және осы акциялар базалық активі болып табылатын депозитарлық қолхаттар							
	күмәнді борыштар							

1.5.3

р бойынша резервті шегерген де, Standard & Poor's (Стандарт энд Пурс) агенттігінің халықаралық шкаласы бойынша "B"-тен "B+"-ке дейінгі ұзақмерзімді кредиттік рейтингі немесе басқа рейтингтік агенттіктердің бірінің осыған ұқсас деңгейдегі рейтингі немесе Standard & Poor's (Стандарт энд Пурс) ұлттық шкаласы бойынша "kzB+"-тан "kzBB"-қа дейінгі рейтингтік бағасы немесе басқа рейтингтік агенттік

<p>ердің бірінің ұлттық шкаласы бойынша осыған ұқсас деңгейде г і рейтингі б а р эмитентт ердің акциялар ы және о с ы акциялар базалық активі болып табылаты н депозита рлық қолхатта р</p>								
<p>күмәнді борышта р бойынша резервті шегерген де, 1.4.1, 1.4.2 және 1.4.3- жолдарда көрсетілг е н акциялар д ы қоспаған д а , Қазақста н Республи касының бағалы қағаздар нарығы туралы заңнамас ы н а сәйкес</p>								

1.5.4

шығарыл
ған,
Нормати
втік
құқықты
к
актілерді
мемлекет
тік тіркеу
тізілімінд
е №
15175
болып
тіркелген
Қазақста
н
Республи
касы
Ұлттық
Банкі
Басқарма
сының
2017
жылғы 27
наурызда
ғы № 54
қаулысы
мен
бекітілге
н
Эмитентт
ерге және
олардың
қор
биржасы
нда
айналыск
а
жіберілет
ін бағалы
қағаздар
ына,
сондай-а
қ қор
биржасы
тізімінің
жекелеге
н
санаттар
ына
қойылат
ын
талаптарғ
а (бұдан

<p>әрі - № 5 4 Талаптар) сәйкес айналыск а жіберілге н акциялар және осы акциялар базалық активі болып табылаты н депозита рлық қолхатта р</p>								
<p>күмәнді борышта р бойынша резервті шегерген де, Қазақста н Республи касының бағалы қағаздар нарығы туралы заңнамас ына және Standard & Poor's (Стандард энд Пурс) халықара лық шкаласы бойынша "BB-"- тен төмен емес ұзақ мерзімді кредиттік рейтингі немесе</p>								

1.5.5

басқа рейтингтік агенттіктердің бірінің осыған ұқсас деңгейдегі рейтингі немесе Standard & Poor's (стандарт энд Пурс) ұлттық шкаласы бойынша "kzBB" төмен емес рейтингтік бағасы немесе басқа рейтингтік агенттіктердің бірінің ұлттық шкаласы бойынша осыған ұқсас деңгейдегі рейтингі бар (эмитент) басқа мемлекеттердің заңнамасына сәйкес шығарылған борыштық бағалы қағаздар (негізгі борыш

1.5.6	<p>& Poor's (Стандард энд Пурс) ұлттық шкаласы бойынша "kzB+"-тен "kzBB"-ке дейінгі рейтингтік бағасы немесе басқа рейтингтік агенттіктердің бірінің ұлттық шкаласы бойынша осыған ұқсас деңгейдегі рейтингі бар (эмитент) шет мемлекеттердің заңнамасына сәйкес шығарылған борыштық бағалы қағаздар (негізгі борыш пен есептелген сыйақы сомаларын есептегенде)</p>								
	күмәнді борыштар бойынша резервті								

<p>1.5.7</p> <p>шегерген де, 1.4.5 және 1.4.6-жолдарда көрсетілген борыштық бағалы қағаздарды қоспағанда, № 54 Талаптарға сәйкес қор биржасына айналысқа жіберілген борыштық бағалы қағаздар (негізгі борышпен есептелген сыйақы сомаларын есептегенде)</p>								
<p>1.6</p> <p>Күмәнді борыштар бойынша резервті шегергенде, "Сақтандыру төлемдеріне кепілдік беру қоры" акционерлік қоғамының акциялары</p>								

1.7	<p>Күмәнді борышта р бойынша резервті шегерген де , Standard & Poor's (Стандарт энд Пурс) агенттігінің халықаралық шкаласы бойынша "В"-тен төмен емес тәуелсіз рейтингтік бағасы немесе басқа рейтингтік агенттіктердің бірінің осыған ұқсас деңгейдегі рейтингі бар шет мемлекеттердің орталық үкіметтері шығарған , мемлекеттік мәртебесі бар бағалы қағаздар</p>								
1.8	Шетелдік ұйымдар шығарған мемлекет								

	тік емес бағалы қағаздар:								
1.8.1	күмәнді борыштар бойынша резервті шегерген де, Standard & Poor's (Стандард энд Пурс) агенттігінің "BBB-"-тен төмен емес халықаралық рейтингтік бағасы немесе басқа рейтингтік агенттіктердің бірінің осыған ұқсас деңгейдегі рейтингі бар эмитенттердің акциялары және осы акциялар базалық активі болып табылатын депозитарлық қолхаттар								
	күмәнді борыштар								

<p>1.8.2</p> <p>р бойынша резервті шегерген де, Standard & Poor's (Стандарт энд Пурс) агенттігінің "BBB-"-тен төмен емес халықаралық рейтингтік бағасы немесе басқа рейтингтік агенттіктердің бірінің осыған ұқсас деңгейдегі рейтингі бар борыштық бағалы қағаздар (негізгі борыш пен есептелген сыйақы сомаларын есептегенде)</p>								
<p>Тізбесі Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде №</p>								

1.9

14794
болып
тіркелген
,
Қазақста
н
Республи
касы
Ұлттық
Банкі
Басқарма
сының
2016
жылғы 26
желтоқса
ндағы №
304 қаул
ысымен
белгіленг
е н
Сақтанды
ру (қайта
сақтанды
ру)
ұйымын
ың және
сақтанды
ру
тобының
пруденци
ялық
норматив
терінің
және
сақталуға
міндетті
өзге де
нормалар
мен
лимиттер
дің
норматив
тік
мәндеріні
ң және
оларды
есептеу
әдістемес
інің (бұдан әрі
-
Нормати
втер) 39-
тармағын

д а айқындал ғ а н халықара л ы қ қаржы ұйымдар ының бағалы қағаздар ы								
Лондон бағалы металдар қауымдас тығы ((London Bullion Market Associati on) ((Лондон буллиан маркет ассосиэй ш н) қабылдағ ан және о с ы қауымдас тықтың құжаттар ында " (London сапалы жеткізу" стандарт ы (" (London Good Delivery") (" (Лондон г у д деливери ") ретінде белгіленг е н халықара лық сапа стандартт арына сәйкес келетін								

<p>1.10</p> <p>тазартыл ған бағалы металдар және металл депозитт ер, оның ішінде Қазақста н Республи касының "Standard & Poor's" агенттігі нің халықара лық шкаласы бойынша "AA"-дан төмен емес рейтингті к бағасы немесе басқа рейтингті к агенттікт ердің бірінің осыған ұқсас деңгейде гі рейтингі бар бейрезид ент банктерін дегі металл депозитт ер</p>								
<p>1.11</p> <p>Пайлар - барлығы, оның ішінде:</p>								
<p>күмәнді борышта р бойынша</p>								

1.11.1	резервті шегерген де, Нормативтердің 38-бабының 23) тармақшасының талаптарына сәйкес келетін пайлар								
1.11.2	күмәнді борыштар бойынша резервті шегерген де, Нормативтердің 38-бабының 24) тармақшасының талаптарына сәйкес келетін пайлар								
1.11.3	күмәнді борыштар бойынша резервті шегерген де, ашық және аралық инвестициялық пайқорларының пайлары								
	Нормативтердің 38-бабының								

<p>1.12</p> <p>25), 26) тармақшаларының талаптарына сәйкес келетін исламдық қаржыландыру құралдары</p>								
<p>1.13</p> <p>Бағалы қағаздардың эмитенттеріне бағалы қағаздардың номиналдық құны бойынша қойылатын, бағалы қағаздар шығарылымының проспектісінде көзделген олардың айналыс мерзімінің (бағалы қағаздар шығарылымы проспектісінің талаптары бойынша мерзімі өтпеген) аяқталуына байланысты</p>								

	туындаған талаптар								
2	Баланс бойынша активтер								
3	Сақтандыру сыныптары бойынша міндеттемелер								
3.1	Өмірді сақтандыру								
3.2	Аннуитеттік сақтандыру								
3.3	Жазатайым оқиғалардан сақтандыру								
3.4	Ауырған жағдайдан сақтандыру								
4	Гэп көрсеткіші (1-жол - 3-жол)								
5	Гэп-тің активтердің пайызымен берілген көрсеткіші (4-жол /2-жол)								
6	Кумулятивтік гэп								
7	Активтердің пайызымен берілген								

кумулятивтік гәп (6-жол/2-жол)									
--------------------------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Ескертпе: әкімшілік деректерді жинауға арналған нысанды толтыру бойынша түсіндірме осы нысанға қосымшада келтірілген.

Атауы _____

Мекенжайы _____

Телефоны _____

Электрондық почта мекенжайы _____

Бірінші басшы немесе оның гәп-талдауға қол қоюға уәкілетті тұлғасы _____

тегі, аты, әкесінің аты (ол бар болса), қолы, телефоны

Тәуекелдерді басқару бөлімшесінің басшысы

тегі, аты, әкесінің аты (ол бар болса), қолы, телефоны

Күні 20__ жылғы "_____" _____

"Өмірді сақтандыру" саласында
қызметін жүзеге асыратын
сақтандыру (қайта сақтандыру)
ұйымдарына арналған
гәп-талдау нысанына
қосымша

Әкімшілік деректерді өтеусіз негізде жинауға арналған нысанды толтыру бойынша түсіндірме

"Өмірді сақтандыру" саласында қызметін жүзеге асыратын сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдарына арналған гәп-талдау (индекс – GAP-LI1, кезеңділік – жыл сайын)

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Әкімшілік деректерді жинауға арналған нысанды толтыру бойынша осы түсіндірме (бұдан әрі – Түсіндірме) "Өмірді сақтандыру" саласында қызметін жүзеге асыратын сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдарына арналған гәп-талдау" әкімшілік деректерін жинауға арналған нысанды (бұдан әрі – Нысан) толтыру жөнінде бірыңғай талаптарды айқындайды.

2. "Өмірді сақтандыру" саласында қызметін жүзеге асыратын сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы нысанды есепті жылдан кейінгі жылдың 30 сәуірінен кешіктірмей жыл сайын толтырады.

3. Нысанды толтыру кезінде пайдаланылатын өлшем бірлігі теңгемен және пайыздармен (үтірден кейін екінші белгіге дейін) белгіленеді. 500 (бес жүз) теңгеден аз

сома 0 (нөлге) дейін дөңгелектенеді, ал 500 (бес жүз) теңгеге тең және одан жоғары сома 1000 (бір мың) теңгеге дейін дөңгелектенеді.

4. Нысанға бірінші басшы немесе гәп-талдауға қол қоюға уәкілетті тұлға, сондай-ақ тәуекелдерді басқару жөніндегі бөлімшенің басшысы қол қояды.

2-тарау. Нысан бойынша түсіндірме

5. 1-2-жолдарда сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының қаржы құралдары көрсетіледі.

6. 3-3.4-жолдарда сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының қаржы міндеттемелері көрсетіледі.

7. 3 - 9-бағандарда сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы дебиторлардың міндеттемелерін орындауды талап ететін және кредиторлардың талаптарын орындайтын ең қысқа мерзімдегі активтер (міндеттемелер) көрсетіледі.

8. 10-бағанда өтеу мерзімі жоқ активтер көрсетіледі.

9. 6-жолда кумулятивтік гәп мынадай формула бойынша есептеледі:

$$\text{Кумулятивтік гәп}_i = \sum_{i=1}^i \text{Көрсеткіш гәп}_i$$

Сақтандыру (қайта сақтандыру)
ұйымдары,
Қазақстан Республикасының
бейрезидент-сақтандыру
(қайта сақтандыру)
ұйымдарының филиалдары үшін
тәуекелдерді басқару және ішкі
бақылау жүйесін
қалыптастыру қағидаларына
8-қосымша

Андеррайтинг тәуекелін басқаруға қойылатын талаптар

1. Директорлар кеңесі андеррайтинг тәуекелін тиімді басқару мақсатында:

1) андеррайтинг жөніндегі саясатты бекітеді;

2) сюрвейер (болған кезде) және андеррайтер (андеррайтинг бөлімшесі), актуарий, тәуекелдерді басқару бөлімшесінің қорытындысы негізінде, жекелеген сақтандыру (қайта сақтандыру) шартын жасасу туралы немесе міндеттемелер сомасы (сақтандыру сомасы) не сақтандыру төлемінің мөлшері ұйымның сақтандыру резервтеріндегі қайта сақтандырушының үлесін шегере отырып активтер сомасының жиырма бес пайызынан асатын сақтандыру төлемін жүзеге асыру жөнінде шешім қабылдайды;

3) сақтандыру (қайта сақтандыру) шартын жасасу туралы шешімді сақтандыру делдалы, андеррайтер (андеррайтинг бөлімшесі), басқарма, андеррайтингтік кеңес, директорлар кеңесі қабылдайтын, сақтандыру сыныптары (түрлері) бойынша жеке сақтандыру (қайта сақтандыру) шарты бойынша жауапкершілік (сақтандыру сомалары) лимиттерін кемінде жылына бір рет белгілейді және қайта қарайды;

4) әрбір сақтандыру түрі бойынша жеке сақтандыру қағидаларын бекітеді.

2. Андеррайтинг жөніндегі саясат мыналарды:

1) андеррайтингке байланысты негізгі тәуекелдер туралы ақпаратты;

2) сақтандыру қағидаларын әзірлеу және келісу рәсімдерін;

3) сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын (сақтандыру полистерін) рәсімдеу рәсімдерін;

4) сақтандыру делдалының, андеррайтердің (андеррайтинг бөлімшесінің) және андеррайтингтік кеңестің құқықтарын, міндеттерін және жауапкершілігін;

5) андеррайтингті өткізу үшін ақпаратты жинау, өңдеу, және талдау тәртібін;

6) тәуекелдері бағалауға ықпал ететін факторларды;

7) андеррайтердің (андеррайтинг бөлімшесінің) және андеррайтингтік кеңестің, сақтандыру тәуекелін қайта сақтандырушымен келісуді қоса алғанда, андеррайтингтік шешімді қабылдау процесін;

8) сақтандыру делдалдарымен жасалған шарттардың (агенттік келісімдер) талаптарына қойылатын талаптарды;

9) қаржы көрсеткіштерін және статистикалық ақпаратты талдау негізінде қызметкер еңбек (қызметтік) міндеттерін атқарған кезде оны жазатайым оқиғалардан міндетті сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру сыйлықақыларына түзету коэффициенттерін белгілеу әдістемесін;

10) директорлар кеңесінің ұйғаруы бойынша өзге де мәселелерді регламенттейді.

3. Андеррайтингтік кеңес мыналарды:

1) директорлар кеңесі бекіткен лимиттер шегінде андеррайтингтік шешімдер қабылдауды;

2) қабылданған тәуекелдердің барабар бағалануына бақылау жүргізуді;

3) сақтандыруға қабылданатын объекті және тәуекелдер бойынша барабар сақтандыру тарифын қамтамасыз етуді;

4) сақтандыруға қабылданатын тәуекелдер бойынша сақтандырып өтеудің талаптарын белгілеуді;

5) алынған нетто-сыйлықақылар мен белгілі уақыт ішінде жасалған сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша жүзеге асырылған сақтандыру төлемдері арасындағы оң айырманың өсуін (сақтандыру жағдайларының басталуы өлшемшарттары ықтималдылығын ескере отырып) қамтамасыз етуді жүзеге асырады.

Нетто-сыйлықақы – актуарий актуарлық әдістер негізінде бағалаған, ұйым ұйымның өзге де шығыстарын өтеуді есепке алмай сақтандыру төлемдерін жүзеге асыру бойынша ғана міндеттер қабылдағаны үшін төлеуге жататын ақша сомасы;

б) сақтандыру (қайта сақтандыру) шартына енгізілетін негізгі және қосымша талаптардың тізбесін анықтауды жүзеге асырады.

4. Басқарма директорлар кеңесі белгілеген лимит шегінде жеке сақтандыру (қайта сақтандыру) шартын жасасу бойынша андеррайтингтік шешім қабылдайды.

5. Андеррайтердің (андеррайтинг бөлімшесінің) негізгі функцияларына мыналар жатады:

1) андеррайтинг бөлімшесі сақтандыру (қайта сақтандыру) шартын жасасқанға дейін:

сақтандыру жағдайының басталуы ықтималдығының ұлғаюына елеулі ықпал ететін тәуекелдерді туындататын факторларды сақтандыру жағдайларының түрлеріне және сақтандыру объектілеріне, сондай-ақ сақтандыру тарифтерін есептеген кезде оларды есепке алу мүмкіндігіне қарай анықтауды және есепке алуды;

қабылданатын тәуекелдерді және олардың ықтимал салдарын жеке бағалауды және талдауды;

қауіптілік дәрежесі бойынша тәуекелдерді саралауды;

сақтандырылған объектінің, тәуекелдердің дамуына ықпал ететін және кедергі жасайтын факторлардың жай-күйін және тәуекелдерді азайту бойынша іс-шаралардың орындалуын бағалаудың жүзеге асырылуын бақылауды;

актуариймен бірлесіп бекітілген андеррайтинг жөніндегі саясат пен ұйымның ішкі құжаттары негізінде сақтандыру сомаларын белгілеуді, тарифтерді, франшизаларды және басқа есептік көрсеткіштерді есептеуді жүзеге асырады;

2) андеррайтер (андеррайтинг бөлімшесі) сақтандыру (қайта сақтандыру) шартын жасасқаннан кейін:

жеке сақтандыру түрлерін қоспағанда, сақтандыру объектісінің жағдайына мониторингті және тәуекелдерді азайту бойынша іс-шаралар жоспарының (бар болған кезде) орындалуын бақылауды жүзеге асыра отырып, сақтандыру (қайта сақтандыру) шартына қолдау көрсетуге қатысуды;

сақтандыруға қабылданған тәуекелдердің өлшемдері өзгерген жағдайда сақтандыру тарифін қайта есептейді және сақтандыру (қайта сақтандыру) шартына өзгерістер енгізу қажеттілігіне қатысты ұсынымдар әзірлеп, оларды басқармаға немесе функциясына сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын жасау кіретін құрылымдық бөлімшеге береді;

сақтанушы міндеттемелерді бұзған жағдайда сақтандыру шартын бұзу немесе сақтандыру төлемінің мөлшерін азайту қажеттілігі туралы қорытындыны әзірлейді;

3) андеррайтингтік кеңеске ұсынымдар дайындауды;

4) директорлар кеңесі бекіткен лимиттер шегінде андеррайтингтік шешімдер қабылдауды;

5) актуариймен келісім бойынша сақтандыру жағдайының басталуы ықтималдығына елеулі әсер ететін факторлардың болуын (болмауын), сондай-ақ сақтандыру (қайта сақтандыру) шартында белгілі бір талаптың болуын (болмауын) ескеретін түзету коэффициенттерінің сандық мәндерін белгілеуді;

6) андеррайтинг мәселелері бойынша қызметкерлермен, сақтандыру делдалдарымен тұрақты негізде іс-әрекет жасауды;

7) андеррайтингтік кеңеске сақтандыру (қайта сақтандыру) шартының талаптарына қажетті өзгерістер енгізуге қатысты ұсынымдарды әзірлеуді және ұсынуды жүзеге асырады.

6. Директорлар кеңесі белгілеген андеррайтерге (андеррайтинг бөлімшесі) арналған лимиттен жоғары жеке сақтандыру (қайта сақтандыру) шартын жасау туралы андеррайтингтік шешімді қабылдау андеррайтер (андеррайтинг бөлімшесі) берген ұсынымның және тәуекелдерді басқару бөлімінің қорытындысы негізінде жүзеге асырылады.

Сақтандыру ұйымы ішкі құжатта андеррайтингтік кеңестің лимитіне дейінгі сомалар үшін ең төменгі және ең жоғары шектерді белгілейді, олар андеррайтермен (андеррайтинг бөлімшесімен) міндетті келісуді көздейді.

Андеррайтингтік шешім қабылдау кезінде мынадай талаптар:

1) сақтандыру портфелінің жай-күйі;

2) сақтандыру объектісі жатқызылатын сақтандыру түрі бойынша шығындылық коэффициенттері;

3) сақтандырылушыға және сақтандыру объектісіне байланысты тәуекелдер;

4) актуарий және Қазақстан Республикасының сақтандыру және сақтандыру қызметі туралы заңнамасында белгіленген өзінің ұстап қалу лимиттерін сақтау;

5) андеррайтингтік шешім қабылдауға әсер ететін өзге факторлар ескеріледі.

7. Андеррайтингтік шешімде мыналар қамтылады:

1) қабылдау күні және оның нөмірі;

2) соның негізінде андеррайтингтік шешім қабылданған ұсынымның берілген күні және нөмірі;

3) сақтандыру (қайта сақтандыру) шартының түрі мен талаптары;

4) сақтанушы туралы ақпарат;

5) сақтандыру (қайта сақтандыру) шартының қолданылу мерзімі;

6) сақтандыру сыныбына (сыныптарына) тиістілігі;

7) көмегі арқылы сақтандыру (қайта сақтандыру) шартын жасасу көзделетін сақтандыру агенті немесе сақтандыру брокері туралы ақпарат;

8) атқаратын лауазымдарын көрсете отырып, андеррайтингтік шешімді қабылдаған тұлғалардың қолтаңбалары.

8. Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын жасасқан кезде сақтандырылатын тәуекелдерді бағалау қағидаттары:

1) зиянның кездейсоқтығы (шығыстардың (шығындардың) пайда болу уақытының және шамасының белгісіздігі, шығыстардың пайда болуының мүдделі тұлғалардың іс-әрекеттеріне байланысты болмауы);

2) ықтимал шығынды бағалау (күтілетін шығыс (зиян) сомасы есептеледі, оның негізінде сақтандыру жарналарының мөлшері есептеледі);

3) шығыстарды (шығындарды) анықтаудың нақтылығы (айқындығы) (шартта ықтимал тәуекелдер, сақтандыру объектілері, сақтандыру оқиғасы туындаған жағдайда күтілетін сақтандыру төлемі сомасының мөлшері нақты айтылады);

4) сақтандыру тәуекелдерін бөлудің бір-біріне тәуелді болмауы ескеріледі.

9. Ұйым мыналарды қамтитын сақтандыру ісін қалыптастырады:

1) сақтанушының (сақтандырылушының) сақтандыруға қол қойған, оның ішінде сақтанушының сақтандыру талаптарымен танысқаны және оның сақтандыру қағидаларының көшірмесін алғаны (егер сақтандыру (қайта сақтандыру) шарты қосылу шарты (сақтандыру полисі) нысанында жасалған болса) туралы мәліметтері бар өтініш.

Сақтанушының (сақтандырылушының) қолтаңбасының болуы жөніндегі талап электрондық нысанда жасалған шарттарға қолданылмайды;

2) көлік құралдары иелерінің азаматтық-құқықтық жауапкершілігін, тасымалдаушының жолаушылар алдындағы азаматтық-құқықтық жауапкершілігін міндетті сақтандыру сыныптары бойынша жасалған шарттарды қоспағанда, сақтандыру (қайта сақтандыру) шарты бойынша андеррайтингтік шешім немесе оның көшірмесі;

3) сақтанушы (сақтандырылушы, пайда алушы) және сюрвейер андеррайтингтік шешім қабылдау үшін ұсынған құжаттардың көшірмелері;

4) сақтандыру (қайта сақтандыру) шарты және (немесе) сақтандыру полисі және енгізілген өзгерістер;

5) жылжымалы және (немесе) жылжымайтын мүлікті сақтандыру (қайта сақтандыру) объектісінің жай-күйін мониторингтеу нәтижелері туралы жазбалар.

10. Электрондық нысанда жасалған сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша сақтандыру ісі электрондық нысанда қалыптастырылады.

Сақтандыру ісі қағаз тасымалдағышта және (немесе) электрондық нысанда сақталады.

Сақтандыру (қайта сақтандыру)
ұйымдары,
Қазақстан Республикасының
бейрезидент-сақтандыру
(қайта сақтандыру)
ұйымдарының филиалдары үшін
тәуекелдерді басқару және ішкі

Қайта сақтандыру тәуекелін басқаруға қойылатын талаптар

1. Директорлар кеңесі қайта сақтандыру тәуекелін тиімді басқару мақсатында:

1) қайта сақтандыру саясатын;

2) шешімдер қабылдауды басқарма, андеррайтингтік кеңес немесе директорлар кеңесі жүзеге асыратын кіріс қайта сақтандыру (осыған сәйкес ұйым қайта сақтанушының сақтандыру тәуекелдерінің бір бөлігін қабылдайтын қайта сақтандыру шарты) және шығыс қайта сақтандыру (осыған сәйкес ұйым сақтандыру тәуекелдерінің бір бөлігін қайта сақтандыруға беретін қайта сақтандыру шарты) шарттарының лимиттерін (түрлерін) бекітеді.

2. Қайта сақтандыру саясаты:

1) қайта сақтандыруға байланысты негізгі тәуекелдер туралы ақпаратты;

2) қайта сақтандыру шарттарын жасау кезінде Сақтандыру қызметі туралы Қазақстан Республикасының заңнамасының сақталуын бақылауды қамтамасыз ету тәртібін;

3) қайта сақтандыру бойынша контрәріптесті таңдау өлшемшарттарын;

4) қайта сақтандыру жөніндегі контрәріптестердің іскерлік қатынастар белгілегенге дейінгі (шарт жасасқанға дейінгі) қызметін бағалауды;

5) қайта сақтандыру жөніндегі контрәріптестермен (қайта сақтандырушылармен) бұдан былайғы іс-әрекет барысында қаржылық жағдайына, оның ішінде олардың рейтингтік көрсеткіштеріне тұрақты мониторинг жүргізу тәртібін;

6) сақтандыру тәуекелдерінің орнын толтыру үшін пайдаланылатын қайта сақтандыру түрлерін сипаттауды;

7) қайта сақтандыру арқылы автоматты түрде жабылатын (облигаторлық қайта сақтандыру) немесе қайта сақтандыруға толық немесе ішінара берілетін (белгілі бір үлеспен) (факультативті қайта сақтандыру) тәуекелдер бойынша сақтандыру сомалары (мөлшері) және түрлері бойынша лимиттерді;

8) бір қайта сақтандырушыдағы қайта сақтандырумен орнын толықтырудың ең жоғары сомасын;

9) актуарий есептеген сақтандыру портфелі, сыныбы, түрі және сақтандыру (қайта сақтандыру) шарты бойынша өзінің ұстап қалу лимиттерін қамтиды. Өзінің ұстап қалу лимиттері сақтандыру тәуекеліне және (немесе) сақтандыру жағдайына белгіленуі мүмкін.

10) директорлар кеңесінің ұйғаруы бойынша өзге де мәселелерді қамтиды.

3. Басқарма жыл сайын қайта сақтандыру саясатының ағымдағы нарықтық жағдайға сәйкес келуін бағалайды және қажет болған жағдайда, оның қайта қаралуына бастама

жасайды. Қайта сақтандыру саясаты андеррайтинг жөніндегі саясат не қайта сақтандырушының мәртебесі өзгерген жағдайда түзетіледі.

4. Ішкі аудит қызметі төмендегілерді:

1) қайта сақтандыру шарттарын;

2) тиісті қайта сақтандырушыны сақтандыру жағдайының басталғаны туралы хабардар ету жүйесін;

3) сақтандыру жағдайы басталған кезде қайта сақтандырушыдан төлем алуды аудиторлық тексеруді жүзеге асырады.

5. Қайта сақтандыру бөлімшесі қайта сақтандыру саясатын іске асыруға байланысты барлық қабылданатын шешімдерді құжат түрінде ресімдейді.

6. Қайта сақтандыру бөлімшесі ай сайын тәуекелдерді басқару бөлімшесіне директорлар кеңесіне тоқсан сайынғы негізде бұдан әрі беру үшін:

1) қайта сақтандыру бойынша тәуекел туындататын факторларды (оның ішінде аймақтық, нарықтық, саяси, экономикалық жағдайлар);

2) қайта сақтандыру жөніндегі әрбір контрәріптестің (қайта сақтандырушының) кредиттік рейтингіне, сондай-ақ кредиттік рейтинг өзгеруінің уәкілетті орган белгілеген пруденциялық нормативтердің және сақталуы міндетті нормалары мен лимиттердің есептелуіне ықпалына мониторинг жүргізуді бағалау, өлшеу және талдау нәтижелері туралы есеп береді.

7. Қайта сақтандыру бөлімшесі мынадай:

1) қайта сақтандырушының атауы;

2) қайта сақтандырушының қаржылық орнықтылығының рейтингісі;

3) қайта сақтандыруға берілген жауапкершілік үлесі;

4) қайта сақтандырушы андеррайтерінің, сақтандыру брокерінің (қайта сақтандыру шартын жасауға жауапты тұлғаның) байланыс деректері;

5) тәуекелді қайта сақтандыруға қабылдаған (тәуекелді қайта сақтандыруға қабылдау бойынша шешім қабылдаған) жауапты тұлға туралы ақпарат бар қайта сақтандырушылардың тізілімін жүргізеді.

8. Қайта сақтандыру бөлімшесі жыл сайын қайта сақтандыру шарты жасалған не жасалуы жоспарланып отырған әрбір қайта сақтандырушының қаржылық орнықтылығын талдауды (резидент - қайта сақтандырушылар үшін активтерді, сақтандыру резервтерін, міндеттемелерді өтеу үшін меншікті капитал жеткіліктілігін, шығыстар мен кірістерді, ақша қаражатының қозғалысын талдауды қоса алғанда, бейрезидент қайта сақтандырушылар үшін қаржылық орнықтылықты талдау қолжетімді ақпарат негізінде жүзеге асырылады) соңғы аяқталған 3 (үш) қаржы жылының қаржылық есептілігі (резидент - қайта сақтандырушылар үшін) негізінде жүзеге асырады.

9. Қайта сақтандыру бөлімшесі:

қайта сақтандырушының заңды тұлға ретінде тіркелуін;

тиісті мемлекеттің заңнамасы бойынша лицензия не қайта сақтандыру қызметін жүзеге асыруға рұқсат талап етілмейтін жағдайларды қоспағанда, қайта сақтандыру қызметін жүзге асыруға тиісті мемлекеттің тиісті уәкілетті органының лицензиясының не рұқсатының болуын;

андеррайтердің (андеррайтинг бөлімшесінің) не қайта сақтандырушының өзге қызметкерінің қайта сақтандырушының атынан қайта сақтандыру шартын жасасуға өкілеттіктерін растайтын құжаттардың көшірмелерін жинауды және сақтауды жүзеге асырады.

10. Сақтандыру брокерінің қызметін пайдаланған жағдайда Сақтандыру қызметі туралы Қазақстан Республикасының заңнамасының талаптарына сәйкес қайта сақтандыру ковернотасының сақталуын және ресімделуіне бақылауды жүзеге асырады.

11. Қайта сақтандыру бөлімшесі қайта сақтандыру саясатын түзету мақсатында тоқсанына бір реттен кем емес талдауды жүргізеді және активтерді және пассивтерді басқару кеңесіне және тәуекелдерді басқару бөлімшесіне:

қайта сақтандыру шарттары жасалған қайта сақтандырушылардың қаржылық жағдайының талдауын;

қайта сақтандырушыдан соңғы 5 (бес) жылда алынған төлемдерді талдауды және сақтандыру тәуекелдерін қайта сақтандырудың мақсатқа сәйкестігін бағалауды;

актуарий белгілеген өзінің ұстап қалу лимиттерінің барабарлығын талдауды ұсынады.

Сақтандыру (қайта сақтандыру)
ұйымдары,
Қазақстан Республикасының
бейрезидент-сақтандыру
(қайта сақтандыру)
ұйымдарының филиалдары үшін
тәуекелдерді басқару және ішкі
бақылау жүйесін
қалыптастыру қағидаларына
10-қосымша

Сақтандыру төлемдері тәуекелін басқаруға қойылатын талаптар

1. Директорлар кеңесі сақтандыру төлемдері тәуекелдерін басқару шеңберінде олар бойынша шешім қабылдау директорлар кеңесінің, активтерді және пассивтерді басқару кеңесінің, басқарманың, төлемдер бөлімшесінің қызметін үйлестіруді және (немесе) бақылауды жүзеге асыратын сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының өзге де басшысының, төлемдер бөлімшесінің, сондай-ақ ұйымдар филиалдарының құзыретіне жататын сақтандыру төлемдерінің лимиттерін бекітеді.

2. Сақтандыру төлемдерін жүзеге асыру процесін қамтамасыз ету мақсатында ұйым сақтандыру жағдайы басталғаны туралы хабарлама алған сәттен бастап дереу сақтанушыға (сақтандырылушыға, пайда алушыға):

1) нұсқаулықтармен және сақтандыру шартының және ұйымның талаптарын қалай орындау туралы басқа ақпаратпен бірге, сақтандыру түрі бойынша сақтандыру жағдайының басталғаны туралы өтініштің тиісті нысанын;

2) заңды тұлғаға құжаттарды және сақтандыру төлемін жүзеге асыру үшін құжаттар тізімін дайындауға қажетті ақпаратты;

3) жеке тұлғаға:

сақтандыру төлемін жүзеге асыруға арналған құжаттардың толық тізбесін;

барлық қажетті құжаттарды ұсынғаннан кейін құжаттарды қараудың және сақтандыру төлемін жүзеге асырудың шекті мерзімі туралы ақпаратты ұсынады.

Жеке тұлғалардың ерікті сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру төлемін жүзеге асыру құжаттарын қараудың шекті мерзімі ұйымға барлық қажетті құжаттарды ұсынғаннан кейін 15 (он бес) жұмыс күнінен аспайтын мерзімді құрайды.

Міндетті сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру төлемі міндетті Қазақстан Республикасының сақтандыру туралы заңнамасында белгіленген мерзімде жүзеге асырылады.

3. Басқарма сақтанушының (сақтандырылушының, пайда алушының) сақтандыру төлемдері жөніндегі бөлімшеге және (немесе) ұйымның өкіліне кедергісіз қолжетімділігін қамтамасыз етеді. Егер ұйымның өкілі сақтанушыдан (сақтандырылушыдан, пайда алушыдан) құжаттарды алу мүмкіндігі болса, онымен жасалған тапсырма шартында ұйымға құжаттарды жіберу мерзімдері белгіленеді.

4. Ұйым сақтандыру төлемін жүзеге асыруға құжаттарды алғаннан кейін өтініш берушіге қабылданған құжаттардың тізбесі көрсетілген мәліметті және сақтанушының (сақтандырылушы, пайда алушы) сақтандыру төлемінің мөлшерімен келіспеген немесе сақтандыру төлемін беруден бас тартқан жағдайда ұйымға жолданым беру, сондай-ақ өз құқықтарын қорғау үшін сақтандыру омудсманына, уәкілетті органға және (немесе) сотқа жүгіну құқығы туралы ақпаратты береді.

5. Мүліктік сақтандыру шарттары бойынша ұйым сақтанушыға (сақтандырылушы, пайда алушы) сақтандырылған мүліктің тозуын есептеу тәртібін қолданғаны туралы мәліметтерді көрсетумен сақтандыру төлемі сомасының есебін ұсынады.

6. Егер сақтандыру төлемін жүзеге асыру туралы шешім белгіленген мерзімде қабылданбайтын болса, берілген құжаттарға қосымша ақпарат немесе мәліметтер талап етіледі, ұйым сақтанушыны (сақтандырылушыны, пайда алушыны) сақтандыру төлемін жүзеге асырудың мерзімін созу себебін қажеттілігінің себебін түсіндіре отырып хабардар етеді.

Бұл ретте басқарма жеке тұлғалардың ерікті сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру төлемін жүзеге асыру құжаттарын қараудың шекті мерзімінен бастап 15 (он бес) жұмыс күннен аспайтын мерзім ішінде сақтандыру төлемін жүзеге асыруды қамтамасыз етеді.

Егер оқиға сақтандыру жағдайы деп танылмаса, оның ішінде орын алған оқиға сақтандыру жағдайының сипаттарына сәйкес келмесе, ұйым сақтанушыға (сақтандырылушыға, пайда алушыға) сақтандыру шартында және (немесе) Қазақстан Республикасының сақтандыру және сақтандыру қызметі туралы, міндетті сақтандыру туралы заңнамасында көзделген негіздемелер бойынша сақтандыру төлемін жүргізуден дәлелді жазбаша бас тарту жібереді.

7. Сақтандыру жағдайының басталғандығы туралы хабарлама тіркелгеннен кейін сақтандыру төлемдері жөніндегі бөлімше сақтанушының (сақтандырылушының, пайда алушының) сақтандыру төлемін жүзеге асыруға арналған сақтандыру ісін электрондық және (немесе) қағаз түрінде қалыптастырады, оған мынадай мәліметтер мен құжаттар:

1) істің ашылған күні;

2) болжамды зиянның сомасын көрсете отырып сақтандыру жағдайының туындағаны туралы өтініш кіреді;

Егер сыныптар бойынша заңды тұлғалармен жасалған шарттар бойынша сақтанушыда (сақтандырылушыда, пайда алушыда) сома бойынша болжамдар болса, болжанатын залал сомасы көрсетіледі:

"Сақтандыру қызметі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 6-бабы 3-тармағының 3)-7) тармақшаларында көрсетілген сыныптарды қоспағанда, мүлікті залалдан ерікті сақтандыру;

"Сақтандыру қызметі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 6-бабы 3-тармағының 9), 10), 11), 11-1) және 11-2) тармақшаларда көрсетілген сыныптарды қоспағанда, азаматтық-құқықтық жауапкершілікті ерікті сақтандыру;

"Сақтандыру қызметі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 6-бабы 3-тармағының 13), 14), 15) және 16) тармақшаларында көрсетілген сыныптарды қоспағанда, қаржы ұйымдарының шығындарын ерікті сақтандыру;

3) ұйымда тіркелген сақтандыру төлемін жүзеге асыруға берілген өтініш;

4) сақтандыру шарты (полисі);

5) сақтандыру жағдайы (сақтандыру жағдайы ретінде қарастырылатын оқиға) болған күн;

6) сақтандыру жағдайы (сақтандыру жағдайы ретінде қарастырылатын оқиға) туралы хабар берілген күн;

7) шығынның сипаттамасы;

8) өтініш берушілер туралы ақпарат;

9) егер сақтандыру шартына сәйкес талап етілсе, бағалау жасалған күні;

10) егер сақтандыру шартына сәйкес талап етілсе, бағалаушы, аджастер, тәуелсіз сарапшы есебінің көшірмесі;

11) егер сақтандыру шартына сәйкес талап етілсе, бағалаушының, аджастердің, тәуелсіз сарапшының қысқаша деректері;

12) шығынның бағаланған құны;

- 13) сақтандыру төлемінің күні мен сомасы;
- 14) сақтандыру төлемін жүзеге асырудан бас тарту күні;
- 15) сақтандыру ісінің аяқталған күні;
- 16) сақтандыру төлемін жүзеге асыру туралы шешім.

8. Сақтандыру төлемдері жөніндегі бөлімше сақтандыру жағдайларын сыныптар, сақтандыру түрлері, сақтанушылар (сақтандырылушылар, пайда алушылар) бойынша талдау жүргізеді және оны тәуекелдерді басқару бөлімшесіне ұйымның тәуекелдер картасын анықтау үшін тоқсан сайын ұсынады.

9. Белгілі бір жасқа дейін өмір сүруіне байланысты сақтандыру төлемдерін жүзеге асыру туралы шешімдерді қоспағанда, сақтандыру төлемдерін жүзеге асыру туралы шешімді белгіленген лимиттерге сәйкес тәуекелдерді басқару бөлімшесімен және комплаенс-бақылаушымен келісілген соң активтерді және пассивтерді басқару кеңесі және басқарма қабылдайды.

10. Тәуекелдерді басқару бөлімшесі жыл сайын:

- 1) табиғи және техногендік апаттардың басталу сценарийлері кіретін модельдерді пайдалануды көздейтін апаттық тәуекелдерді өлшейді және болжайды;
- 2) сақтандыру портфелін апаттық оқиғаларға қарсы тұру қабілеттілігіне қатысты бағалайды.

Апаттық тәуекелдер туралы есеп директорлар кеңесінің және басқарманың қарауына беріледі.

Сақтандыру (қайта сақтандыру)
ұйымдары,
Қазақстан Республикасының
бейрезидент-сақтандыру
(қайта сақтандыру)
ұйымдарының филиалдары үшін
тәуекелдерді басқару және ішкі
бақылау жүйесін
қалыптастыру қағидаларына
11-қосымша

Сақтандыру резервтерінің жеткіліксіздігі тәуекелін басқаруға қойылатын талаптар

1. Директорлар кеңесі сақтандыру резервтерінің жеткіліксіздігін тиімді басқару мақсатында:

- 1) сақтандыру резервтерін қалыптастыру саясатын;
- 2) сақтандыру резервтерін есептеу үшін қажетті статистикалық ақпаратты жинау, өңдеу және талдау бойынша ішкі рәсімдерді бекітеді.

2. Басқарма сақтандыру резервтерінің жеткіліксіздігін тиімді басқару мақсатында:

- 1) сақтандыру резервтерін қалыптастыру саясатын әзірлеу және тиімді іске асыруды қамтамасыз етуді;

2) барабар сақтандыру резервтерін қалыптастыру үшін қажетті статистикалық ақпаратты жинау, өңдеу және талдау бойынша ішкі рәсімдерді әзірлеу және тиімді іске асыруды қамтамасыз етуді;

3) сақтандыру резервтерінің уақтылы қалыптастырылуын бақылауды;

4) ұйымның штатында біліктілігі жеткілікті деңгейдегі актуарийдің болуын қамтамасыз етуді;

5) зияндарды есепке алу журналын жүргізу тәртібін және мазмұнын анықтауды жүзеге асырады.

3. Сақтандыру резервтерін қалыптастыру саясаты:

1) шығындар резервін есептеу әдістемесін (мәлімделген, бірақ реттелмеген зияндар және болған, бірақ мәлімделмеген зияндар);

2) еңбек сіңірілмеген сыйлықақылар резервін (жалпы сақтандыру бойынша) және болмаған зияндар резервін (өмірді сақтандыру бойынша) есептеу әдістемесін;

3) қалыптастырылған сақтандыру резервтерінің барабарлығына тестілеу өткізуді;

4) сақтандыру резервтерін есептеу кезеңділігі мен мерзімдерін;

5) сақтандыру резервтерін есептеуге жауапты құрылымдық бөлімшені және (немесе) тұлғаны көрсетуді қамтиды.

4. Ішкі аудит қызметі мынадай іс-шараларды қамтитын сақтандыру резервтерін қалыптастыруды ішкі бақылау және ішкі аудитін жүргізу қағидаларын әзірлейді және директорлар кеңесіне бекітуге ұсынады:

1) сақтандыру резервтерін қалыптастыру кезінде қолданылатын статистикалық ақпараттың шынайлығын тексеру;

2) мәлімделген, бірақ реттелмеген зияндар резервін барабар қалыптастыруды қамтамасыз ету үшін зияндарды есепке алу журналын тексеру;

3) сақтандыру төлемі жүзеге асырылмаған не толық көлемде жүзеге асырылмаған сақтандыру жағдайларының мониторингі;

4) сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары тізілімін онда барлық жасалған сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарының болуына жүйелі тексеру;

5) сақтандыру агенттерінің жасалған сақтандыру шарттары туралы уақтылы хабардар етуді бақылау.

5. Актуарий:

1) сақтандыру резервтерін уақтылы және барабар есептеуді;

2) сақтандыру резервтерін есептегенде шынайы және объективті статистикалық ақпаратты қолдануын;"

3) сақтандыру резервтерін есептеу кезінде қаржылық және өзге де көрсеткіштердің барабар және экономикалық тұрғыдан негізделген болжамын;

4) шынайы өлім-жітім кестесін пайдалануды;

5) сақтанушыларды тарту үшін төмендетілген сақтандыру тарифтері бойынша жасалған сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша сақтандыру резервтерінің барабар есебін;

6) сақтандыру түрлері бойынша сақтандыру резервтерінің барабарлығына тест жүргізуді;

6-1) тәуекелдерге негізделген талап етілетін капиталды бағалау үшін сақтандыру резервтерін есептеуді;

7) сақтандыру резервтерін есептеу бойынша біліктілік пен дағдыларды арттыруды жүзеге асырады.

6. Актуарий тәуекелдерді басқару бөлімшесіне ай сайын есептеу кезінде қолданылған әдістемелер мен көрсеткіштердің сипаттамасын, ұйымның тәуекелдер картасын қалыптастыру үшін сақтандыру резервтерінің жеткіліктілігі туралы актуарийдің кәсіби пікірінен тұратын сақтандыру резервтері туралы есеп ұсынады.

Сақтандыру (қайта сақтандыру)
ұйымдары,
Қазақстан Республикасының
бейрезидент-сақтандыру
(қайта сақтандыру)
ұйымдарының филиалдары үшін
тәуекелдерді басқару және ішкі
бақылау жүйесін
қалыптастыру қағидаларына
12-қосымша

Инвестициялық тәуекелдерді басқаруға қойылатын талаптар

1. Директорлар кеңесі инвестициялық тәуекелдерді тиімді басқару мақсатында:

1) инвестициялық саясатты бекітеді;

2) сақтандыру резервтерін өтейтін активтерді дербес орналастыру не активтерді ішінара не толығымен инвестициялық портфельді басқару қызметін жүзеге асыратын ұйымның (бұдан әрі - инвестициялық портфельді басқарушы) басқаруына беру туралы шешім қабылдайды;

3) инвестициялық пай қорының қағидаларын, сақтанушының инвестицияларға қатысу талабы көзделетін сақтандыру шарттары бойынша инвестициялау мақсаттары үшін сақтанушылардан алынған сақтандыру сыйлықақыларының (сақтандыру жарналарының) бір бөлігі және оларды инвестициялаудан алынған кірістер (зиян) есебінен құрылған (қалыптастырылған) инвестициялық портфельдің инвестициялық декларациясын және активтердің ағымдағы құнын айқындау әдістемесін бекітеді;

4) инвестициялық пай қорының қағидаларын, ұйыммен келісім бойынша сақтанушының инвестицияларға қатысу талабы көзделетін сақтандыру шарттары бойынша инвестициялау мақсаттары үшін сақтанушылардан алынған сақтандыру сыйлықақыларының (сақтандыру жарналарының) бір бөлігі және оларды

инвестициялаудан алынған кірістер (зиян) есебінен құрылған (қалыптастырылған) инвестициялық портфельдің инвестициялық декларациясын және активтердің ағымдағы құнын айқындау әдістемесін келіседі;

5) ұйым бағалы қағаздар нарығында инвестициялық портфельді басқару бойынша қызметті жүзеге асыруға лицензия алған жағдайда 10 (он) жұмыс күні ішінде инвестициялық комитет құрады.

2. Басқарма инвестициялық тәуекелдерді тиімді басқару мақсатында:

1) қаржы құралдарымен жасалатын операциялар бойынша, оның ішінде қаржы құралдары нарығында бағалардың күрт құбылуына байланысты ("stop-loss" лимиттері) шектен тыс шығыстарға жол бермеу бойынша шұғыл рәсімдерді, сондай-ақ оларға қол жеткізгеннен кейін қаржы құралының нарықтық құнының төмендеу ықтималдығы артатын ("take-profit" лимиттері) қаржы құралдары бойынша бағалар мен кірістіліктердің өлшемдік деңгейлерін анықтайды. "Stop-loss" және "take-profit" лимиттері белсенді нарығы бар қаржы құралдары үшін, сондай-ақ тізбесін активтерді және пассивтерді басқару кеңесі белгілейтін өзге қаржы құралдары үшін белгіленеді;

2) қаржы құралдары нарығының ауқымы мен серпініне және қаржы құралының өтімділігіне сәйкес лимиттерді және зияндардың барынша рұқсат етілген мөлшерін қайта қарауға бастама жасайды;

3) инвестициялық портфельдің кредиттік, пайыздық және валюталық тәуекеліне ұшырағыштығы туралы қорытынды дайындайды және оны активтерді және пассивтерді басқару кеңесіне ұсынады.

3. Активтер инвестициялық портфельді басқарушының басқаруына берілетін жағдайда, басқарма инвестициялық портфельді басқарушымен жасалған шартта:

1) инвестициялық портфельді басқарушының ұйымның инвестициялық саясатын мүлтіксіз орындауы;

2) тәуекелдерді мониторингтеу, оның ішінде стресс-тестілеу жүргізу үшін тиімді түрде ақпарат алмасу;

3) инвестициялық портфельді басқарушының инвестициялық портфельді басқару, қасақана іс-әрекеттер нәтижесінде ұйымға зиян келтіргені үшін жауапкершілік алу жөніндегі талаптардың көрсетілуін қамтамасыз етеді.

4. Инвестициялық саясатты активтерді және пассивтерді басқару бөлімшесі қайтарымдылық, әртараптандыру, табыстылық, өтімділік қағидаттарын ескерумен әзірледі.

Қайтарымдылық қағидаты ықтимал залалдарды төмендету не алдын алу мақсатында активтерді орналастыру бойынша тәуекелдерді тиімді бағалауды білдіреді.

Салымдарды әртараптандыру қағидаты инвестициялық портфельдің барынша орнықтылығына қол жеткізу, қандай да бір қаржы құралдарының артықшылығын, активтердің өңірлік, салалық және өзге де шоғырлануына жол бермеу мақсатында инвестициялық тәуекелдерді бөлу болып табылады.

Табыстылық қағидаты капитал салымдары нарығындағы жағдайды ескерумен, қалған қағидаттарды қамтамасыз ету кезінде инвестициялардың рентабельділігін барынша жоғарылату, сондай-ақ барлық инвестициялау уақыты ішінде салынған қаражаттың нақты құнын сақтап қалуға, активтерді қысқа мерзім ішінде сатуға мүмкіндік беретін сақтандыру резервтерінің қаражатын басқару кезіндегі жоғары рентабельділігі болып табылады.

Өтімділік қағидаты ұйымның міндеттемелерін оларды өтеу үшін жеткілікті мөлшерде қысқа мерзімде іске асырылатын қаржы құралдарымен қамтамасыз етуді ұйғарады.

5. Инвестициялық саясат:

- 1) активтерді инвестициялаудың мақсаттары мен стратегияларын;
- 2) инвестициялау объектілерінің сипаттамасы мен тізбесін;
- 3) Сақтандыру қызметі туралы Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарын ескере отырып, активтерді инвестициялау лимиттері мен ашық валюталық позицияның мөлшерлерін;
- 4) инвестициялық қызметке қатысты белгіленген талаптар мен шектеулерді;
- 5) хеджирлеу құралдарының тізбесі мен сипаттамасын көрсетумен активтерді хеджирлеу және әртараптандыру талаптарын;
- 6) инвестициялық қызметпен байланысты негізгі тәуекелдер туралы ақпаратты;
- 7) инвестициялық портфель бойынша зияндардың жиынтық ең жоғары рұқсат етілген мөлшерін;
- 8) директорлар кеңесінің ұйғаруы бойынша басқа мәселелерді регламенттейді.

6. Инвестициялық саясатта көзделген активтерді инвестициялау лимиттеріне:

- 1) қаржы құралдарының түрлері бойынша инвестициялау лимиттері;
- 2) белгілі бір мемлекеттің резиденті болып табылатын эмитенттердің қаржы құралдарына инвестициялау лимиттері ("елдің лимиті");
- 3) ашық валюталық позициялар бойынша лимиттер және валюталық нетто-позиция лимиті;
- 4) негізгі қызмет түрі экономиканың белгілі бір секторымен байланысты эмитенттердің қаржы құралдарына инвестициялау лимиттері;
- 5) қаржы құралдарына арналған "stop-loss" лимиттері;
- 6) қаржы құралдарына арналған "take-profit" лимиттері кіреді.

7. Инвестициялық комитет сақтанушылардың активтері есебінен қаржы құралдарымен мәмілелер жасау туралы инвестициялық шешім қабылдайды.

Инвестициялық комитеттің функциялары қажеттілігіне қарай активтер мен пассивтерді басқару кеңесіне беріледі.

8. Инвестициялық саясатты түзету мақсатында тәуекелдерді басқару бөлімшесі тоқсанына кемінде бір рет:

1) қалыптасудағы геосаяси жағдайға, инвестициялау валютасына, экономиканың секторына байланысты инвестициялау нарықтарының тартымдылығы дәрежесі бойынша макроэкономикалық талдау;

2) эмитенттің қаржылық жай-күйінің, оның активтерінің әрі қарай өсу әлеуетінің, қабылдаған міндеттемелері бойынша жауап беру қабілетінің, аталған эмитенттің қаржы құралдарына инвестициялауға байланысты тәуекелдерінің талдауын қоса алғанда, эмитенттерді және ол шығарған (ұсынған) қаржы құралдарының талдауы;

3) портфельдің құрылымы, кірістіліктің өзгеру серпіні туралы мәліметтерді, зиянды позициялар мен портфельдің құрылымын оңтайландыру жөніндегі ұсынымдар кіретін инвестициялық портфельдің талдауы;

4) келесі күнтізбелік (12) он екі айға сақтандыру сыйлықақылары түсуінің және сақтандыру төлемдерін жүзеге асырудың, сондай-ақ ұйымның міндеттемелерінің құрылымын олардың басталу мерзімдері бойынша болжамдық талдау;

5) өтімді активтерді жұмылдыру қабілетінің өзгеруі, оның ішінде міндеттемелерді өтеу үшін қажетті өтімді активтерді қалыптастыру қабілетінің мониторингі ескерілген қолма-қол ақшаның гәп-позициялары бойынша лимиттердің шолуын қамтитын гәп-талдау жүргізіп, активтерді және пассивтерді басқару кеңесіне ұсынады.

Жүргізілген талдаулардың негізінде ұйымның құрылымдық бөлімшелері аталған ұсынымдарды беру үшін негіз болып табылған факторлардың толық тізбесі бар ұсынымдарды әзірлейді.

Ұсынымдар:

корпоративтік стратегияны, инвестициялық саясатты әзірлеу, сондай-ақ аталған құжаттарға өзгерістер мен толықтырулар енгізу;

инвестициялау лимиттерін анықтау және қайта қарау;

зияндардың барынша рұқсат етілетін мөлшерін анықтау және қайта қарау;

инвестициялық шешімдер қабылдау кезінде ұсынылады.

9. Ұйымның активтерін дербес орналастырған жағдайда инвестициялау инвестициялар бөлімшесінің және тәуекелдерді басқару бөлімшесінің қорытындыларын ескерумен, активтерді және пассивтерді басқару кеңесі қабылдайтын инвестициялық шешімдердің негізінде жүзеге асырылады.

10. Инвестициялар бойынша бөлімшенің қорытындысы мынадай ақпаратты:

1) жасауға ұсынылатын мәмілені (операцияны) жасау мақсатын;

2) қаржы құралының түрін, көлемін, бағалар аралығын, кірістілік деңгейі мен басқа сипаттамаларын (талаптары) көрсетумен аталған құралдың сипаттамасын қамтиды.

11. Тәуекелдерді басқару бойынша бөлімшенің қорытындысы мынадай ақпаратты қамтиды:

1) жасалатын мәміленің (операцияның) активтер бойынша кірістердің болжамды өзгеруіне ықпалын;

2) аталған қаржы құралын сатып алумен байланысты тәуекелдерді;

3) жасалатын мәміленің (операцияның) пруденциялық нормативтер мәндерінің және өзге де сақталуы міндетті нормалар мен лимиттердің өзгеруіне ықпалын;

4) ұсынылатын инвестициялық шешімнің болжамды нұсқаларын.

12. Инвестициялық шешім:

1) инвестициялық шешімді қабылдау күні мен нөмірін;

2) жасалуы тиіс мәміленің (операцияның) түрін;

3) ол бойынша мәміле (операция) жасалуы тиіс қаржы құралының сәйкестендіргішін;

4) жасалуы тиіс мәміленің (операцияның) көлемін, бағасын және сомасын (көлемінің, бағасының және сомасының аралығы);

5) мәмілені (операцияны) жасау мерзімдерін;

6) онда мәміленің жасалуы көзделген нарықтың түрін көрсетуді (бастапқы немесе қайталама, ұйымдастырылған немесе ұйымдастырылмаған, халықаралық нарықтар);

7) оның көмегімен мәміле (операция) жасалуы ұйғарылатын делдалдың (брокердің) атауы (бар болса);

8) активтерді және пассивтерді басқару кеңесінің бір мүшесінің инвестициялық шешімді қабылдау (бас тарту) бойынша ерекше пікірінің болуын көрсетуді;

9) инвестициялық шешімді қабылдаған активтерді және пассивтерді басқару кеңесінің мүшелерінің қолдарын қамтиды.

13. Хеджирлеу құралдарымен мәміле (операция) жасауға арналған инвестициялық шешім мыналарды қамтиды:

1) инвестициялық шешімді қабылдау күні мен нөмірін;

2) жасалуы тиіс мәміленің (операцияның) түрін;

3) хеджирлеу құралының түрін, оны жасау мерзімін, көлемін, құнын (сыйлықақының), онда хеджирлеу операциясын жасау жоспарланатын нарықты және аталған құралдың басқа сипаттамаларын (талаптары) көрсетумен оның толық сипаттамасы;

4) аталған хеджирлеу құралын қолданудан күтілетін нәтижелерді;

5) хеджирлеу объектісінің (базистік активінің) тәуекелін бағалау, онда оның түрі (пайыздық, бағалық, валюталық және басқа), сондай-ақ оны бағалау әдісі көрсетіледі;

6) хеджирлеу объектісін, онда қажетті деректемелері (қаржы құралының сәйкестендіргіші, саны, құны, көлемі, валютасы) көрсетіледі;

7) аталған мәмілені (операцияны) жасау хеджирлеу объектісі бойынша ықтимал зияндардың (кірісті толық алмау) мөлшерін төмендетуге әкелетінін растайтын есепті;

8) оның көмегімен мәмілені (операцияны) жасау көзделетін делдалдың (брокердің) атауы (ол бар болған жағдайда);

9) активтерді және пассивтерді басқару кеңесінің бір мүшесінің инвестициялық шешімді қабылдау (бас тарту) бойынша ерекше пікірінің болуы туралы нұсқауы;

10) инвестициялық шешімді қабылдаған активтерді және пассивтерді басқару кеңесі мүшелерінің қолдарын қамтиды.

14. Сақтанушылардың активтерін инвестициялау шеңберінде хеджирлеу құралдарымен мәмілелер (операциялар) жасау үшін инвестициялық шешімде мыналар қосымша көрсетіледі:

1) трейдерге белгіленген сома шегінде сауда операцияларын жүзеге асыру мүмкіндігі берілген жағдайда трейдерге ашық позиция лимиті;

2) оның активтері есебінен мәміле (операция) жасау ұйғарылған клиент туралы мәліметтер, не инвестициялық шешім меншікті активтерге қатысты қабылданатынын көрсету.

15. Инвестициялық портфельді басқарушы инвестициялық пай қоры қағидаларының, ұйыммен келісім бойынша сақтанушының инвестицияларға қатысу талабы көзделетін сақтандыру шарттары бойынша инвестициялау мақсаттары үшін сақтанушылардан алынған сақтандыру сыйлықақыларының (сақтандыру жарналарының) бір бөлігі және оларды инвестициялаудан алынған кірістер (зияндар) есебінен инвестициялық портфельді басқарушы құрған (қалыптастырған) инвестициялық портфельдің инвестициялық декларациясының талаптарын бұзған жағдайда, ұйымның тәуелдерді басқаруға жауапты бөлімшесі бұзушылық күнінен бастап 3 (үш) жұмыс күні ішінде мұндай бұзушылықтың орын алуы туралы уәкілетті органды хабардар етуге міндетті.

16. Бағалы қағаздар нарығында инвестициялық портфельді басқаруға лицензиясы бар ұйым:

1) инвестициялық портфельді басқару (қаржы құралдарымен мәмілелер (операциялар) жасау, жасалған мәмілелер (операциялар) бойынша есептеулерді жүзеге асыру, инвестициялау лимиттерін бақылау, есепке алу журналын жүргізу);

2) тәуекелдерді басқару жүйесінің жұмыс істеуіне қажетті ақпарат жинау;

3) тәуекелдерді нақты уақыт режимінде қадағалау мүмкіндігімен қамтамасыз ете отырып, инвестициялық портфель ұшырауға бейім тәуекелдерді басқару процестерін автоматтандырады.

17. Бағалы қағаздар нарығында инвестициялық портфельді басқару бойынша қызметті жүзеге асыруға лицензиясы бар ұйымның ақпараттық қамтамасыз ету бөлімшесі нақты жүйелі проблемаларды есепке алуды жүргізеді, оларды ескерумен проблемалардың қайталануын болдырмау мақсатында мынадай іс-шараларды өткізу арқылы қауіпсіздік шараларын әзірлеу бойынша дереу шаралар қолданылады:

1) техникалық проблемалар парағын толтыру және олар бойынша есептілік жүргізу;

2) проблемалардың орын алу себебін қадағалау, ақпараттық жүйені әзірлеушіге олар жөнінде хабарлау және олардың қайталануын болдырмау үшін түзету шараларын қабылдау;

3) тоқсанына кемінде бір рет автоматтандырылған дерекқордың жұмыс істеуін қамтамасыз ететін техникалық кешендерді тексеру жүргізу;

4) автоматтандырылған дерекқорды басқару терминалдарының мониторингін және пайдаланушыларды сәйкестендіруді жүзеге асыру, оның ішінде олардың түрлері мен көлемдерін, олар жүргізген операциялардың пайдаланушының функционалдық міндеттеріне сәйкестігі пәніне бақылау.

Сақтандыру (қайта сақтандыру)
ұйымдары,
Қазақстан Республикасының
бейрезидент-сақтандыру
(қайта сақтандыру)
ұйымдарының филиалдары үшін
тәуекелдерді басқару және ішкі
бақылау жүйесін
қалыптастыру қағидаларына
13-қосымша

Операциялық және ілеспе тәуекелдерді басқаруға қойылатын талаптар

1. Директорлар кеңесі операциялық және ілеспе тәуекелдерді басқару мақсатында:

1) операциялық, ілеспе тәуекелдерді басқару жөніндегі саясатты бекітеді;

2) ұйымның операциялық, ілеспе тәуекелдерін тиімді анықтауды, өлшеуді, мониторингін және бақылауды қамтамасыз етеді;

3) төтенше жағдайларға және ұйымның үзіліссіз қызметін қамтамасыз етуге арналған жоспарын және оған барлық өзгерістерін бекітеді.

2. Операциялық, ілеспе тәуекелдерді басқару жөніндегі саясатта мыналар қамтылады, бірақ олармен шектеліп қалмайды:

1) операциялық, ілеспе тәуекелдерді басқарудың мақсаты мен міндеттері;

2) операциялық тәуекелді, ілеспе тәуекелді басқарудың негізгі қағидаттары;

3) операциялық тәуекелдердің, ілеспе тәуекелдердің негізгі түрлерін жіктеу;

4) ұйымның операциялық тәуекелінің, ілеспе тәуекелінің рұқсат етілген деңгейі;

5) операциялық тәуекелді, ілеспе тәуекелді анықтау, өлшеу, мониторингін және бақылау тәртібі мен рәсімдерін белгілеу;

6) операциялық тәуекелдерді, ілеспе тәуекелдерді басқаруда кемшіліктер анықталған және (немесе) ұйымның операциялық тәуекелге, ілеспе тәуекелге ұшырау деңгейіне әсер ететін жағдайлар туындаған жағдайларда ішкі құжаттар мен рәсімдерге өзгерістер енгізу бойынша талаптар.

3. Алқалық органдар және (немесе) басқарма:

операциялық тәуекелдерді, ілеспе тәуекелдерді басқару жөніндегі саясатты және төтенше жағдайларға және ұйымның үзіліссіз қызметін қамтамасыз етуге арналған жоспарын әзірлеуге;

ұйымның және оның қызметкерлерінің операциялық тәуекелді, ілеспе тәуекелді басқару жөніндегі саясатты сақтауын бақылауға және мониторингіне жауап береді.

4. Төтенше жағдайларға және Ұйымның үзіліссіз қызметін қамтамасыз етуге арналған жоспарына мыналар кіреді:

ұйым қызметінің ауқымына және күрделілігіне қарай, ұйым ұшыраған ықтимал сценарийлердің түрлері;

құрылымдық бөлімшелердің жауапкершілігі және олардың төтенше жағдайлар туындаған кездегі іс-әрекеттерінің сипаттамасы;

қағаздағы және электронды құжаттаманың резервтік көшірмелерінің болуын қоса алғанда сақтандыру қызметін қалпына келтіруге (жаңартуға) мүмкіндік беретін тетіктері.

5. Басқарма операциялық, ілеспе тәуекелдерді басқару мақсатында:

1) жыл сайын Ұйымның ағымдағы қызметінің және оның корпоративтік стратегиясының сәйкес келуін ескеріп, төтенше жағдайларға және ұйымның үзіліссіз қызметін қамтамасыз етуге арналған жоспарын қайта қарайды;

2) конфиденциалды ақпараттың жайылып кетуін және:

рұқсат берілуі шектеулі ақпараттық деректердің тізбесін;

рұқсатты алу тәртібін;

ақпараттық деректерге рұқсатты бақылау тәртібін;

ақпараттық деректерге рұқсаты бар тұлғалардың тізбесін көздейтін ақпараттық деректердің бұрмалануын болдырмау рәсімдерін бекітеді.

3) жабдықтарға инспекциялар жүргізу мен жұмыс туралы есептерді тексеру қоса камтылған іркілістерді болдырмау рәсімдерін бекітеді.

Осы тармақтың ережелерін Қазақстан Республикасы бейрезидент-сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының филиалына қолданған кезде осы тармақтың 2) және 3) тармақшаларының талаптары Қазақстан Республикасының бейрезидент-сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының атқарушы органының құзыретіне жатады.

6. Ішкі аудит қызметі операциялық тәуекелді, ілеспе тәуекелді басқаруға бағалау жүргізеді және жыл сайын директорлар кеңесіне операциялық тәуекелді, ілеспе тәуекелдерді басқаруға, оның ішінде ұйым қызметін автоматтандыруға және құжаттандыруға, құжаттаманы басқаруға және құжаттарды сақтауға қойылатын талаптардың орындалғаны туралы есеп береді.

7. Тәуекелдерді басқару бөлімшесі:

1) топ тәуекелін басқару мақсатында жыл сайын:

акционерлердің және (немесе) негізгі ұйымның ұйымды қосымша капиталдандыру қажеттілігі туралы;

ұйым қызметінің үлестес тұлғалардың қызметіне ықпал етуі және байланысты болуы туралы;

топ қатысушысы банкроттығының (мәжбүрлеп таратылуының) ұйымның қаржылық жай-күйіне және төлем қабілеттілігіне әсері туралы;

ұйым активтерінің топ ішінде шоғырлануы туралы есепті талдайды және директорлар кеңесіне ұсынады.

2) жүйелі тәуекелді басқару мақсатында жыл сайын басқа сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымын мәжбүрлеп таратудың, Қазақстан Республикасы бейрезидент-сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының басқа филиалын мәжбүрлеп таратудың беделіне, сақтандыру өнімдеріне деген сұранысқа, ұйымның сақтандыру қызметін іске асыру арналарына ықпалы туралы есепті талдайды және директорлар кеңесіне ұсынады.

8. Ақпараттық қамтамасыз ету бөлімшесі тоқсанда бір реттен кем емес:

1) автоматтандырылған деректер базасының жұмыс істеуін қамтамасыз ететін техникалық кешендерге тексеру жүргізеді;

2) басқармаға техникалық кешендердің жай-күйі туралы ақпарат береді.

Сақтандыру (қайта сақтандыру)
ұйымдары,
Қазақстан Республикасының
бейрезидент-сақтандыру
(қайта сақтандыру)
ұйымдарының филиалдары үшін
тәуекелдерді басқару және ішкі
бақылау жүйесін
қалыптастыру қағидаларына
14-қосымша

Комплаенс-тәуекелді басқаруға қойылатын талаптар

1. Директорлар кеңесі комплаенс-тәуекелді тиімді басқару мақсатында:

1) ұйымдағы комплаенс-тәуекелді басқаруға жалпы бақылауды жүзеге асырады;

2) комплаенс-тәуекелді басқару жөніндегі саясатты бекітеді;

3) комплаенс-тәуекелді басқаруды ұйымдастыруға және үйлестіруге жауапты комплаенс-бақылаушы лауазымына тағайындайды;

4) жылына бір реттен сирек емес ұйымдағы комплаенс-тәуекелді басқарудың тиімділігін бағалайды;

5) комплаенс-тәуекелдерді басқару мәселелерін тиімді және шұғыл шешуді қамтамасыз етуді қоса алғанда комплаенс-тәуекелдерді басқару жөніндегі саясаттың іске асырылуын бақылауды жүзеге асырады.

2. Ұйымның комплаенс-тәуекелдерін басқару жөніндегі саясатты комплаенс - бақылаушы әзірлейді және онда мыналар белгіленеді:

1) комплаенс-тәуекелді басқарудың мақсаты мен міндеттері;

2) комплаенс-тәуекелді басқару қағидаттары, оның ішінде ұйымда комплаенс-мәдениетін (ұйым мен оның қызметкерлерінің сақтандыру қызметі туралы,

міндетті сақтандыру туралы, акционерлік қоғамдар туралы, бағалы қағаздар нарығы туралы, қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл туралы Қазақстан Республикасы заңнамасының, ұйым қызметіне ықпалын тигізетін шет мемлекеттер заңнамасының және ұйым қызметін реттейтін ішкі құжаттардың талаптарын сақтау мәдениетін) қалыптастыру қағидаттары;

3) комплаенс-тәуекелді басқару тәртібі, тәсілдері мен рәсімдері;

4) қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыру (жылыстату) және терроризмді қаржыландыру процестеріне, басқа қылмыстық істерге ұйымды қасақана немесе қасақана емес тарту тәуекелдерін басқару тәртібі, тәсілдері мен рәсімдері;

5) комплаенс- бақылаушының өкілеттіктері және жауапкершілігі;

6) комплаенс-тәуекелді басқару шеңберінде құрылымдық бөлімшелер арасында өзара әрекеттесу және ақпарат алмасу тәртібі.

3. Басқарма комплаенс-тәуекелді тиімді басқару мақсатында:

1) комплаенс-тәуекелдерді басқару жөніндегі саясатты қабылдауды және қызметкерлерге жіберуді;

2) комплаенс-тәуекелдерді басқару жөніндегі саясатты сақтауды; және директорлар кеңесіне тоқсан сайынғы есептілікті беруді;

3) ұйым қызметкерлері үшін комплаенс-тәуекелдерді, оның ішінде қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыру (жылыстату) және терроризмді қаржыландыру тәуекелдерін басқару мәселелері бойынша ішкі құжаттарды әзірлеуді;

4) комплаенс-тәуекелге әкелетін бұзушылықтар анықталған жағдайда тиісті түзету немесе тәртіптік шаралар қабылдауды;

5) міндетті ішкі бақылауға жататын операцияларды және күмәнді операцияларды уақтылы автоматандырылған түрде анықтау мақсатында бағдарламалық қамтамасыз етуді жетілдіруді;

6) сақтандыру төлемін жүзеге асыруға берілетін өтініштің нысанында ұйымға жалған мәліметтерді беру салдарына Қазақстан Республикасының сақтандыру және сақтандыру қызметі туралы заңнамасында, ұйымның жарғысында, сақтандыру қағидаларында көзделген сілтеменің болуын.

7) сақтандыру төлемдері жөніндегі бөлімше қызметкерлерін, алаяқтық индикаторлары мен белгілері бойынша оқытуды;

8) шағым талаптарды уақтылы реттеу бойынша қызметін қадағалауға, сондай-ақ сақтандыру төлемдерінің үрдістерін анықтауға мүмкіндік беретін статистикалық деректер базасын жүргізе отырып, клиенттердің жолданымдарын қараудың ішкі тәртібін бекітуді қамтамасыз етеді.

Осы тармақтың ережелерін Қазақстан Республикасы бейрезидент-сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының филиалына қолданған кезде осы тармақтың 8)

тармақшасының ережесі Қазақстан Республикасының бейрезидент-сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының атқарушы органына қолданылады.

6. Комплаенс-бақылаушы:

1) Қазақстан Республикасының қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл туралы заңнамасының талаптарына сәйкес комплаенс-тәуекелдерді бақылау бойынша және қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл жөніндегі бағдарламаны жүзеге асыру бойынша комплаенс шараларды әзірлейді;

2) өзінің бастамасы бойынша кез келген қызметкермен байланыс жасайды және құжаттарға және мұрағатқа рұқсат алады;

3) комплаенс-тәуекелді басқару жөніндегі саясатты ықтимал бұзушылықтарға тергеу жүргізеді және кеңес алу үшін ұйым қызметкерлеріне өтініш білдіреді;

4) бекітілген корпоративтік стратегияға және комплаенс-тәуекелді басқару жөніндегі саясатқа сәйкес комплаенс-тәуекелді басқарудың артықшылықтарын белгілейді;

5) сәйкес келмеу себептерін анықтай отырып, ішкі және сыртқы реттеуші құжаттарға, оның ішінде корпоративтік басқару кодексіне сәйкес келуіне байланысты комплаенс-функцияларын және комплаенс-тәуекелдерді жүйелі бақылауды және мониторингті жүзеге асырады;

6) тәуекелдерді басқару бөлімшесіне анықталған кемшіліктері, жөнсіздіктері, бұзушылықтары туралы ақпарат қамтылған комплаенс-тәуекелдерге немесе бұзушылықтарға және оларды жоюдың ықтимал жолдарына жасалған мониторингтің қорытындысы бойынша тоқсан сайынғы есепті, сондай-ақ комплаенс-бақылауды жүзеге асыруды және корпоративтік басқару процестерін жетілдіру бойынша ұсынымдарды береді;

7) сыртқы және ішкі дереккөздерден алынған ресми емес ақпаратқа мониторинг жүргізеді, қажет болған жағдайда қызметтік тергеуді ұйымдастырады;

8) қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруды (жылыстатуды) және терроризмді қаржыландыруды болдырмау бойынша шаралар қабылдайды.